BASKAN
KURGU-BİLİM DİZİSİ

FAHRENHEITT 451

FAHRENHEITT 451

RAY BRADBURY

BASKAN YAYINLARI

Yazan : RAY BRAUDBURY
Çeviren : DİLARA ÖZMAN

«FAHRENHEİT 451»

Ali Rıza Baskan
Güzel Sanatlar Matbaası'nda
dizilmiş ve basılmıştır.
Her hakkı mahfuzdur.
Baskan Yayınları A. Ş.
İstanbul — 1984

FAHRENHEIT 451
Kitap kâğıdının tutuşup
yandığı ısı derecesidir

Birinci Bölüm

YAKMAK, zevkli bir şeydi. Bazı şeylerin yitip gitmesini, kararıp değişmesini görmek apayrı zevk veriyordu. Avuçlarında tuttuğu, zehirli piton yılanına benzeyen hortumla dünyaya gaz püskürtürken kanının beyninde, damarlarında zonkladığını duyuyordu. Eskinin karbon ve paçavra kalıntılarını yakıp yok ederken elleri, alevlerden oluşan senfonileri yöneten üstün becerili bir orkestra şefininkileri andırıyordu.

Duygusuz, heyecansız kafasında 451 numaralı sembolik başlığı, gözlerinde turuncu alevler vardı. Sonradan neler olacağını düşündü, elindeki tutuşturucuya vurdu. Ev kocaman alevlerin içinde yok olup giderken gökyüzünü kızıl, sarı ve kapkara renklerle yakıyordu sanki. Bir küme ateşböceğinin ortasında yürüdü. Güvercinler gibi uçuşan yanık kitap yaprakları sundurmada ve çimenin üzerinde ölgünleşirken, o anda, herşeyden çok, eski öyküdeki gibi sosisleri sopaya geçirip şömine ateşine tutmayı arzuladı. Montag, alevlerden haykırıp kaçan herkesin yaptığı gibi hırslı hırslı sırıttı.

Biliyordu, itfaiye merkezine döndüğünde yanık mantar gibi, zenciye dönmüş suratıyla aynaya bakıp kendine göz kırpacaktı. Daha sonra ise, uykuya dalarken, karanlıkta, o alev alev gülümsemeyi hâlâ yüz kaslarında duyacaktı.

O gülümseme ki, hiçbir zaman silinmeyecek, anımsadığı sürece asla ve asla yokolmayacaktı.

Kara böcek rengi başlığını çıkarıp astı ve parlattı. Yanmaz ceketini de çıkarıp özenle askıya taktı. Bir güzel duş aldı. Sonra, elleri ceplerinde, ıslık çalarak, itfaiye merkezinin üst katında yürüdü, delikten aşağı atladı. Son anda, ellerini ceplerinden çıkarttı, delikteki direğe tutundu. El-

leri direkte cızırtı çıkararak hızını kesti ve alt katın beton zeminine, topuklarının değmesine birkaç santim kala durdu.

İtfaiye binasından çıktı. Geceyarısı olmuştu. Metroya doğru yürüdü. Havalı tren, yağlı rayların üzerinde, tünelinde sessizce kayıp gitti. Banliyöye gelince inen Montag, trenin bıraktığı sıcak havayla birlikte duvarları fildişi rengi fayanslı, yürüyen merdivenlere tırmandı.

Islık çalıyordu. Yürüyen merdiven onu durgun geceye bıraktı. Köşeye doğru yürüdü. Pek belirli bir şey düşünmüyordu. Her nedense, tam köşeye varmak üzereydi ki, yavaşladı. Sanki bir yerlerden bir esinti gelmişti, birisi sanki ona seslenmişti.

Son birkaç gecedir, yıldızların ışığında evine doğru giderken, bu kaldırımda, bu köşede hep böyle garip, kuşkulu duygulara kapılıyordu. Biraz önce, köşeyi dönmezden evvel, orada birisinin bulunduğunu hissetmişti. Sanki birisi sessizce orada beklemekteydi ve Montag gelmeden biraz önce de, bir gölge gibi oradan uzaklaşmıştı. Belki burnu hafif bir parfüm kokusu duymuştu, belki de, bir insanın varlığı ile bulunduğu yerin hava ısısında yarattığı on derecelik artışı ellerinin üstünde ve yüzünde hissetmişti. Tam olarak anlayamadı bunu. Oysa, köşeyi her döndüğünde ya bomboş beyaz kaldırımı bulmuş ya da, bir gece, gözleriyle iyice tanıyıp konuşamadığı birinin yavaşça seyirtip çimenlerde kaybolduğunu görmüştü.

Fakat bu gece, duracak kadar yavaşladı. Köşeyi dönerken bir fısıltı duydu kulağının derinlerinde. Biri soluk mu alıyordu? Yoksa orada sessizce ayakta duran, bekleyen birisinin havada yarattığı bir basınç mıydı bu yalnızca?

Köşeyi döndü. Ayın ışığıyla aydınlanmış kaldırımda uçuşan sonbahar yaprakları, karşıdan gelmekte olan kızın adımlarıyla bütünleşmişti sanki. Rüzgâr ve yaprakların hareketi kızı Montag'a doğru getiriyordu adeta. Kız, başını öne yarı eğmiş, ayaklarının çevresinde daireler çi-

zen yaprakları izliyordu. Yüzü ince ve süt gibi beyazdı. Bakışlarında, herşeye bıkmayan bir merakla dokunmanın yumuşak ve hafif bir açlığı okunuyordu. Bu donuk bir hayret bakışıydı. Koyu renk gözleri dünyaya öylesine saplanmış bakıyordu ki, hiçbir hareket kaçamazdı ondan. Elbisesi beyazdı, hışırdıyordu. Montag neredeyse onun, yürürken ellerinin çıkardığı sesi işitecek gibi olduğunu düşündü. Sonra çok hafiften bir ses duydu Montag. Kaldırımın ortasında, kendinden biraz ötede bekleyen bir adamın varlığını keşfeden kızın bembeyaz yüzünün dönüşüydü bu.

Kuru yağmur gibi yağan yaprakların üstlerindeki ağaçlarda çıkardığı ses daha büyüktü. Kız durdu, şaşkınlıkla geri kaçacak gibiydi. Oysa, koyu renk, ışıl ışıl canlı, parlak gözleriyle Montag'a durmuş bakıyordu. Montag, kendini ona harika bir şeyler söylemiş gibi hissetti. Fakat yalnızca merhaba diyecek kadar ağzını kımıldattığını biliyordu. Kolundaki timsah ve göğsündeki yuvarlak anka kuşu döğmelerini gören kız hipnotize olmuş gibi duruyordu.

— Sahi dedi Montag. Siz yeni komşumuzsunuz, değil mi?

Kız, o döğmelerden gözlerini kaldırırken :

— Siz de, dedi, itfaiyeci olmalısınız.

Sesi kesik kesikti.

— Ne de garip söylüyorsunuz bunu.

— Öyle, öyle olduğunuzu gözlerim kapalı bile bilirdim, dedi kız yavaşça.

— Nasıl, gaz kokusundan mı? Karım da her zaman bundan şikâyet eder, diyerek güldü Montag. O kokuyu asla atamayız üzerimizden.

— Evet, atamazsınız, dedi kız ürkerek.

Montag kızın, kendisinin etrafında bir çember içinde yürüdüğünü, onu tepeden tırnağa incelediğini, sessizce silkelediğini, hiç kımıldamadan ceplerini bile boşalttığını hissediyordu sanki.

Sessizlik epey uzayınca:

— Gaz, dedi Montag. Benim için parfümdür yalnızca.

— Gerçekten de böyle mi gelir size?

— Elbette. Neden olmasın?

Kız bir an düşünmeye daldı:

— Bilmiyorum, dedi. (Evlerine giden kaldırıma doğru yöneldi) Sizinle birlikte geri dönersem bir sakıncası var mı sizce? Adım Clarisse McClellan.

— Clarisse. Ben de Guy Montag. Haydi gel. Bu geç saatte ne yapıyordun, geziniyor muydun yoksa? Kaç yaşındasın?

Gümüş renkli kaldırımda, ılık ve serin esintili gecede yürüyorlardı. Havada hafif bir kayısı, ya da çilek kokusu vardı sanki. Montag çevresine bakındı, yılın bu aylarında böyle bir şey olamayacağını anımsadı sonra. Yanında yürüyen bir kız vardı yalnızca, yüzü ayışığında kar kadar beyazdı. Sorduğu soruların cevabını araştırdığı ve en iyi şekilde cevaplamak için düşündüğü belliydi kızın.

— Ben... dedi kız. Onyedi yaşındayım ve çılgınım. Amcam bu ikisinin her zaman birlikte gittiğini söyler. Der ki, size birisi yaşınızı sorduğunda, ona, onyedi ve çılgın olduğunuzu söyleyin. Yürümek için gecenin bu saati güzel değil mi? Bir şeylere bakmayı, bir şeyleri koklamayı severim. Bazı bazı bütün gece uyanık kalır; yürürüm, güneşin doğuşunu izlerim.

Gene sessizlik içinde bir süre yürüdüler, kız:

— Biliyor musun, senden hiç mi hiç korkmuyorum, dedi düşünceli düşünceli.

Montag şaşırmıştı: «Neden korkacaktın ki?» dedi.

— Çoğu kimse korkuyor. Yani itfaiyecilerden korkuyor. Oysa yalnızca bir adamsın, hepsi bu...

Montag kendini onun gözlerinde gördü. Tertemiz, iki damla parlak suda, ufacık kapkara lekeyi andırıyordu. Ayrıntılara kadar belliydi, ağzının çizgilerine kadar hepsi hepsi belliydi. Kızın gözleri, harikulâde iki mor kehribar

parçası gibiydi ve Montag'ı yakalayıp bozulmadan aynen saklıyordu sanki. Ondan yana döndürdüğü yüzü, içi yumuşak, ışıl ışıl donmuş bir süt kristalini andırıyordu. Bu isterik bir elektrik ışıltısı değildi de ya neydi? Garip bir biçimde rahatlatıcı, ender ve hafifçe insanı hoşnut kılan bir mum ışığıydı.

Bir kez, daha çocukken, elekriklerin kesildiği bir günde, annesi son bir mumu bulup yakmıştı da kısa bir süre için yeniden aydınlığa kavuşmuşlardı. Öylesine bir aydınlıklıkta boşluk, boyutlarını yitirip çevrelerine yaklaşıp sarmıştı onları. Yalnız anne oğul, kendilerinden geçip, elektriğin çabucak yeniden gelmemesini dilemişlerdi.

Derken Clarisse McClellan konuştu:

— Eğer sorarsam sakıncası var mı? Ne zamandanberi itfaiyeci olarak çalışıyorsun?

— On yıldır, yirmi yaşımdanberi.

— Yaktığın kitaplardan hiç okuduğun olur mu?

Montag güldü:

— Bu yasaya aykırıdır, dedi.

— A, elbette.

— İyi bir iş. Pazartesi günleri Millay'ın, Çarşamba günleri Withman'ın, Cumları ise Faulkner'in kitaplarını yak, kül olsun, sonra külleri de yak. Bu bizim resmi sloganımız.

Biraz daha sessiz yürüdüler. Sonra kız:

— Çok eskiden, itfaiyecilerin yangınları başlatmak yerine söndürdükleri söyleniyor, bu gerçek mi? diye sordu.

— Hayır. Binalar her zaman için yangına dayanıklıdır, bana inan.

— Garip. Çok eskiden evlerin kaza ile yandığını ve itfaiyecilerin de alevleri söndürmek için gerekli olduklarını duymuştum.

Montag güldü. Clarisse hayretle ona baktı:

— Niçin gülüyorsun? diye sordu.

— Bilmiyorum, dedi Montag. (Yeniden gülmeye başladı, sonra durdu) Niye gülmeyeyim?

— Gülünç olmadığım zaman gülüyorsun ve de sana bir şey sorunca hiç düşünmeden, hemen cevap veriyorsun.

Montag durdu:

— Sen garip birisin dedi, ona bakarak. Sende hiç saygı yok mudur?

— Aşağılayıcı olmak istemedim. Yalnızca insanları izlemeye bayılıyorum, ondan sanırım.

Montag, kömür renkli kol kapaklarına işlenmiş 451 sayılarına eliyle vurarak:

— Bu sana hiçbir şey ifade etmiyor mu? diye sordu.

— Evet, diye fısıldadı Clarisse. Sonra adımlarını sıklaştırarak: Sen hiç jet arabaların bulvardan o yöne doğru yarışmalarını izledin mi? dedi.

— Konuyu değiştiriyorsun.

— Bazı bazı düşünürüm, sürücüler çimen nedir, ya da çiçek nedir bilmezler, çünkü hiçbir zaman yavaş gidip onları göremezler. Eğer bir sürücüye yeşil bir şekil göstersen, a, evet bu çimen, der. Pembe bir şekil göstersen, bir gül bahçesi, der. Beyaz şekiller binalardır. Kahverengi şekiller inekler. Amcam, bir kez, karayolunda, saatte kırk mille sürüyordu arabayı, iki gün hapse attılar onu. Gülünç değil mi, hem de acı?

Montag:

— Sen çok şeyler düşünüyorsun, dedi.

— Pek ender olarak sergi duvarlarını izler; yarışlara ya da lunaparka giderim. Böylece de çılgın düşüncelere çokca zamanım kalır sanırım. Sen şehrin gerisindeki arazide 65 metrelik tabelaları hiç gördün mü? Biliyor musun ki, bir zamanlar o tabelalar yalnızca 6,5 metre boyundaydı? Fakat araçlar çok hızlı gitmeye başlayınca, reklamların daha uzun süre görülüp okunabilmesi için o tabelaları uzattılar.

Montag, birden güldü.

— Bunu hiç bilmiyordum, dedi.

— Bahse girerim ki, senin bilmediğin bir şeyi daha ben biliyorum. Sabahları çimenlerin üzerinde çiğ taneleri olur.

Montag birden bunu bilip bilmediğini anımsamaya çalıştı, bu da onu huzursuz etti.

Clarisse başını gökyüzüne kaldırarak:

— Ve de eğer aya bakarsan onda bir adam görürsün, dedi.

Montag uzun bir süredenberi aya bakmamıştı.

Yolun geri kalan kısmını sessizlik içinde yürüdüler. Clarisse'in suskunluğu düşünceli, Montag'ınki ise, kızın kendisini suçlayan bakışları altında, sıkıntılı ve huzursuz bir suskunluktu.

Clarisse'in evine geldiklerinde evin tüm ışıkları yanıyordu. Montag, hiç ışığı böylesine çok yanan ev görmemişti.

— Neler oluyor içeride? diye sordu.

— Hiç, annem, babam ve amcam oturmuş konuşuyorlardır yalnızca. Gezginci olmak gibi bir şey, ama daha ender bu. Amcam başka bir kez daha tutuklanmıştı, sana anlattım mıydı, gezginci olduğu için. İşte biz böyle acayip bir aileyiz.

— Peki ya sen neden sözediyorsun?

Buna güldü Clarisse. «İyi geceler!» diyerek yürümeye başladı. Sonra bir şey hatırlayarak geri geldi, merak ve ilgiyle Montag'a baktı:

— Mutlu musun? diye sordu.

Montag, bağırarak:

— Ne miyim, ne? dedi.

Fakat kız ayışığında koşarak gitmişti bile. Ön kapıları yavaşça kapandı.

* * *

«Mutluymuş! Tüm bu zırvalardan sonra mı?»

Gülmeyi kesti Montag. Evine gelmişti. Kapıdaki deliğe parmağını soktu, kapının sürgüsü açıldı.

«Elbette mutluyum. Ne sanıyor ki o? Mutsuz mu olduğumu?» sessiz odalara sordu bu soruları. Holde durdu, vantilatörün ızgarasına baktı, sonra birdenbire ızgaranın ardından birisinin gizlenerek kendisini gözetlediğini sandığını anımsadı. Hızla gözlerini o yönden uzaklaştırdı.

Bu garip gecede ne garip bir rastlanıydı. Geçen yıl parkta karşılaşıp konuştuğu o yaşlı adamın dışında hiç böyle bir olay hatırlamıyordu. Montag başını salladı. Boş duvara baktı. Kızın yüzü oradaydı, belleğinde kaldığı kadar güzel, gerçekten şaşırtıcıydı. Gecenin orta yerinde uyanıp da, vakti anlamak için baktığınız, karanlık odada güçlükle görünen küçük saatin kadranı gibi ince bir yüzü vardı. O saat ki, size, saati, dakikayı, saniyeyi suskun bir beyazlık ve pırıltı içinde anlatır, gecenin yavaş yavaş daha ileri karanlıklara doğru geçip gittiğini, ama yeni bir güneşin ise doğmakta olduğunu müjdelerdi.

«Ne yani?» diye sordu Montag öteki kişiliğine, o zaman zaman gevezelik ederek dolaşan, davranış, arzu ve vicdanı özgür, bilinçsiz budala kişiliğine...

Tekrar duvara baktı. Clarisse'in yüzü nasıl da aynaya benziyordu. Olanaksız bir şeydi bu, kaç kişi tanırsınız ki sizin ışığınızı size yansıtmıştır? Bir benzetme aramak gerekirse, Montag bunu kendi işinden buldu; insanlar tıpkı bir meşaleye benzerlerdi; birisi söndürene dek alev alev yanarlardı. Ender olarak da öteki insanların yüzleri sizi sizden alıp tekrar duygularınızla size yansıtabilirlerdi, hem de en derin titrek düşüncelerinizi bile?

Ne denli güçlü bir kişiliği vardı kızın. Bir kukla gösterisini istekle izleyen birine benziyordu. Gözkapağının her kıpırdamasını, elinin her jestini, parmağının her darbesini daha başlamadan sezip bekliyordu. Birlikte ne kadar yürümüşlerdi? Üç dakika mı, beş dakika mı? Oysa

ne denli uzun bir süre gibi geliyordu ona. Önündeki sahnede ne denli kocaman bir şekil oluşturmuştu. O ipincecik bedeniyle ne denli bir gölge yansıtmıştı şu duvara! Eğer gözü kaşınsaydı, kız oradan göz kırpacaktı. Eğer hiç farketmeden çene kasları gerilseydi, kız ondan çok önce esneyecekti.

Neden, ancak şimdi düşünebiliyorum diye düşündü; gecenin o lanet olası saatinde, sokaklarda durmuş beni bekliyor gibiydi.

Yatak odasının kapısını açtı. Ay kaybolduktan sonra, bir mozolenin soğuk mermer odasına girer gibiydi. Tümüyle bir karanlık hâkimdi. Dışardaki gümüş alemden en küçük bir iz yoktu. Pencereler öylesine sıkı sıkıya kapatılmıştı ki, koca şehrin gürültüsü içeriye, bir mabet gibi odaya, sızamıyordu. Oda boş değildi. Dinledi. Küçük ince bir sivrisinek havada dansederek ötüyor, sıcak bir köşeye saklanmış bir eşekarısı vızıldıyordu. Bu müzik öylesine yüksek perdedendi ki, Montag kolayca melodiyi izleyebiliyordu.

Yüzündeki gülümsemenin eriyip kaybolduğunu hissetti. Tıpkı süslü bir mumun uzun süre yanarak bitip söndürülüşünden sonra, içindeki donyağının donması gibi bir şeydi bu. Karanlık. Mutlu değildi. Mutlu değildi hiç. Bu sözleri kendi kendine söyledi. Olayların gerçek durumu olarak anlamıştı bunu. Mutluluğunu bir maske gibi takmıştı. Kız ise o maskeyi kapıp çimenlerin üzerinden evine koşmuştu. Gidip kapısını çalarak maskeyi geri istmeye imkân yoktu artık.

Işığı açmadan önce bu odanın nasıl görüneceğini hayal etmeye çalıştı. Karısı yatağa uzanmış, üstü açık bir buz kalıbı gibiydi. Bir mabedin kenarına göstermelik yerleştirilmiş bir vücut gibi hareketsiz ve gözleri görünmez çelik ipliklerle tavana bağlanmıştı sanki. Kulaklarındaki küçücük yüksük gibi radyodan, uyumayan beyninin sahillerine müzik ve konuşmalardan oluşan elektronik bir okyanusun dalgaları çarpıp duruyordu. Oda gerçekten bomboştu. Her

gece dalgalar gelip sesleriyle onu rahatsız etmişler, sabaha dek gözleri açık sallayıp durmuşlardı. Mildred'in bu denizde yüzmediği, bir üçüncü kez girmediği hiçbir gece olmamıştı son iki yıldır. Odanın içi soğuktu, ama Montag gene de rahat soluk alamıyordu. Perdeleri ve panjurları açmak istemedi, ayın odaya girmesini arzulamıyordu. Bir saat sonra havasızlıktan ölecek bir adam gibi hissederek kendini, ayrı, üstü açık olduğundan da soğuk yatağına doğru ilerledi.

Yerde duran bir şeye ayağı takılmadan hemen önce bunun olacağını hissetmişti. Köşeyi döner dönmez neredeyse kıza çarpacağı zaman hissettiklerinden farklı değildi bu. Ayaklarından ileri doğru yayılan titreşimler küçük bir engele çarpıp yansımıştı. Ayağının çarptığı cisim tıkırdadı ve karanlıkta kayıp yuvarlandı.

Dimdik durdu, karanlık yataktaki kişiyi dinledi. Burun deliklerinden çıkan soluk o denli zayıftı ki, yaşamın en uzak saçaklarındaki bir küçük yaprağı, bir siyah tüyü ya da, tek tel saçı oynatabilirdi ancak.

Montag hâlâ dışarıdan ışık istemiyordu. Çakmağını çıkarttı, gümüş diskindeki döküm timsahı buldu ve çaktı.

Elindeki küçük ateşin ışığında iki çakmaktaşı ona bakıyordu. İki solgun çakmaktaşı, kendilerine dokunmadan üzerlerinden geçen suyun altında, bir yarıkta gömülü duruyorlardı.

— Mildred!

Yüzü kar kaplı bir ada gibiydi. Üzerine yağmur yağabilirdi ama o yağmuru duymazdı. Üstünden, bulutlar, kayan gölgelerini geçirebilirlerdi ama o bunu farketmezdi. Tıkaçlı kulaklarında yalnızca eşekarılarının şarkıları vardı. Gözleri camlaşmıştı. Soluğu bir içeri bir dışarı hafif hafif burun deliklerinden girip çıkıyordu. O ise soluğun girip mi çıktığına, çıkıp mı girdiğine hiç aldırmıyordu.

Ayağıyla çarpıp yuvarladığı cisim, kendi yatağının kenarının altında parlıyordu şimdi. Daha bu sabah içinde

otuz kadar uyku ilacı bulunan bu küçük cam şişe, şimdi, bomboş, kapaksız olarak yerde duruyor, cılız ışıkta görünüyordu.

Montag orada öyle dururken evin üzerinde gökyüzü haykırıyordu. Sanki dev iki el binlerce millik kapkara bir keten kumaşı ortadan ikiye ayırıp yırtıyordu ve yırtarken müthiş bir ses çıkarıyorlardı. Montag ikiye bölünmüştü sanki. Göğsünün didik didik parçalandığını hissediyordu. Jetler tepesinden geçiyor, geçiyor, geçiyordu... Bir iki, bir iki, bir iki, altı tane, dokuz tane, oniki tanesi... bir, bir daha ve bir daha, bir ötekisi daha... Tüm çığlıkları onlar yapıyorlardı. Ağzını açtı ve bu çığlıkların çıplak dişlerinin aralarından girip çıkmasını bekledi. Ev sarsıldı. Elindeki ışık söndü. Çakmaktaşları yokoldular. Elinin telefona uzandığını farketti.

Jetler gitmişti. Dudaklarının kımıldadığını hissetti, telefonun ağızlığına sürtünüyordu.

— İlkyardım hastahanesi ...Müthiş bir fısıltıydı bu.

Kara kara jetlerin gürültüsüyle yıldızların darmadağın olduğunu hissediyor ve sabahleyin dünyanın nasıl görüneceğini düşünüyordu karanlıkta titrerken. Dudakları sürekli kımıldıyordu...

* * *

Makineleri vardı. Gerçekte iki makine vardı onlarda. Birisi midenize kaydırılıyordu. Tıpkı yansıma yapan derin bir kuyuya inip, orada birikmiş eski suları ve eski günleri arayan siyah bir kobra gibiydi. Küçük bir kaynamayla ta ağza kadar gelen o yeşilimsi maddeyi içip bitiriyordu. Karanlığı da içebilir miydi? Yıllardanberi orada birikmiş olan zehiri de emebilir miydi? Havasızlık ve bir kör arayış içinde sessiz sessiz doyuruyordu kendini. Bir de gözü vardı. Makinenin operatörü, özel bir optik başlık giyerek, midesini pompaladığı kişinin ruhunun derinliklerini göz-

lüyordu .Acaba o göz neler görüyordu? Söylemiyordu. Görüyordu o ama gözün gördüklerini görmüyordu. Bütün bu işlem bir tarlada kuyu kazmaktan farksızdı. Yatakta yatan kadın, kaza kaza erişilmiş katı bir mermer tabakasını andırıyordu artık. Siz gene de sürdürün kazmayı, haydi, deliciyi itin içeri, doldurun boşluğu, tulumba yılan bir şeyler çıkarabilir belki. Operatör durmuş sigara tüttürüyordu. Öteki makine de çalışmaktaydı.

Öteki makine de aynı; kimliksiz bir operatör tarafından yönetiliyordu. Üzerinde leke tutmaz kızıl kahve bir tulum vardı. Bu makine vücuttaki tüm kanı pompalıyor ve yerine taze kan ve serum dolduruyordu.

— Her iki yoldan da temizlemek zorundayız, dedi operatör, suskun kadının üzerine eğilmişti. Eğer kanı temizlemezseniz yalnızca mideyi yıkamanın bir yararı olmaz. O maddeyi kanda bırakırsak, güm güm tokmak gibi beyne vurur binlerce kez ve beyin iflas eder, felç olur.

— Yeter, kes! dedi Montag.

— Yalnızca demek istiyordum ki... dedi operatör.

Montag:

— Bitirdiniz mi? diye sordu.

Makineleri sıkı sıkı kapattılar!

— Tamam bitirdik!

Montag'ın öfkesi onları etkilememişti bile. Karşısında durmuşlar, içtikleri sigaranın dumanları burun deliklerinden kıvrılıp gözlerine kadar yayılıyordu ama hiç gözlerini kırpmıyorlardı bile.

— Elli kâğıt tutuyor.

— Önce siz bana onun iyileşip iyileşmeyeceğini neden söylemiyorsunuz?

— Elbette ,iyi olacak. Tüm gerekli malzeme burada çantamızın içinde. Şimdilik ona kullanamayız. Söylediğim gibi, eskisini çıkartıp yenisini takarsınız, olur biter.

— İkiniz de tıp doktoru değilsiniz. Niçin ilkyardımdan bir tıp doktoru göndermediler?

Operatör sigarasını dudaklarında kaydırdı:

— Bu tür olaylardan bir gecede dokuz-on tanesini hallederiz biz, dedi. Birkaç yıl öncedenberi, bu denli olaylar çoğalınca, özel makineler yaptık. Elbette optik mercekler yeni, ötekiler eskiden vardı. Bu tür bir olayda tıp doktoruna gerek yoktur. Tek gereken şey, sorunu yarım saatte temizleyecek, işten anlayan becerikli iki adamdır, dedi, sonra kapıya doğru yöneldi. Artık gitmemiz gerek. Yeni bir olayın haberini aldık. Buradan on blok ötede. Gene birisi hap kutusunun kapağını fırlatmış. Bize ihtiyacın olursa çağır. Sakin yatmasını sağla onun. Rahatlatıcıya karşı da ilaç verdik. Karnı acıkmış olarak uyanacak. Hoşçakal!

Adamlar, dümdüz kesik ağızlarında sigaraları, yılan gibi bakan gözleriyle, makine ve tüplerden oluşan yüklerini toparladılar, o melankolik sıvıyı ve o adsız, çamur gibi maddeyi alarak kapıdan çıkıp gittiler.

Montag, bir koltuğa gömüldü, kadına baktı. Gözleri kapalıydı kadının şimdi. Elini uzattı, ılık soluğunu elinin tersinde duymak istiyordu.

— Mildred, diyebildi sonunda.

«Bizim gibi ne kadar kişi vardır kimbilir,» diye düşündü. «Bizim gibi milyarlarca kişi vardır, ne denli çok değil mi? Hiçbiri birbirini tanımaz. Yabancılar gelip seni rahatsız ederler. Yabancılar gelip yüreğini kesip alırlar. Yabancılar gelip kanını alırlar. İyi de Tanrım, o adamlar kimdi? Onları hayatımda hiç mi hiç görmemiştim ki!..»

Yarım saat geçti.

Kadının içinde dolaşan kan yeniydi, ona yepyeni bir şeyler yaptığı belli oluyordu. Yanakları pembeleşmiş, dudakları canlı, renkli ve yumuşak, rahat görünüyordu. Onda başka birinin kanı vardı. Keşke başka birinin eti, beyni ve belleği de olsaydı. Keşke onun beynini alıp kuru temizlemeciye götürerek, ceplerini boşaltıp buhara tuttuk-

tan ve temizledikten sonra, yeniden katlayıp getirselerdi sabahleyin geri. Keşke...

Ayağa kalktı, perdeleri iterek gecenin havası içeri girsin diye pencereleri açtı. Saat sabahın ikisiydi. Sokakta Clarisse McClellan'ı görmesinden, eve dönüşünden ve karanlık odada ayağını cam şişeye çarpmasından bu yana yalnızca bir saat mi geçmişti? Yalnızca bir saatti, ama, dünya eriyip küçülmüş, sonra yepyeni renksiz bir biçimde yayılmıştı sanki.

Clarisse'in evinin önündeki, ayışığının renk verdiği çimenlere, evden kahkahalar yayılıyordu. Babası, annesi ve amcası sakin ve içten gülüyorlardı. Kahkahaları rahattı, yürektendi ve zorlamasızdı. Tüm öteki evler kendilerini karanlığa gömmüşlerken, gecenin bu kadar ileri saatinde ışıl ışıl parlayan evden sesler geliyordu. Montag sesleri duydu, konuşuyorlardı, konuşuyorlar, konuşuyorlar, susuyorlar, konuşuyorlardı. Örüyorlar, tekrar örüyorlardı aralarındaki büyülü ağı...

Montag yere kadar inen pencereden, hiçbir şey düşünmeden çıktı, çimen kaplı alanı geçti. Konuşulan evin önünde, gölgelerin arasında durdu. Belki kapıyı çalıp, fısıldayarak: «*Bırakın içeri gireyim. Hiçbir şey demem. Yalnızca dinlemek istiyorum. O konuştuklarınız neydi?*» diyebilirdi.

Oysa o bunun yerine, yüzünde soğuk buzdan bir maske, orada dikilmiş, içeriden gelen bir erkeğin konuşmasını dinliyordu. Bu amca mıydı? Sakin konuşuyordu:

— Çağımız, kullanılıp atılabilen kâğıt dokuma çağı. Sil burnunu birine, buruştur at, başka birini al, sil, buruştur, at. Herkes bir ötekinin eteğine siliyor. Elinde bir programın olmazsa; oyuncuların adlarını bilmezsen, tuttuğun takımı nasıl alkışlayıp tezahürat yapabilirsin? Sahada ne renk forma giyeceklerini, bilmemiz gerek!..

Montag, evine döndü, pencereyi açık bıraktı, Mildred'i kontrol etti, üstündeki çarşafın yanlarını sıkıştırdı. Sonra

yattı. Ayışığı elmacık kemiklerine ve alnındaki kırışık izlere vuruyordu. Gözlerine süzülen ayışığı birer perde oluşturuyordu sanki...

Bir yağmur damlası! Clarisse... Bir damla daha! Mildred... Bir üçüncü! Amca... Dördüncü! Bu geceki yangın... Bir, Clarisse. İki, Mildred. Üç, amca. Dört, yangın... Uyku hapları, adamlar, kullanılıp atılabilen dokumalar, etekler, sil buruştur, at... Clarisse, Mildred, amca, yangın, haplar, dokumalar, sil, buruştur, at... Aşağılara inen gök gürlemeleri. Tüm dünya boşanıyordu sanki. Ateşler volkan gibi fışkırıyordu. Herşey bir kükremeyle taşıp sabaha doğru akıp gidiyordu bir nehir gibi...

«Artık daha başka hiçbir şey bilmiyorum,» diye düşündü Montag. Dilinin üzerindeki şekerli uyku ilacı erimeye başlamıştı...

Sabah saat dokuzda Mildred'in yatağı bomboştu.

Montag aceleyle kalktı, yüreği küt küt atıyordu, koştu hole indi, mutfak kapısının önünde durdu.

Ekmek kızartıcının içindeki tost ekmeği fırladı, madeni, örümcek gibi bir el ekmeği yakalayıp erimiş tereyağına buladı.

Mildred, tostun tabağına gelişini izliyordu. Kulaklarında saati haber veren tıkaçlar vardı. Birdenbire baktı ve Montag'ı görünce başını salladı.

— İyi misin? dedi Montag.

Denizkabuğu kulaklık firmasında yaptığı on yıllık çıraklık nedeniyle dudak okumasını iyi bilirdi Mildred. Tekrar başını salladı. Tost makinesini başka bir dilim için daha ayarladı.

Montag oturdu. Karısı:

— Niçin bu denli acıkmışım anlayamıyorum, dedi.

— Sen...

— Ben açım!

— Dün gece, diye söze başladı Montag.

— İyi uyuyamadım. Kötü hissediyorum kendimi, dedi. Ama Tanrım açım. Bunu anlayamıyorum bir türlü.

— Dün gece... dedi Montag gene.

Kadın onun dudaklarını izliyordu.

— Ne olmuş dün gece?

— Hatırlamıyor musun?

— Neyi? Hain bir parti falan mı vermiştik? Akşamdan kalma gibi hissediyorum kendimi. Tanrım, çok açım. Kim vardı burada?

— Birkaç kişi, dedi Montag.

— İşte ben de bunu tahmin etmiştim, dedi, tostunu çiğniyordu. Ekşimiş bir mide, ama ben sanki herşeyi çıkarmışım gibi açım. Dilerim partide budalaca bir şey yapmamışımdır.

— Hayır, dedi Montag, sakin sakin.

Tost makinesi tereyağlı bir dilim ekmek hazırlamıştı ona da. Montag eliyle tuttu, hoşuna gitmişti.

— Sen pek rahatsız görünmüyorsun, dedi karısı...

* * *

Öğleden sonra geç vakte kadar yağmur yağdı, her yer koyu griydi. Evin holünde dikilmiş duruyordu. Üzerinde turuncu timsahın parıldadığı rozetini taktı. Bir süre havalandırma vantilatörünün olduğu yere baktı uzun uzun. Karısı, televizyon odasında oturmuş roman okuyordu. Bir ara, okumayı kèsip ona baktı:

— Hey, dedi. Adamım bir şeyler düşünüyor galiba!

— Evet, dedi Montag. Seninle konuşmak istemiştim. (Sustu) Dün gece şişendeki tüm hapları yutmuşsun!

— Yo, ben böyle bir şey yapmam, dedi. Şaşırmıştı.

— Şişe bomboştu.

— Böyle bir şeyi yapmam ki ben. Neden böyle bir şey yapayım sanki? diye sordu.

— Belki de, önce iki hap yuttun, sonra unuttun iki ta-

ne daha aldın, gene unuttun iki daha aldın, sonra ise uyuşuk durumda otuz kırk tanesini yutmaya devam ettin.

— Söylesene, neden, neden böyle budalaca bir şey yapayım?

— Bilmiyorum, dedi Montag.

Mildred kocasının gitmesini bekliyordu besbelli.

— Yapmadım, dedi. Milyarlarca yıl bile geçse asla yapmam!

— Pekâlâ, dedi Montag. Sen öyle diyorsan öyle olsun.

— Leydinin söylediği de bu işte, diyerek tekrar romanına döndü Mildred.

— Öğleden sonra televizyonda ne var? diye sordu Montag, sıkkın sıkkın.

Mildred romanından başını kaldırmadı bir daha.

— Bu duvardan-duvara oyunu, on dakikaya kadar başlayacak. Bu sabah, benim rolümün sözlerini postaladılar bana. Birkaç kutu kapağı göndermiştim onlara. Bir bölümü eksik olarak konuşmaları yazmışlar. Yepyeni bir fikir. Evdeki kişi, yani ben, bu eksik bölümü tamamlayacağım. Oyun tam o bölüme gelince, hepsi bana bakacaklar ve ben de satırları okuyacağım. İşte, örneğin, adam diyor ki: «Bu fikir için sen ne dersin, Helen?» Orada oturup, sahneden bana bakacak. Ben de, diyeceğim ki... (Sustu ve parmağını satırların altından yürüterek, devamla) «Bence çok iyi!» diyeceğim. Sonra oyun sürecek, adam «Sen bunda aynı kanıda mısın?» diye sorana kadar. Ben de, «Elbette!» diyeceğim. Eğlenceli, değil mi Guy?.

Montag holde durmuş ona bakıyordu.

— Gerçekten eğlenceli, dedi karısı.

— Oyunun konusu nedir?

— Sana şimdi anlattım ya. İşte şu kişiler var, Bob, Ruth ve Helen.

— Ha, evet.

— Gerçekten eğlenceli. Dördüncü hattı da, para birik-

tirip yapabilirsek, daha da eğlenceli olur. Yalnızca ikibin dolar gerekiyor.

— Bu da benim yıllık maaşımın üçte biri demektir.

— Ama yalnızca ikibin dolar, dedi Mildred. Zaman zaman beni de düşüneceğini sanırdım. Birkaç şey eksik idare edebiliriz, onu yapmak için.

— Zaten üçüncü hattı ödemek için bazı birkaç şey eksik yaşıyoruz. Daha iki ay oldu yaptıralı, hatırlasana.

— Hepsi bu kadar mıydı yani? (Bir süre oturduğu yerden kocasına baktı) Peki, güle güle, şekerim, dedi.

— Hoşçakal, dedi Montag. Sonra durdu ve dönerek. Oyunun sonu mutlu mu bitiyor? diye sordu.

— Orasına kadar okumadım daha.

Montag, geldi, son sayfayı okudu, başını salladı, kâğıtları katlayıp karısına verdi. Evden dışarı çıktı, yağmur yağıyordu...

* * *

Yağmur seyrekleşmeye başlamıştı. Kız, başı yukarıda kaldırımın orta yerinden yürüyordu. Yüzüne tek tük damlalar düşüyordu. Montag'ı gördüğü zaman gülümsedi:

— Merhaba!

Montag da «Merhaba» dedi ve sonra:

— Şimdi de neyin peşindesin bakalım? diye sordu.

— Ben hâlâ çılgınım. Yağmur çok güzel. Yağarken yürümeye bayılıyorum.

— Ben pek hoşlandığımı sanmıyorum.

— Eğer bir deneseydin hoşlanabilirdin.

— Hiçbir zaman denemedim.

Kız dudaklarını yaladı:

— Yağmurun tadı bile güzeldir, dedi.

— Sen ne yaparsın, böyle gezinip, herşeyi bir kez dener misin? diye sordu Montag.

Kız elindeki bir şeye bakarak:

— Bazen iki kez, diye cevap verdi.

— Elinde ne var?

— Sanırım bu yılın son hindiba çiçeği bu. Bu mevsimin sonunda, çimenlerin içinde onu bulacağımı hiç düşünmemiştim. Çenenin altına sürüldüğünü hiç duydun mu? Bak, böyle.

Çiçeği çenesine değdirdi, gülüyordu.

— Niçin, diye sordu Montag.

— Eğer tozları yapışırsa bu demektir ki, ben âşığım. Yapıştı mı?

Montag'ın başka yapacak şeyi yoktu, baktı.

— Evet? dedi kız.

— Çenenin altı sapsarı oldu.

— İyi! Şimdi de sende deneyelim.

— Bende olmaz.

— İşte, diyerek kız hindiba çiçeğini Montag'ın çenesinin altına sürmüştü bile. Montag geri çekildi, kız gülüyordu. Dur kımıldama!

Kız eğilip çenesinin altına baktı ,kaşlarını çattı.

— Eee? dedi Montag.

— Ne ayıp, dedi kız. Sen hiç kimseye âşık değilsin!

— Hayır, âşığım!

— Ama hiç belli değil.

— Hem de çok âşığım! (Montag sözcüklere uygun bir yüz anlamı yaratmaya çalıştı, ama öyle bir yüz yoktu!) Âşığım.

— Yo, lütfen öyle bakma.

— O hindibada suç, dedi Montag. Hepsini kendinde kullandın, bana tozu kalmadı. Onun için göstermedi.

— Elbette, öyle olmalı, doğru. Seni düş kırıklığına uğrattım, değil mi, böyle olduğu belli. Üzgünüm, gerçekten üzgünüm.

Eliyle Montag'ın bileğine dokundu kız.

— Hayır, hayır, dedi Montag. Ben iyiyim.

— Gitmeliyim, ama beni bağışladığını söyle. Bana kızmanı istemiyorum.

— Kızmadım. Düş kırıklığı ise, evet!

— Şimdi gidip psikiyatristimi görmek zorundayım. Evdekiler beni gönderiyorlar. Anlattığım şeyleri uyduruyorum. Benim hakkımda kimbilir neler düşünüyor. Benim düzgün bir soğan olduğumu söylüyor. Kabuklarımı soymakla uğraşıyormuş!

— Senin bir psikiyatriste ihtiyacın olduğuna inanmaya başlıyorum, dedi Montag.

— Buna inanmıyorsun sen!

Montag bir soluk aldı, sonra, soluğunu bırakarak :

— Hayır, inanmıyorum, dedi sonunda.

— Psikiyatrist, niçin dışarıya çıktığımı, ormanda bisikletle gezdiğimi ve neden kelebekler topladığımı anlamak istiyor. Sana birgün koleksiyonumu gösteririm.

— Güzel.

— Bütün vaktimi nasıl geçirdiğimi öğrenmek istiyorlar. Onlara zaman zaman oturup düşündüğümü söylüyorum. Fakat ne düşündüğümü söylemiyorum. Onları kızdırıyorum. Bazen, onlara, başımı böyle yukarı kaldırıp yağmur tanelerinin ağzımın içine düşmesinden çok hoşlandığımı anlatıyorum. Tıpkı şarap gibi bir tadı var. Sen hiç denedin mi?

— Hayır, ben...

— Beni gerçekten bağışladın değil mi?

— Evet. (Konuyu düşündü Montag) Evet bağışladım. Sebebini ise Tanrı bilir. Acayipsin, insanı öfkelendiriyorsun, ama gene de, kolay bağışlanabiliyorsun. Onyedi yaşında olduğunu söylemiştin, değil mi?

— Evet, gelecek ay.

— Ne kadar garip. Ne denli acayip. Karım otuz yaşında, ama sen bazen ondan çok daha yaşlısın sanki. Bunun içinden çıkamıyorum.

— Siz kendiniz biraz tuhafsınız, bay Montag. Bazen

sizin itfaiyeci olduğunuzu unutuyorum bile. Şimdi, sizi tekrar biraz kızdırabilir miyim?

— Devam et.

— Nasıl başladı bu? Nasıl girdiniz bu işe? Bu işi nasıl seçtiniz ve bu mesleği edinmeyi nasıl düşündünüz? Siz ötekilere benzemiyorsunuz. Birkaç tanesini tanımıştım, biliyorum. Konuştuğum zaman bana bakıyorsunuz. Dün gece, ay konusunda bir şey söylediğimde, aya baktınız. Ötekiler bunu asla yapmazlardı. Ötekiler beni konuşurken bırakıp, basar giderlerdi. Ya da bana sataşıp korkuturlardı. Kimsenin bir başkası için fazla vakti yoktur. Bana ayak uyduran birkaç kişiden birisin sen. İşte bu nedenle senin itfaiyeci olman çok garip. Sana pek uymuyorum, nedense.

Montag bedeninin ikiye ayrıldığını hissediyordu, bir bir bölümü sıcaklık, diğeri soğukluk, bir bölümü yumuşaklık, diğeri katılık içinde, bir bölümü titreyen diğeri sakin iki yarı sanki birbirini, üstüste durmuş öğütüyorlardı.

— Sen bir an önce randevuna koşsan iyi olur, dedi, kıza.

Kız onu orada, yağmurda bıraktı ve koşarak uzaklaştı. Montag, ancak uzun bir süre sonra kımıldayabildi.

Sonra, yavaş yavaş yürürken, başını yağmura doğru kaldırdı, birkaç dakika yalnızca, ağzını açtı...

* * *

Mekanik Köpek, itfaiye merkezinin arkasında, o karanlık köşedeki kulübesinde uyudu ama uyumadı, yavaş mırıltılar, yavaş titreşimler içinde yaşadı ama yaşamadı. Sabahleyin soluk bir ışık, açık akşam göğünde ise ayışığı büyük camında çerçeveleniyor, yavaş yavaş titreyen canavarın pirinç, bakır ve çelik kısımlarında, oraya buraya dokunuyordu. Işık rubi rengi cam parçalarına çarpıyor, lastik tabanlı pençelerinin ve örümcek gibi sekiz bacağın

üzerinde yavaş yavaş, titreyen yaratığın, duyarlı burun deliklerindeki ince tüyleri parıldatıyordu.

Montag pirinç direkten kaydı. Dışarı çıkıp şehre baktı, bulutlar tümüyle dağılmışlardı. Bir sigara yaktı. Sonra geldi, eğilerek köpeği seyretmeye devam etti. Balında zehir azgınlığının, cinnetin ve kâbusların dolu olduğu kırlardan gelmiş kocaman bir arı gibiydi. Vücudu o çok zengin çiçek özüyle dopdolu, kötülüklerden uzak uyuyordu.

— Selam, diye fısıldadı Montag. Her zamanki gibi, bu ölü, ya da diri canavardan etkilenmişti, büyülenmişti.

Geceleri herşey ölgünleştiğinde, ki bu her gece olurdu. adamlar pirinç direkten kayarlar, Köpeğin burun sistemindeki kılıfları yerleştirirler ,itfaiye binasının sahasındaki sıçanları, bazen tavukları ve bazen de kedileri ortaya salıverirlerdi. Sonra da Köpek öncelikle hangilerini yakalayacak diye bahse girilirdi. Hayvanlar salınmıştı. Üç saniye sonra, oyun tamamdı, sıçan, tavuk, ya da kediden birisi sahanın yarı yerinde yakalanmıştı. Köpeğin burnundan çıkan, içi boş on santimlik bir çelik iğne pençelerin arasındaki hayvana morfin enjekte ediyordu. Artık esir yanıp kül olacağı bölüme atılmıştı. Yeni bir oyun başladı.

Bunlar sürüp giderken Montag üst katta kalırdı. İki yıl oluyordu, bir kez o da bahse girmiş, bir haftalık ücretini kaybetmişti. Mildred'in anlamsız öfkesiyle karşılaşmak zorunda kalmıştı. Oysa bu gece, ranzasında duvara dönük yatmış, aşağıdan gelen çığlıkları, kahkahaları, farelerin ciyaklamalarını, sıçanların tıkırtılarını, Köpeğin, çiğ ışıkta pervane gibi sıçradığını, kurbanını bulup yakalayarak iğnesini batırdığını ve ölmesini beklemek için yuvasına geri döndüğünü duyuyordu.

Montag Köpeğin ağzındaki kafese dokundu. Köpek hırladı. Montag geri zıpladı. Köpek kulübesinde yarı doğruldu. Gözlerinin içindeki lambalardan yeşil mavi neon ışığı vuruyordu. Tekrar hırladı, elektriki bir cızırtı, bir kızartma sesi ,bir metal kazınması, çarkların dönüşü, tüm

bunların karışımı bir ses garip bir paslanma ve eskimişliği düşündürüyordu.

Montag, yüreği çarparak: «Yo, hayır oğlum,» dedi.

Gümüş iğnenin havada uzadığını gördü, çekiliyor, uzuyor, çekiliyordu. Canavarın hırlaması kesilmiş, ona bakıyordu.

Montag geri geri gitti. Köpeğin kulübesinden dışarı bir adım attı. Bir eliyle pirinç direği yakaladı. Direk yukarı doğru kayarak onu tavandan dışarı çıkardı sessizce. Üst katın yarı aydınlanmış salonuna adım attı. Titriyordu, yüzü yeşilimsi beyazdı. Aşağıda ise, Köpek, o inanılmaz sekiz böcek ayağının üzerine oturmuş, kendi kendine homurdanıyordu. Çok yüzlü gözleri sakinleşmişti.

Montag, atlama deliğinin yanında durmuş, korkusunun geçmesini bekliyordu. Arkasındaki masada dört adam yeşil ışık altında oturmuş kâğıt oynuyorlardı. Ona bir an baktılar ama hiçbir şey demediler. Yalnızca kaptan şapkalı, şapkasında anka kuşunun şekli bulunan adam, sonunda, merakla, upuzun odanın ucundan konuştu.

— Montag...

— O beni sevmiyor, dedi Montag.

— Ne, Köpek mi? (Kaptan elindeki kâğıtlarını inceledi) Boşver ona sen. Ne sever, ne sevmez. Fonksiyon yığını o yalnızca. Balistikteki bir ders gibi. Onun mermisi var, ama biz kararı veririz. O hedefi bulur, yerleştirir ve bitirir işi. O yalnızca bakır tellerden, batarya deposundan ve elektrikten başka bir şey değildir.

Montag yutkundu!

İşlem yapıcıları birleşim için de ayarlanabilir, o zaman, birçok amino asit, kükürt, yağ ve alkalin yapabilir. Yalan mı?

— Bunu hepimiz biliyoruz.

— Tüm bu kimyasal ayarlamalar ve yüzdelerimizin hepsi aşağıdaki dosyalarda kayıtlı. Birinin, Köpeğin hafızasında bir bölüm karışım yapması güç olmaz sanırım,

örneğin bir tutam amino asit, belki. Hayvanın biraz önce bana yaptığı gibi bir sonuç çıkar bundan da. Bana tepki gösterdi.

— Cehennemin dibine, dedi Kaptan.

— Rahatsız olmuştu, ama, tümüyle kızmamıştı. Yeterli bir ölçüde kurulmuştu biri tarafından ve ben dokununca hırladı bana.

— Böyle bir şeyi kim yapabilir burada? diye sordu Kaptan. Senin aramızda hiçbir düşmanın yok ki Guy.

— Benim bildiğim kadarıyla da yok.

— Yarın teknisyenlerimize Köpeği denetletiriz.

— Bu beni korkutması ilk kez olmuyor, dedi Montag. Geçen ay iki kez olmuştu.

— Düzeltiriz onu, dert etme.

Fakat Montag kımıldamadı. Evindeki holde vantilatörün ızgaralarını ve arkasında saklı bulunan şeyi düşünüyordu. Eğer burada itfaiye merkezinde birisi vantilatörle ilgili bir şey biliyorsa, Köpeğe söylemiş olamaz mıydı?..

Kaptan atlama deliğinin yanına geldi ve Montag'a soran gözlerle baktı:

— Yalnızca canlandırmaya çalışıyorum kafamda, dedi Montag. Köpek gecelcri ne düşünür orada aşağıda? Gerçekten canlanıp mı geliyor üzerimize? Beni ürkütüyor.

— Bizim ondan düşünmesini istemediğimiz hiçbir şeyi düşünemez o.

— Çok acıklı, dedi Montag yavaşça. Ona bütün verdiğimiz bilgi avcılık, araştırma ve öldürmeyle ilgili. Bunlardan başka hiçbir şey bilmeyecekse ne kadar yazık, ayıp.

Beatty burnundan soludu, yavaşça:

— Canı cehenneme! O iyi bir sanat eseri, kendi hedefini saptayabilen ve her zaman şaşmadan tam isabet atan bir silah sadece...

— İşte bu yüzden, dedi Montag, bu seferki kurbanı olmak istemezdim.

— Neden? Yoksa bir suçluluk duygusuna mı kapıldın?

Montag başını ona doğru kaldırdı yavaşça. Beatty, orada durmuş, ısrarla kendisine bakıyordu, sonra ağzını açtı ve gevrek gevrek gülmeye başladı.

* * *

Bir iki üç dört beş altı yedi gün... Kaç kez evden çıktıysa Montag, Clarisse de oralarda bir yerlerde oluyordu mutlak. Bir kez onu, atkestanesi ağacını silkelerken, bir kez çimenlere oturmuş mavi bir süveter örerken gördü. Üç dört kez de kapısının önünde çiçek demetleri, küçük bir torba atkestanesi ya da beyaz bir kâğıda iğnelenmiş sonbahar yapraklarını buldu Montag. Clarisse, hergün onu köşeye kadar götürdü. Birgün yağmurluydu, ertesi gün açık, öbürgün rüzgâr sert esiyordu, daha sonraki gün hava durgun ve ılıktı, durgun günün ertesi gün ise fırın gibiydi. Clarisse, o gün, öğleden sonra geç vakte kadar güneşte yatıp yüzünü yaktı. Bir keresinde, metronun girişinde: «Neden acaba,» diye sordu Montag. «Seni uzun yıllardanberi tanıyormuş gibiyim?»

— Çünkü senden hoşlanıyorum, dedi kız. Ve senden hiçbir şey istemiyorum. Ve çünkü birbirimizi tanıyoruz.

— Kendimi bir baba gibi yaşlı hissediyorum senin yüzünden.

— Öyleyse açıkla bana, dedi Clarisse. Madem ki bu denli çocuk seviyorsun, niçin benim gibi bir kızın olmadı senin?

— Bilmem.

— Dalga geçiyorsun!

— Yani, demek istiyorum ki... (Sustu ve başını salladı Montag) Şey, karım... karım yani, hiçbir zaman çocuk sahibi olmak istemedi, asla!

Kız gülmesini kesti:

— Üzgünüm. Benimle eğlendiğini sanmıştım gerçekten. Ben bir budalayım.

— Yo, hayır, dedi Montag. İyi bir soruydu. Uzun zamandanberi kimse benimle bunu soracak kadar ilgilenmemişti. Yerinde bir soruydu.

— Haydi başka bir şeyden konuşalım. Sen hiç kuru yaprakları kokladın mı? Tarçın gibi kokmazlar mı? İşte, al, kokla.

— Ya, evet, bir bakıma tarçın gibi kokuyor.

Koyu renk, parlak gözleriyle Montag'a baktı:

— Sen her zaman şaşıyorsun.

— Çünkü hiç bunlarla uğraşmaya zamanım olmadı...

— Sana anlattığım gibi, tabelaların boylarının nasıl uzatılmış olduğuna dikkat ettin mi?

— Sanırım. Evet, dedi gülerek.

— Gülüşün eskisinden daha tatlı artık.

— Öyle mi?

— Çok daha rahatlamış gibi.

Montag kendini rahat ve huzurlu hissetti:

— Neden okula gitmiyorsun sen? Hergün çevrede gezinirken görüyorum seni.

— Beni istemezler ki, dedi Clarisse. Ben toplum dışı biriyim, öyle diyorlar. Onlara karışmam. Çok gariptir ki, gerçekte çok toplumsal bir kızım. Bu tümüyle, toplumsal demekle neyi kastettiğinize bağlıdır, değil mi? Bana göre toplumsallık demek, böyle şeylerden konuşmaktır. (Bahçenin önündeki ağaçtan dökülen atkestanelerine vurdu ve devam etti) Ya da dünyanın ne denli garip olduğunu konuşmaktır. İnsanlarla birlikte olmak güzeldir. Fakat bir grup insanı biraraya toplayıp sonra da konuşmalarına hiç izin vermemek toplumsallık değildir bence. Ya sence? Bir saatlik televizyon dersi, bir saatlik basketbol, beyzbol, ya da koşu, diğer bir saat tarih dersi yazmak, ya da resim yapmak, sonra gene spor... Ve biliyor musun ki, bir soru soramayız asla, ya da çoğunluğumuz soramaz. Onlar bize sorarlar hep, şak şak, şak. Ve biz, bir dört saat daha orada oturup film gibi öğretmeni seyrederiz. Bu ba-

na göre asla toplumsallık demek değil. Sanki bir sürü huniler, içlerine su boşaltılıyor, altlarından çıkıyor ve onlar süreki bunun şarap olduğunu söylüyorlar, oysa değil. Akşama kadar bizi paçavraya çeviriyorlar, öyle ki, ,dosdoğru yatağa girmekten, ya da, lunaparka gidip çevredeki insanları korkutmaktan, yarış arabalarına binmekten, ya da atış yerlerinde camları kırmaktan başka bir şey yapacak halimiz kalmıyor. Yahut da, arabalara binip yarış etmek, caddedeki direklere en yakın kim geçecek diye bahse tutuşmak. Benim için söyledikleri herşeyi kabul ediyorum, tamam. Hiç arkadaşım yok. Bu da benim anormal olduğumu kanıtlarmış. Oysa tanıdığım herkes, vahşiler gibi bağırıyor, dansediyor, ya da birbirini dövüyor. Hiç dikkat ettin mi, son zamanlarda insanlar birbirlerini nasıl da incitiyorlar?

— Olgun yaşta biri gibi konuşuyorsun.

— Bazı bazı yaşlıyım. Kendi yaşımdaki çocuklardan korkuyorum. Birbirlerini öldürüyorlar. Bu hep böyle miydi, oldum olası? Amcam aksini söylüyor. Geçen yıl arkadaşlarımdan altısı vuruldu yalnızca. On tanesi araba çarpışmasında öldü. Ben korkuyorum onlardan, korktuğum için de beni sevmiyorlar. Amcam der ki, büyükbabası, çocukların birbirlerini öldürmedikleri zamanı hatırlarmış. Ama bu, herşeyin farklı olduğu çok çok eski günlerdeymiş. O zaman onlar sorumluluğa inanırlarmış. Amcam öyle der. Biliyor musun, ben sorumluluk alan bir kızım. Gerektiğinde dayak yemişimdir, yıllar önce tabii. Tüm alışverişi ve temizliği ellerimle yaparım. Ama hepsinden çok, insanları izlemeyi severim. Zaman zaman metroya binerim, gün boyu onlara bakarım, onları dinlerim. Kim olduklarını, ne istediklerini ve nereye gittiklerini anlamaya çalışırım. Bazen lunaparka bile giderim. Jet arabalara binerim, onlarla şehrin dışında yarış ederim. Sigortalı olduktan sonra polis de bir şey demez. İnsanın onbinlik sigortası olduktan sonra, herkes hayatından memnun. Ba-

zen de metroya sokulur dinlerim, ya da içecek satılan yerlere. Biliyor musun ne duyarım?

— Ne?

— İnsanlar hiçbir şey konuşmuyorlar.

— Yooo... Konuşmaları gerek ama!

— Hayır, hiçbir şey konuşmuyorlar. Bir sürü arabaya, kumaşlara, yüzme havuzuna ad takıyorlar ve «aman ne harika!» diyorlar. Fakat hepsi de aynı şeyleri söylüyorlar, biri diğerinden farklı değil. Çoğu zaman kahvelerde şaka makineleri vardır, hep aynı şakalar. Müzikli ışıklar yaparlar, şekiller aşağı yukarı inip çıkar, ama hepsi yalnızca renk ve hayaldir, elle tutulmaz. Müzelerde de, sen hiç gittin mi? Hepsi hayal, boş. Şimdi olanlar hep bunlar işte. Amcam bir zamanlar herşeyin farklı olduğunu söyler. Çok eski zamanlarda resimler bir şey anlatırmış, hatta birilerini gösterirmiş.

— Amcan demiş, amcan söylemiş. Amcan akıllı bir adam olmalı.

— Öyledir. Elbette öyledir. Eh, ben gitmeliyim artık. Hoşçakalın bay Montag.

— Hoşçakal.

* * *

Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi gün itfaiye merkezi.

— Montag, direğe ağaçta uçan kuş gibi tırmanıyorsun sen.

Üçüncü gün.

— Montag, senin arka kapıdan girdiğini gördüm bu kez. Köpek seni ürkütüyor mu?

— Yo, hayır.

Dördüncü gün.

— Montag, gülünç bir şey. Bu sabah işittim, anlatılırken. Seattle'da bir itfaiyeci, kimyasal bir kompleks için

Mekanik Köpeği kurmuş ve başıboş bırakmış. Bunu ne biçim bir intihar olarak adlandırabilirsin?

Beş, altı, yedinci günler.

Ve sonra Clarisse gitmişti. Montag o öğleden sonra ne vardı anlayamadı, ama, Clarisse'i hiçbir yerde göremiyordu. Çimenler boştu, ağaçlar boştu, cadde boştu... Önce onu özlediğini bile farketmedi, yalnızca arıyordu. Metroya vardığı zaman gerçeği anladı, içinde ağır garip bir burukluk vardı. Bir şey oluyordu, hergünki programı altüst olmuştu. Basit bir program, gerçekte, daha birkaç gün içinde kurulmuş, alışmıştı, ama gene de... Neredeyse geri dönüp aynı yolu tekrar yürüyecek, kızın ortaya çıkması için zaman yaratacaktı. Aynı yolu denerse, emindi ki, herşey düzelecekti gene. Oysa gecikmişti, treninin gelişi bu plana bir nokta koyuverdi.

Kâğıtların sallanması, ellerin hareketi, göz kapaklarının kımıldayışı, itfaiye merkezinin tavanındaki zaman göstergesinin sesi: «... 1:35... perşembe sabahı, 4 Kasım, 1:36... 1:37...»

Oyun kâğıtlarının, yağlı masa üstündeki şakırtıları, hepsi hepsi Montag'a geliyordu. Etrafına kurduğu bir anlık engele, kapalı gözlerine rağmen gene de hepsini duyuyordu. Binanın içindeki pirinç, gümüş, altın renklerinin parıldamasını, sessizce ışıldayışlarını görebiliyordu. Masada oturan görünmez adamlar kâğıtlarına şarkılar söylüyorlar, bekliyorlar... 1:45... Gösterge, soğuk yılın soğuk bir sabahının soğuk saatini homurdanıyordu.

— Neyin var Montag?

Montag gözlerini açtı.

Bir yerlerden bir radyo mırıldanıyordu. «*... savaş her an ilan edilebilir. Bu ülke kendini savunmak için hazır beklemektedir...*»

Sabahın karanlık gökyüzünden bir jet uçağı, geçerken çıkarttığı o tek tonda ıslıkla, itfaiye binasını sarstı.

Montag gözlerini kırptı. Müzede bir heykelmiş gibi ba-

kıyordu ona Beatty. Her an kalkıp Montag'ın yanına gelerek, ona dokunacak ve suçluluğunu, vicdansızlığını keşfediverecek gibiydi. Suç? Hangi suçtu bu?

— Senin sıran, Montag!

Montag adamların yüzlerine baktı. Nasıl da, binlerce gerçek, onbinlerce hayali yangınla yüzleri güneşte yanmış gibiydi. Yaptıkları iş yanaklarını pembeleştirmişti. Gözlerinin bakışı alev alevdi. Bu adamlar, kara pipolarını yakarlarken platin çakmaklarının alevine gözlerini dikip bakarlardı. Mangal kömürü gibi kara saçları, is rengi kaşları ve iyice traşlanmasına karşın mavimsi kül rengi yanaklarıyla yaptıkları işin izini taşıyorlardı apaçık. Montag başını kaldırdı, baktı, ağzını araladı. Hiçbir itfaiyeci görmemişti ki ,kara saçları, kara kaşları, alev alev yüzü, traş olduğu halde olmamış gibi çelik renkli yanakları olmasındı. Tüm bu adamlar sanki onun aynada birer yansımasıydılar! Acaba tüm itfaiyeciler yeteneklerinin yanı sıra görünüşlerine de mi bakılarak seçiliyorlardı? Kül ve cüruf rengi yüzleri, ve hiç silinmeyen yanık kokularıyla... Kaptan Beatty, tütün dumanından oluşan yıldırım bulutları arasında kalktı. Yeni bir tütün paketi açtı, selofan kâğıdının hışırtısı yangın sesini andırıyordu...

Montag kendi elindeki kâğıtlara baktı:

— Şey... Ben düşünüyordum da. Geçen haftaki yangını. Kitaplığını hallettiğimiz adamı düşünüyordum. Ne oldu ona sonra?

— Tımarhaneye götürdüler.

— Deli değildi ki.

Beatty kâğıtlarını düzenledi:

— Hükümeti ve bizi kandırabileceğini sanan herkes delidir, dedi.

— Gözümün önüne getirmek istiyorum da, dedi Montag. İnsan neler hisseder acaba, itfaiyeciler gelip evlerimizi, ya da kitaplarımızı yaksalar?

— Kitaplarımız yok ki.

Beatty gözlerini kırpıştırdı yavaş yavaş:

— Senin var mı yoksa?

— Hayır, dedi Montag. Milyonlarca yasaklanmış kitapların listesinin bulunduğu duvara bakarak. Adları, su yerine gaz dökerek yarattığı alevlerin arasında sıçrayıp duruyordu: Hayır!

Fakat kafasının içinde, evdeki vantilatörün ızgarasından serin bir rüzgâr esmeye, hafif hafif yüzüne vurmaya başlamıştı. Gene kendini, yemyeşil bir parkta; yaşlı bir adamla, çok yaşlı bir adamla konuşurken görüyordu. Parkta esen rüzgâr da soğuktu.

Montag bir süre duraklamıştı:

— Bu hep böyle miydi? Bu bizim görevimiz, bu itfaiye binası? Demek istiyorum ki, bir zamanlar...

— Bir zamanlar! dedi Beatty. Bu ne biçim bir konuşma?

«Aptal,» dedi kendi kendine Montag. «Neredeyse ele vereceksin kendini.» Son yangında, bir peri masalı kitabından bir satır ilişmişti gözüne:

— Demek istiyorum ki, dedi. «Yani eski günlerde, evlerin yangına karşı korunamadığı günlerde. (Birden, kendinden çok genç bir sesin onun adına konuştuğunu farketti. O ağzını açmıştı ama, Clarisse McClellan'dı konuşan) İtfaiyeciler yangınları başlatmak yerine engel olmazlar mıydı, o zamanlar?

— Bu çok hoş işte!

Stoneman ve Black, içinde Amerika'nın itfaiyecileriyle ilgili kısa bilgiler bulunan yönetmelik kitabını, okusun diye Montag'ın önüne sürdüler. Uzun zamandanberi bunları bilmesine karşın, okudu Montag:

«Kolonilerde İngiliz etkisinde kalan kitapların yakılması için 1790'da kurulmuştur. İlk itfaiyeci: Benjamin Franklin.

Kural 1. Yavaşça alarma cevap ver.

2. Yavaşça ateşi başlat.

3. Herşeyi yak.

4. Derhal itfaiye merkezine rapor et.

5. Başka alarmlar için uyanık bulun.»

Hepsi Montag'ı izliyorlardı. O ise hiç kımıldamadı.

Alarm ötmeye başladı.

Tavandaki zil ikiyüz kez titretti kendini. Birdenbire dört boş iskemle kalmıştı ortada. İskambil kâğıtları kar taneleri gibi uçuşmuştu. Pirinç direk sarsıldı. Adamlar gitmişlerdi.

Montag iskemlesinde oturuyordu. Yaşamın içine öksüren turuncu ejderin altındaydı.

Rüyada gibi direkten aşağıya kaydı.

Mekanik Köpek, kulübesinde sıçradı, gözlerini yemyeşil alevler bürümüştü.

— Montag, başlığını unutuyorsun!

Arkasındaki duvardan kaptı başlığını, koştu, atladı... Gitmişlerdi. Siren çığlığını ve madeni çanlarının sesini gece rüzgârı dövüyordu sanki.

* * *

Şehrin eski semtinde üç katlı bir evdi. Bir yüzyıllık vardı. Fakat, tüm evler gibi ince bir yanmaz plastikle kaplanmıştı. Zaten onu ayakta tutabilen de yalnızca bu koruyucuydu.

— İşte geldik!

Yangın arabası sert bir frenle durdu. Beaaty, Stoneman ve Black kaldırıma atladılar, üzerlerindeki yanmaz yağmurluklarıyla birdenbire iğrenç ve kaba göründüler. Montag da onları izledi.

Ön kapıyı kırdılar, içeride bir kadın buldular. Kadını tuttular ama o koşmuyor, kaçmaya çalışmıyordu. Yalnızca ayakta duruyor, ordan oraya geçiyor, sanki başına müthiş bir şeyle vurmuşlar gibi, gözlerini boş duvara dikmiş bakıyordu. Ağzında dili dolanıyor, sanki bir şeyler anım-

samak ister gibi görünüyordu bakışları. Derken anımsadı, dili tekrar kımıldadı:

— Mertçe davranın Master Ridley, Tanrı'nın izniyle, İngiltere'de öyle bir mum yakacağız ki bugün, inanıyorum hiç kimse söndüremeyecek.

— Yetti artık, dedi Beatty. Neredeler?

Kadının yüzüne tokat attı, sorusunu yineledi. Kadın bakışlarını Beatty'nin yüzüne dikti:

— Nerede olduklarını siz bilirsiniz, aksi halde burada olmazdınız, dedi.

Stoneman, telefon alarmı kartını uzattı, altındaki şikâyet kâğıdında:

«Tavanarasından kuşkulanılıyor, Elm No 11, Şehir... E. B.» yazılıydı.

Kadın, kâğıttaki ismin başharflerini görünce:

— Bu bayan Blake olmalı, komşum, dedi.

— Pekâlâ arkadaşlar, bulalım onları!

Sonra yukarıya küflü karanlığa daldılar, ellerindeki parlak baltaları kapılara vuruyorlardı. Herşey bir yana, kapılar kilitli değildi. Çocuklar gibi neşeyle bağırışıyorlardı. Montag dimdik merdiveni titreyerek çıkarken, üzerine kitaplar yağmaya başladı birden. «Bu hal ne kadar da tehlikeliydi. Oysa başka zaman, polis önden gider, kurbanının ağzını bantlar, sonra da böcek gibi parlak arabalarına adamı kapatıp götürürlerdi. Sen gittiğinde de bomboş bir ev bulurdun. Hiç kimseyi incitmezsin o zaman, yalnızca nesneleri incitirsin. Nesneler de incitilemediklerine, bu kadın gibi bağırıp, çağırıp ağlamadıklarına göre, hiçbir şey de hissetmezlerdi. O zaman senin de vicdanını sonradan gıcıklayacak bir şey kalmazdı. Basitçe temizlik yapıyordun. Herşey yerli yerine. Çabuk gazı getirin! Kimde kibrit var?

Oysa bu gece, birisi kaçmıştı. Bu kadın tüm töreni mahvetmişti. Adamların aşırı gürültüleri, kahkahaları, onun suçluluk dolu suskunluğunu örtüyordu. Boş odalar suçlan-

makla kükrüyorlar, burunlarına çektikleri suç tozlarını sarsıldıkça saçıyorlardı. Bu iş ne iyiydi, ne de doğru. Montag müthiş bir huzursuzluk hissetti. Bu kadın burada, herşeyin başında olmamalıydı.

Kitaplar, omuzlarına, kollarına ve yukarı kaldırdığı yüzüne bombardıman gibi iniyordu. Kitapların biri, beyaz bir güvercin gibi, uysal kanatlarını çırparak ellerine geldi. Solgun, titrek ışıkta, bir sayfası açıldı, kar beyaz bir tüy gibiydi. Sözcükler ince ince yazılmıştı. Tüm bu telaş ve heyecan içinde, Montag yalnızca bir anlık süre bulmuştu bir satır okuyabilmek için. Fakat bu satır kızgın çelikle damgalanmış gibi çıkmamıştı aklından. *«Öğleden sonra güneşi altında zaman uykuya dalmıştı.»* Kitabı bıraktı Montag, başka bir tanesi kollarına düşmüştü.

— Montag, buraya!

Montag'ın eli bir ağız gibi kapandı, büyük bir sadakat ve beyinsizlik çılgınlığıyla kitabı göğsüne bastırdı. Yukarıdaki adamlar tozlu havaya kürekler dolusu dergiler savuruyorlardı. Dergiler, öldürülmüş kuşlar gibi düşüyorlardı yere. Kadınsa, aşağıda bu ölü vücutların arasında küçük bir kız gibi duruyordu.

Montag hiçbir şey yapmadı. Herşeyi elleri yaptı. Herbirinin kendi beyni vardı sanki ve titrek parmaklarının herbirinde bilinç ve merak. Hırsızlık yapıyorlardı. Kitabı kolunun altına, terli koltuğu altına soktu, sıkıştırdı. Sihirbaz gibi yoketti onu orada. Bak işte! Masumum! Bak! Sarsılarak beyaz eline baktı. Uzağa tuttu baktı, sanki hipermetroptu, sonra yakından baktı, sanki kördü.

— Montag!

Kımıldandı.

— Orada dikilip durmasana budala!

Kitaplar, kurumaya bırakılmış balık yığınları gibi duruyorlardı. Adamlar dansediyorlar, kayıyorlar, düşüyorlardı üzerlerine. Kitapların adları altın gözlerini parıldatıyordu. Düşüyorlardı, gidiyorlardı kitaplar.

— Gazı getirin!

Omuzlarına kayışlarla asılmış, 451 numaralı tanklardan soğuk sıvıyı pompaladılar. Her kitabı gazla kapladılar, odalar dolusu pompaladılar.

Sonra telaşla merdivenleri indiler, Montag gaz dumanı içinde arkalarından sendeleyerek gitti.

— Haydi yürü, kadın!

Kadın, kitapların arasında diz çökmüş, ıslak kaplarını, mukavvalarını okşuyor, parmaklarıyla yaldızlı adlarını okuyor, bir yandan da Montag'ı suçluyordu gözleriyle.

— Benim kitaplarımı asla alamayacaksınız, dedi.

— Yasayı biliyorsun, dedi Beatty. Nerde senin sağduyun? Kitaplarının hiçbiri ötekine uymuyor. Lanetli Babil Kulesi gibi, yıllarca kapatmışsın kendini buraya. Değiş artık! O kitaplardaki insanlar hiçbir zaman yaşamadılar. Haydi gel şimdi!

Kadın başını salladı.

— Bütün ev gidecek, dedi Beatty.

Adamlar paldır küldür kapıya doğru yürüdüler. Kadının yanında duran Montag'a baktılar dönüp.

— Onu burada bırakmıyorsunuz herhalde, değil mi? diye karşı koydu onlara Montag.

— Gelmeye niyeti yok.

— Öyleyse zorlayın onu!

Beatty, kapalı tutuşturucuyu tuttuğu elini kaldırdı.

— Merkeze dönmek zorundayız. Üstelik bu fanatikler her zaman intihara kalkışırlar. Benzer bir örnek!

Montag kadının bileğinden tuttu: *«Benimle gelebilirsiniz,»* dedi.

— Hayır, dedi kadın. Ama gene de size teşekkür ederim.

— Ona kadar sayıyorum, dedi Beatty. Bir, iki...

— Lütfen, dedi Montag.

— Gidin, dedi kadın.

— Üç... Dört...

Montag kadını çekiştirdi. Kadın sakin sakin cevap verdi:

— Burada kalmak istiyorum.

— Beş... Altı...

— Saymasanız da olur, dedi kadın. Bir elinin parmağını açtı, avucunun içinde bir tek, ince bir şey vardı. Bir kibritti bu.

Bu manzara, adamların koşarak evden kaçmalarına neden oldu. Kaptan Beatty, asaletini düşürmemek için, geri geri ön kapıdan çıktı. Pembe yüzü binlerce yangın ve gece heyecanlarıyla yanmış, pırıl pırıldı.

«Tanrım,» diye düşündü Montag. Ne kadar doğruydu. «Alarm her zaman gece gelirdi. Asla gündüz değil. Acaba, geceleyin ateş daha güzel görünür diye mi? Daha güzel bir görüntü, daha seyri hoş diye mi?»

Beatty'nin pembe suratında silik bir telaş belirmişti şimdi. Kadın elindeki tek kibriti çaktı. Gaz dumanları sarıvermişti her yanını. Montag sakladığı kitabın, göğsüne, yüreği atar gibi çarptığını duydu.

— Gidin, dedi kadın.

Montag yavaşça geri geri çıktığını farketti kendisinin de. Beatty'nin ardısıra basamakları indi, çimeni geçti. Yerdeki, gazdan oluşan yol, kötü bir sümüklüböceğin izini andırıyordu.

Onları sessizce gözleriyle etkilemek için ön verandaya çıkan kadın kımıldamadan duruyordu. Sanki suskun bir lânetleyişti bu.

Beatty gazı tutuşturmak için parmaklarını oynattı.

Gecikmişti. Montag soluğunu tuttu.

Verandadaki kadın, içi onlara nefret dolu, kibriti parmaklıklara sürttü. Bütün caddedeki evlerden insanlar koşuştu...

* * *

İtfaiye merkezine dönerken yolda hiçbir şey konuşmadılar. Hiç kimse ötekine bakmadı. Montag önde Beatty ve Black'le oturuyordu. Pipolarını bile içmiyorlardı. Koca timsahın ön tarafından dışarıya bakıyorlardı. Yavaşça köşeyi döndüler yollarına devam ettiler.

— Master Ridley, dedi Montag, sonunda.

— Ne? dedi Beatty.

— Kadın, «Master Ridley» demişti. Kapıdan girdiğimizde deli gibi bir şey söylemişti. «Mertçe davranın,» demişti, «Master Ridley.» Sonra bir şey, bir şey, bir şey söylemişti.

— Tanrı'nın izniyle, İngiltere'de öyle bir mum yakacağız ki bugün, inanıyorum hiç kimse söndüremeyecek, dedi Beatty.

Stoneman de, Montag gibi, Kaptan'a hayretle baktılar.

Beatty çenesini sıvazladı:

— Latimer adında bir adam, 16 Ekim, 1955'de, Oxford'da, küfür yüzünden yakılırken Nicholas Ridley'e bu sözleri söylemişti.

Montag ve Stoneman, yeniden, arabanın altında kayıp giden caddeye bakmaya devam ettiler.

— Birçok ufak tefek bilgilerle doluyum ben, dedi Beatty. Kaptanların çoğunun böyle olması gerekir. Bazen kendi kendime şaşıyorum. Dikkat, Stoneman!

Stoneman frene bastı.

— Allahın belası, dedi Beatty. Merkezin bulunduğu sokağı geçtin!

* * *

— Kim o?

— Kim olabilir ki? dedi Montag, karanlıkta, kapıyı kapattı ve yaslandı.

— Işığı açsana, dedi karısı.

— Işık istemiyorum.

— Yatağa gel!

Karısının sabırsızca yatakta döndüğünü duydu, yatak örtüsü hışırdadı.

— İçkili misin? dedi, karısı.

İşte herşeyi başlatan eliydi bu. Önce bir elinin, sonra ötekisinin de paltosunu açıp çıkarttığını, yere bıraktığını farketti. Pantalonunu da çıkarttı, karanlık cehenneme attı. Elleri hasta gibiydi. Birazdan kolları da öyle olacaktı. Zehirin bileklerine, dirseklerine, omuzlarına, bir kürek kemiğinden ötekine doğru ilerlediğini, kıvılcım gibi atladığını duyuyordu. Elleri canavarca acıkmıştı. Bakışları da acıkmaya başlamıştı, sanki bir şeye, herhangi bir şeye ,herşeye bakmak istiyorlardı.

Karısı: *«Ne yapıyorsun?»* diye sordu.

Kitap, buz gibi terli parmaklarının arasında, karanlık boşlukta dengelenmeye çalıştı.

Bir dakika sonra, karısı: *«Odanın orta yerinde öyle dikilip durmasana,»* dedi.

Yavaş bir ses çıktı Montag'dan.

— Ne dedin? dedi karısı.

Montag daha daha yavaş sesler çıkararak yatağına yaklaştı. Elindeki kitabı soğuk yastığın altına kabaca itti. Yatağın üstüne düştü, karısı sıçradı, çığlık attı. Yatağı karısınınkinden çok uzaktaydı odada. Boş bir denizin ayırdığı buz dağları gibiydiler.

Karısı, Montag'a epey uzun gelen bir süre konuştu, durdu. Şundan bundan, iki yaşında bir çocuğun kullandığı sözcükler gibi, saçma sapan şeylerden sözetti, anlattı. Fakat Montag hiçbir şey söylemedi, yalnızca ufak tefek sesler çıkardı. Bir süre sonra karısının odada gezindiğini, onun yatağının yanına geldiğini üzerine eğilip eliyle yanağına dokunduğunu duydu. Montag biliyordu ki, karısı elini yanağından çektiği zaman, elinin ıslak olduğunu farkedecekti...

Gecenin geç saatlerinde Mildred'e baktı Montag. Uya-

nıktı. Odanın havasında melodilerin dansettiği duyuluyordu. Kulaklarına radyosunun kulaklığını takmış, uzak diyarların insanlarını dinliyordu, Mildred...

Gözleri açık, tavandaki karaltıları seyrediyordu.

Hani eski bir öykü vardır ya: Adamın karısı telefonla o kadar çok konuşurmuş ki, adam bakmış olmayacak, çaresiz, en yakın dükkâna gitmiş. Eve telefon edip, akşam yemeğine ne yaptığını sormuş, karısına.

Onun gibi, neden Montag da bir kulaklık alıp kendine, gceleri karısıyla konuşmuyordu? Geceleri geç vakitte fısıldayıp, mırıldanıp, bağırıp, haykırıp, konuşabilirlerdi. Peki ama, ne fısıldayacaktı ona? Ne söyleyecekti?

Birdenbire öyle yabancı gelmişti ki ona, Mildred'i tanıdığına inanamadı. Sanki başka birinin evindeydi. Hani adam evine sarhoş gelmiş. Yanlış kapıyı açtığını, yanlış odaya girdiğini, yabancı biriyle yattığını sanıp, ertesi gün de erkenden kalkıp işine gitmiş.

— Millie...

— Ne var?

— Seni korkutmak istemedim. Öğrenmek istediğim şu...

— Evet?

— Biz ne zaman buluştuk ve nerede?

— Ne için nerede buluştuk?

— Yani demek istiyorum ki... İlk kez... (Montag, karısının karanlıkta, alnını kırıştırdığını biliyordu. Daha açıkladı sorusunu) İlk kez buluştuğumuz, neresiydi, ne zamandı?

— Niye, işte şeydeydi... (Mildred sustu) Bilmiyorum, dedi.

— Hatırlayamıyor musun? diye sordu Montag, soğuk bir sesle.

— O kadar çok oldu ki!

— Yalnızca on yıl, hepsi bu, on yıl!

— Heyecanlanma, düşünmeye çalışıyorum. (Güldü bir

garip biçimde. Sesi yavaş yavaş yükselmişti) Gülünç, değil mi, karını, ya da kocanı ilk nerede gördüğünü hatırlayamamak?

Montag, yattığı yerde, gözlerini, kaşlarını, boynunun arkasını yavaş yavaş ovuşturuyordu. İki elini gözlerinin üzerine koydu, bastırdı, sanki anılarını yerlerine yerleştiriyordu. Birden, Mildred'le ilk kez nerede buluştuklarını bilmesi, ona hayatının en önemli şeyi gibi gelmişti.

— Aldırma, önemli değil, dedi Mildred. Kalktı banyoya gitti. Montag onun suyu açtığını ve yutkunduğunu duydu.

— Yo, sanırım hayır, dedi.

Kaç kez su yudumladığını saymaya çalıştı...

Geçen gece gelen, çinko oksit rengi suratlı, bıçakla kesilmiş gibi dümdüz ağızlı iki adamı düşündü. O elektronik gözlü yılanın, gecenin karanlığında, kat kat nasıl kıvrılarak indiğini anımsadı. Bu gece de karısına seslenmek istiyordu, bu kez kaç tane ilaç yuttun, diye. Kapsül kapsül ilaç! Daha sonra kaç tane daha yutacaksın ve hiç bilmeyeceksin? Belki bu gece, belki de yarın gece! Bu böyle giderse, ben de uyumayacaktım, bu gece, yarın gece, ya da herhangi bir gece uzun süre. İki teknisyenin, üzerine doğru ciddi ciddi eğilmiş olarak yattığını düşündü karısının. Adamlar kollarını kavuşturmuşlar bakıyorlardı. Montag, o zaman düşünmüştü, eğer karısı ölseydi, emindi ki hiç ağlamayacaktı. Çünkü bu bir bilinmeyenin, bir sokaktaki yüzün, bir gazete görüntüsünün ölümü olacaktı. Montag birdenbire ağlamaya başlamıştı, ama bu ağlayış ölüm için değil, ölüm karşısında ağlayamayacağı düşüncesi içindi. Yanında aptal, bomboş bir kadın yatıyordu, o aç yılan daha da boşaltıyordu onun içini. Nasıl da bu denli bomboş olabilirdi insan, diye düşündü. Kim sizin içinizi boşaltabilirdi ki? O müthiş çiçek geçen günkü, o hindiba... Nasıl da her bir şeyi özetleyivermişti, değil mi?

«Ne ayıp, siz hiç kimseye âşık değilsiniz!..» Neden olmasındı?

Bu noktaya gelindiğinde Mildred'le aralarında bir duvar yok muydu? Gerçekte, bir değil, dahası, üç duvar vardı. Hem de önemli duvarlar! Amcalar, teyzeler, kuzenler, kuzenler, yeğenler yaşıyorlardı bu duvarların içinde ve şempanzeler gibi anlamsız bir sürü lâf ediyorlar, bağırıp çağırıp duruyorlardı.

İlk zamanlarda onları akraba gibi görmeye çalışmıştı Montag. *«Louis amca nasıl bugün?»*, *«Kim ne olmuş?»*, *«Maude teyze ne yapıyor?»*

Mildred'le ilgili anımsadığı belirgin anı, onun ağaçsız bir ormanda küçük bir kız gibi görünmesiydi. Ne garip! Ya da, ağaçları yokolmuş bir düzlükte kaybolmuş küçük bir kız gibi oturma odasının orta yerinde oturan biri. Oturma odası, ne güzel bir adlandırma. Ne zaman içeri girse duvarların Mildred'le konuştuğunu duyardı.

— Bir şeyler yapılmalı.

— Evet, yapılmalı bir şeyler.

— Öyleyse dikilip konuşmayalım.

— Haydi, yapalım!

— Öyle deliyim ki kusabilirim.

Neydi bütün bunlar? Mildred söyleyemiyordu. Kim deli oluyordu? Mildred de pek bilmiyordu. Ne yapacaklardı? «Bekle de gör öyleyse,» dedi Mildred.

Beklemişti o da görmek için.

Duvarlardan gök gürlemesi sesleri taşıyordu. Müzik öylesine yüksek perdeden bombardıman etmişti ki üzerine, kemikleri iliklerinden sallanmıştı. Çenesinin titrediğini, gözlerinin kafasının içinde sarsıldığını duydu. Bu müthiş sarsıntının kurbanıydı. Bittiğinde, uçurumdan yuvarlanmış biri gibi hissetti kendini. Bir santrfüj makinesinin içinde gibi döne döne, yuvarlanıyor, boşluğa boşalan bir şelaleden düşüyor, düşüyor, boşluğa düşüyor, asla, asla yere değemiyordu sanki. O denli hızla düşerseniz, kenar-

lara da çarpmazsınız... Asla... Çarpmazsınız... Asla... Hiçbir yere.

Gök gürlemesi geçiyordu. Müzik ölgünleşti.

— İşte, dedi, Mildred.

Gerçekten de garipti. Bir şey olmuştu. Odanın duvarlarındaki kişiler pek kımıldamadılarsa da, insana, birisi çamaşır makinesini çalıştırmış, ya da, dev bir vakumla sizi çekivermiş gibi bir duygu geliyordu. Müziğin içinde, tam bir kakafoninin ortasında boğuluyordunuz. Montag ter içinde, odadan çıktı. Mildred, onun ardından, koltuğuna oturdu, sesler gene başladı.

— Eh, herşey yoluna girer artık, dedi bir hala.

— Bu kadar emin olma, dedi bir kuzin.

— Öfkelenme ama.

— Kim öfkeleniyor ki?

— Sen!

— Ben mi?

— Sen delisin!

— Neden deliymişim?

— Çünkü!..

— Peki hepsi iyi de, diye bağırdı Montag, niye deli oluyorlar? Kim bu insanlar? O adam kim, kim o kadın? Onlar karı koca mıdırlar, evliler mi, boşanmışlar mı, yoksa nişanlı mıdırlar? Nedir? Ah, Tanrım! Hiçbir şey birbiriyle ilgili değil.

— Onlar... dedi Mildred. Onlar bu kavgayı yaptılar. Onlar hep kavga ederler. Sen dinlemelisin. Sanırım evlidirler. Evet, evli onlar. Neden sordun?

Eğer bunlar üç duvar içinde olup, bir dördüncü duvarla düş tamamlanmadıysa, bazen de üstü açık arabada devam ediyordu. Mildred, saatte yüz mil hızla giderken, o Montag'a, Montag ona bağırıyor, ikisi de birbirlerinin ne dediğini duymuyorlardı. Tek duydukları otomobilin gürültüsüydü. Montag: «En azından hızını düşür,» diye haykırdı. «Ne dedin?» diye bağırdı Mildred.

— Ellibeşe düşür, en aza, bağırıyordu Montag.
— Neyi, neyi?
— Hızını diyorum!
Mildred bunun üzerine hızını arttırıp yüzelli mile çıkarttı. Montag'ın soluğu kesilmişti.
Arabadan indiklerinde, kulaklıklarını kulağına taktı Mildred.
Sessizdi her yer. Yalnızca hafif bir esinti vardı.
Montag, yatakta dönerek: «Mildred,» dedi.
Uzandı, kulağındaki küçük müzik böceklerinden birini çıkarttı onun.
— Mildred, Mildred?
— Evet, sesi durgundu.
Sanki duvarların arasına sıkışmış yaratıklardan biriydi Montag, konuşuyordu, ama sözleri kristal engeli geçemiyordu. Yalnızca pandomim yapıyordu, döner de görür diye bekliyordu. Camdan öteye dokunamıyorlardı birbirlerine.
— Mildred, sana anlattığım bir kız vardı ya hani?
— Hangi kız? Neredeyse uyuyacaktı.
— Bitişikteki kız.
— Bitişikteki hangi kız?
— Biliyorsun, canım, liseli kız. Clarisse'di adı.
— A, evet, dedi karısı.
— Birkaç gündür onu görmedim... Dört gündür tam. Sen gördün mü hiç?
— Hayır.
— Sana ondan sözetmek isterdim. Çok garip.
— Kimi kastettiğini biliyorum.
— Bilmem doğal zaten.
— O, dedi Mildred, karanlık odada.
— Ne olmuş ona? diye sordu Montag.
— Sana anlatacaktım, unuttum.
— Şimdi anlat. Ne oldu?
— Sanırım gitti o.
— Gitti mi?

— Tüm aile bir yere taşındılar. Fakat ona bir şey olmuş. Öldü sanırım.

— Aynı kızdan konuşuyor olamayız!

— Hayır, hayır. Aynı kız. McClellan. Araba ezmiş. Dört gün önce. Emin değilim, ama ölmüş sanırım. Ailesi de başka yere taşındı. Bilmiyorum. Ama o ölmüş sanırım.

— Ama emin değilsin, değil mi?

— Hayır, emin değilim, oldukça eminim.

— Neden bana daha önce söylemedin?

— Unuttum.

— Dört gün önce demek!

— Tümüyle unutmuşum.

— Dört gün önce, dedi Montag, karanlıkta, sakin sakin yatarken.

Her ikisi de karanlık odada kıpırdamadan yatıyorlardı.

— İyi geceler, dedi Mildred.

Ellerinin sesini duydu Montag onun. Yastığının üzerinde elektrikli kulaklığını buldu, tekrar kulağındaydı artık, gene mırıldanıyordu.

Montag dinledi, karısı da hafiften şarkı söylüyordu.

Evin dışında bir gölge kımıldandı, sonbahar rüzgârı bir an sert esti sonra dindi. Fakat dışarıda sessizlikte, onun duyabildiği başka bir şey daha vardı. Sanki pencerelere çarpan bir soluktu bu. Sanki yeşil bir duman, ya da ekim ayının kocaman bir yaprağı çimenlerden bu yana geliyor gidiyordu.

Köpeği düşündü Montag. Bu gece buradaydı işte. Dışarıdaydı şimdi. Eğer pencereyi açsa...

Pencereyi açmadı Montag.

* * *

Sabahleyin ürpertisi ve ateşi vardı.

— Hastalanmış olamazsın, dedi Mildred.

Ateşle gözlerini kapattı:

— Hastayım, dedi.

— Dün gece bir şeyin yoktu ama.

— Hayır, iyi değildim.

Salonda «akrabaların» bağırıştığını duyuyordu.

Mildred merakla yatağına eğilmişti. Gözlerini açmadan, onun orada olduğunu biliyordu. Saçları kimyasal ilaçlarla yanmış ,gevrek saman taneleri gibiydi. Gözlerinde görünmeyen ama bebeklerinin ardında saklı bir kuşku vardı. Kırmızı dudakları somurtuktu. Bedeni rejim yapmaktan, dua eden peygamber devesi böceğini andırıyordu. Cildi beyaz, yağlı et gibiydi. Montag onu daha başka bir biçimde hatırlamıyordu.

— Bana aspirinle su getirebilir misin?

— Kalkmalısın, dedi kadın. Öğle oldu. Her zamankinden beş saat fazla uyudun.

— Oturma odasını kapatır mısın?

— Benim ailem onlar.

— Hasta bir adamın hatırı için de kapatmaz mısın?

— Kapatacağım.

Odadan çıktı, oturma odasına gitti, hiçbir şey yapmadı, tekrar geri gelip:

— Şimdi daha iyi mi? diye sordu.

— Teşekkürler.

— Bu benim en sevdiğim program, dedi.

— Aspirin ne oldu?

— Sen daha önce hiç böyle hasta olmamıştın, diye söylenen kadın tekrar gitti.

— İşte, hastayım. Bu gece göreve de gitmiyorum. Bana Beatty'yi ara.

— Dün gece çok gülünç davrandın, diye homurdandı kadın, gelirken.

Montag kendisine uzatılan su bardağına baktı. Aspirin nerede?» diye sordu.

— Ah! (Tekrar banyoya gitti) Dün bir şey mi oldu?

— Bir yangın, hepsi bu!

Mildred banyodan konuştu:

— Ben iyi bir akşamüstü geçirdim.

— Ne yaparak?

— Oturma odasında.

— Ne vardı televizyonda?

— Programlar.

— Ne biçim programlar?

— En iyilerin programları.

— Kimin?

— Oh, sen bilirsin, ekibi.

— Evet, ekip, ekip, ekip...

Gözlerindeki ağrıya bastırdı elini, birden gaz kokusuyla kusacak gibi oldu.

Mildred içeri girdi, mırıldanıyordu. Birden sesini yükseltti:

— Neden böyle yaptın? dedi.

Montag üzülerek yere baktı.

— Dün akşam yaşlı bir kadını kitaplarıyla birlikte yaktık.

— İyi ki halı yıkanabilir. (Bir bez aldı temizlemeye başladı Mildred) Dün gece Helen'e gitmiştim.

— Programları kendi oturma odanda izleyemez misin?

— Elbette, ama misafirliğe gitmek de güzel oluyor.

Oturma odasına gitti, şarkı söylediğini duyuyordu Montag onun.

— Mildred? diye seslendi.

Geri geldi, şarkı söylüyor, parmaklarını şaklatıyordu.

— Bana dün geceyle ilgili hiçbir şey sormayacak mısın? dedi Montag.

— Ne oldu?

— Binlerce kitap yaktık. Ve de bir kadın.

— Eee?

Oturma odası gürültüden patlıyordu sanki.

— Dante'nin, Swift'in ve Marcus Aurelius'un kitaplarını yaktık.

— Aurelius Avrupalı değil miydi?

— Onun gibi bir şey.

— O bir radikal değil miydi?

— Hiç okumadım.

— Radikaldi, diye konuştu Mildred telefonla oynayarak. Kaptan Beatty'yi aramamı beklemiyorsun, değil mi?

— Aramalısın!

— Bağırmasana!

— Bağırmıyordum ki... (Birden yatağında doğruldu Montag, yüzü kızarmış, titriyordu. Oturma odası sıcak havada kükrüyordu sanki) Ben arayamam ki onu. Hasta olduğumu söyleyemem ki.

— Niçin?

«Çünkü korkuyorsun,» diye düşündü, kendi kendine. Hastalık uyduran çocuk gibi korkuyordu. Biliyordu, bir anlık tartışmadan sonra Beatty'ye, diyebilirdi ki: «Evet Kaptan, şimdi kendimi daha iyi hissediyorum. Akşam saat onda orada olurum.»

— Sen hasta değilsin, dedi Mildred.

Montag yatağa bıraktı kendini. Yastığının altına uzandı. Sakladığı kitap hâlâ orada duruyordu.

— Mildred, nasıl olur acaba, yani, ben bir süre işten ayrılsam?

— Herşeyi terketmek mi istiyorsun? Bunca yıllık çalışmanı, bir gecede, kadının biri ve kitapları için ha?..

— Kadını görecektin Millie.

— Bana göre hiçbir şey ifade etmez. O kitapları saklamamalıydı. Bu onun sorumluluğu. Düşünmeliydi. Ondan nefret ediyorum. Seni etkilemiş, bundan sonra biliyorsun neler olur, buradan atılırız, evsiz, işsiz, hiçbir şeysiz kalırız.

— Sen orada değildin, görmedin, dedi Montag. Kitaplarda bir şeyler olmalıydı, bizim anlayamadığımız, kadını

yanan bir evde tutacak bir şeyler. Boş şey için kalamazsın böyle bir yerde.

— Çok dar kafalıymış.

— Senin gibi benim gibi, belki de daha fazla mantıklıydı. Ve biz onu yaktık.

— Su testisi su yolunda kırılır.

— Hayır, hayır, su değil, ateş bu. Sen hiç yanmış ev görmedin. Günlerce duman tüter. Ama bu yangın bende yaşamım boyunca sönmeyecek. Tanrım! Bütün gece, kafamda, onu söndürmeye çalıştım durdum. Çıldırıyordum neredeyse.

— Bunu itfaiyeci olmadan önce düşünmeliydin!

— Düşünmek mi? dedi Montag. Seçmek için şans tanıdılar mı ki? Büyükbabam da, babam da itfaiyeciydi. Ben de gözü kapalı peşlerinden koştum.

Oturma odasında bir dans müziği çalınıyordu.

— Erken nöbete gideceğin gündü bugün, dedi Mildred. Şimdi farkına vardım, iki saat önce gitmiş olman gerekirdi.

— Yalnızca o kadının ölmesi değil sorun, dedi Montag. Dün gece, son on yıldır kullandığım tüm gazı düşündüm. Kitapları düşündüm. İlk kez anladım ki, her kitabın ardında bir insan vardı. Bir insan, onu düşünüp, ortaya çıkartmıştı. Bir insanın hepsini kâğıtlara dökmesi için ne uzun süre gerekirdi. Ben bunları düşünmeyi daha önce asla düşünmemiştim bile. (Yataktan kalktı) Adamın ömrü boyunca, çevresine ve dünyaya bakarak, yaşamı izleyerek yazdığı düşüncelerini, ben geleyim, iki dakikada, bummm diye yakıp yok edeyim!

— Beni yalnız bırak, dedi Mildred. Ben bir şey yapmadım.

— Seni yalnız bırakmak ha! Bu pek kolay da, peki ben kendimi nasıl yalnız bırakabileceğim? Bizim yalnız bırakılmaya ihtiyacımız yok. Arasıra birşeylerden etkilenmeli, aldırmalıyız onlara. Senin böyle bir duyguya ger-

çekten kapılmandan ne kadar zaman geçti? Önemli bir şeye, gerçek bir şeye ne zaman aldırdın?

Montag sustu sonra, geçen haftayı hatırladı. Taş gibi bir çift göz tavana nasıl bakıyordu, yılan gibi pompanın gözü ise nasıl araştırıyordu, sabun yüzlü iki adam, düz kesik ağızlarındaki sigarayı nasıl oradan oraya götürüyorlardı, konuşurken... Fakat o zamanki, başka bir Mildred' di. O iki kadın asla buluşmamışlardı. Montag arkasını döndü.

— İşte sonunda yaptın, dedi Mildred. Evin önünde, bak kim var?

— Bana ne?

— Anka kuşlu bir araba yanaştı, durdu. Kolunda turuncu yılan işli kara gömlekli bir adam indi, geliyor.

— Kaptan Beatty mi yoksa?

— Ta kendisi...

Montag kımıldamadı, dikilmiş, karşısındaki bembeyaz soğuk duvara bakıyordu.

— Git de içeri al onu, olur mu? Hasta olduğumu söyle.

— Sen kendin söyle! diye söylenen Mildred, sağa sola birkaç adım attı, sonra durdu. Ön kapıdan adına seslenildiğini duyunca gözleri açıldı.

Kapıdaki adam yavaş yavaş:

— Bayan Montag, Bayan Montag, açar mısınız, açar mısınız? Bayan Montag... dedi.

Montag yastığının altındaki kitabın iyice saklanıp saklanmadığına baktı. Yavaşça yatağına girdi. Yarı oturur vaziyette, pikesini dizlerinin üstünde yerleştirdi, göğsüne doğru çekti. Biraz sonra Mildred odadan çıktı. Kaptan Beatty, elleri ceplerinde, içeri girdi. Montag ve karısından başka her bir şeyi inceleyerek: «Şu gürültüyü kesin„» dedi.

Mildred bu kez koştu. Oturma odasındaki haykırışlar, bağırışlar kesildi. Kaptan Beatty, en rahat koltuğa oturdu. Kırmızı yüzünde sakin bir görünüş vardı. Bir süre pi-

rinç piposunu hazırladı ve büyük bir duman bulutu içinde yaktı:

— Gidip hasta adamı bir göreyim, diye düşündüm dedi.

— Nasıl tahmin ettin?

Beatty öyle bir güldü ki, pembe şeker gibi dişetleri ve beyaz şeker gibi dişleri ortaya çıktı:

— Hepsini görmüştüm. Bir gece işe gelmemek için beni arayacağını biliyordum. Hep böyle olur.

Montag yatağın içinde oturdu.

— Ee? dedi Beatty. İşe gelme bu gece!..

Elindeki tükenmez kibrit kutusunu inceledi. Kapağında, «Garantilidir. Bu kutuda bir milyon ateş vardır» yazılıydı. Sonra boşu boşuna bir yaktı, bir söndürdü, gene yaktı gene söndürdü, yaktı, birkaç kelime konuştu, söndürdü. Aleve baktı, üfledi, dumanına baktı:

— Ne zaman iyileşeceksin?

— Yarın. Belki de öbürgün. Haftabaşında.

Beatty piposunu tüttürdü:

— Her itfaiyeci, er ya da geç buna tutulur. Yalnızca anlayışa ihtiyaçları vardır. Çarkın nasıl döndüğünü öğrenirler. Bizim konunun tarihçesini bilmeleri gerekir. Eskiden olduğu gibi acemilere yaptırmıyorlar artık bu işi. (Puf!) Yalnızca itfaiye başkanları hatırlar bunu, şimdi. (Puf!) Seni sokacağım bu işin içine.

Mildred sinirlenmişti. Beatty kendini toparlamak için bir dakika kadar sustu ve ne söylemek istediğini düşündü.

— Soracaksın, şimdi, bunlar hepsi ne zaman başladı, bu bizim iş, nasıl ortaya çıktı, nerede, ne zaman, diye? Ben de sana, Sivil Savaş denilen şeyden sonra gerçekte başladığını söyleyebilirim. Oysa bizim yönetmelik kitabımız bunun çok daha önceleri bulunduğunu iddia eder. Asıl önemli olan, fotoğrafçılık çıkana dek bu iş güç gidiyordu. Derken, yirminci yüzyılın başlarında sinema doğdu. Radyo, televizyon. Herşey bir karmaşaya döndü.

Montag yatakta oturmuş, hiç kımıldamıyordu.

— Karmaşaya döndüğü için herşey, daha basitleşti, diye sürdürdü konuşmasını Beatty. Önceleri, kitaplar birkaç kişiye çekici gelmişti, orada, şurada, her yerde. Değişiklik olsun diye alıyorlardı. Dünyada yer çoktu. Fakat sonra, dünya, gözler, dirsekler ve ağızlarla dopdolu oluverdi. Çift, üçlü, dörtlü gruplar. Filmler, radyolar ,dergiler, kitaplar basitleşti. Beni dinliyor musunuz?

— Sanırım.

Beatty, havaya üflediği dumanın şekillerine baktı:

— Canlandırın gözünüzde. Ondokuzuncu yüzyılın insanı atları, köpekleri, kedileriyle ağır çekim gibi. Yirminci yüzyılın insanı ise hızlandırmış kamerayı. Kitaplar daha kısa kesilmiş. Özetler, kısaltmalar, tablolar. Herşey kaynaya kaynaya küçülüp, birdenbire bitiveriyordu.

Mildred başını sallayarak:

— Evet, birden bitiveriyor, dedi.

— Klasik yapıtlar onbeş dakikalık radyo oyunları oluyordu. Tekrar kesilip, iki dakikalık kitap sütununu dolduruyordu. Daha daha kısalınca da sözlük sayfasında on, ya da oniki satırlık özet oluveriyordu. Biraz abartıyorum ben elbette. Sözlükler yalnızca bilgi vermek içindi. Çoğu kimsenin Hamlet'le ilgili bilgisi, bir kitaptaki bir sayfalık özetten kaynaklanırdı. Montag sen bilirsin bu adı, ama sizin için Bayan Montag, şöyle bir duyduğunuz ad olabilir Hamlet. O kitapta, «tüm klâsikleri okuyabilirsiniz artık, komşularınızdan geri kalmayın,» deniliyordu. Görüyor musunuz? Anaokulundan koleje kadar bu entelektüel model yaratılmıştı son beş yüzyıldır, ya da daha fazla zamandanberi.

Mildred ayağa kalktı, odada dolanmaya başladı. Bir şeyleri kaldırıyor, gene yerine koyuyordu. Beatty onu aldırmazdan geldi, sürdürdü konuşmasını:

— Filmini hızlandır, Montag, çabuk. Klik? Bak, Göz, Şimdi, Vur, Burada, Orada, Çabuk, Adım, Çık, İn, İçeri, Dışarı, Niçin-Nasıl, Kim, Ne, Nerede, Ya?, Ha?, Uf! Pat!

küt! Şak! Şuk!, Hop, Bom! Özet, özet. Politika mı? O da bir sütun, iki cümle, bir başlık! Sonra, orta yerde herşey kaybolur. Yayıncıların, yapımcıların, çıkarcıların ellerinde adamın beyni öyle bir hızla döndürülür ki, santrfüj gibi, tüm gereksiz, zaman harcatan düşünceler savrulur gider.

Mildred yatak örtüsünü düzeltti. Yastığını düzelttikçe Montag'ın yüreği hop ediyordu. Yastığı kolayca alıp düzeltmek için omuzundan tutmuş çekiyordu kocasının. Belki bağıracak ve bakacak, ya da, yalnızca eliyle tutup *«Bu nedir?»* diyerek saf saf kaldıracaktı kitabı havaya.

— Okullar kısaltıldı, disiplin gevşedi, felsefe, tarih, dil dersleri düştü, İngilizce ve imla yavaş yavaş umursanmamaya başlandı, neredeyse sonunda tümüyle kaldırılacak. Yaşam hızlandı, iş sayılı, eğlenmek çalışmaktan sonra gelir oldu. Düğmelere basmaktan, anahtarları döndürmekten, çivileri, vidaları çakmaktan başka bir şey öğrenmeye ne gerek var ki?

— Bırak da yastığını düzelteyim, dedi Mildred.

— Hayır, diye fısıldadı Montag.

— Fermuar düğmenin yerini aldı. Sabah karanlığında giyinen adam, o kadarcık zamanı bile düşünmek için ihtiyaç duydu.

— Dur biraz, dedi Mildred.

— Gitsene, dedi Montag.

— Yaşam kocaman bir kıçüstü oturmak demek oldu Montag, herşey pat, küt, güm!

— Güm, dedi Mildred yankılanır gibi. Hâlâ yastığı çekiştiriyordu.

— Tanrı aşkına, beni olduğum gibi bırak! diye bağırdı Montag hırsla.

Beatty gözlerini açtı.

Mildred'in eli yastığın arkasında donup kalmıştı. Parmakları, kitabın şeklinden ne olduğunu anlayınca şaşırdı, sonra aptallaştı. Soru sormak üzere ağzını açtı...

— Tiyatroları boşalt, salonları cam duvarlarla donat, sonra da, konfeti gibi renk renk ışıklar duvarlarda aşağı yukarı dansetsin dursun. Sen beyzbolu seversin, değil mi Montag?

— Beyzbol iyi oyundur.

Beatty, bir duman perdesi ardında hiç görünmez olmuştu artık, yalnızca sesi duyuluyordu.

— Bu nedir? diye sordu Mildred. Sanki sevinmişti. Buradaki nedir?

— Otursana, diye bağırdı Montag.

Kadın öteye fırladı, elleri boştu:

— Konuşuyoruz görmüyor musun?

Beatty, hiçbir şey olmamışcasına sürdürüyordu konuşmasını:

— Bowling de seversin değil mi, Montag?

— Bowling mi ,evet.

— Ya golf?

— Golf iyi oyundur.

— Basketbol?

— İyi oyundur.

— Bilardo, futbol?

— İyi oyunlardır, hepsi.

— Herkese daha çok spor, grup ruhu, o zaman düşünmek için vaktin olmaz, değil mi? Organizasyonlar, organizasyonlar, süper organizasyonlar, süper sporlar. Kitaplarda daha çok resimli romanlar. Daha çok çizgi resimler. Beyin daha az içsin, daha az. Sabırsızlıklar. Karayollarında bir sürü kalabalık, hep bir yerlere, bir yerlere gidiyorlar, ama hiçbir yere gittikleri yok. Petrol mültecileri. Şehirler motellere döndü, insanlar göçebe dalgalar gibi oradan oraya, ayın gelgit zamanlarını izleyerek yuvarlanmaya başladılar. Senin öğlen uyuduğun, benimse dün gece yattığım odada bu gece kalarak...

Mildred kapıyı vurarak odadan çıkıp gitti. Gene gürültüler başlamıştı salondan.

— Şimdi de uygarlığımızdaki azınlıkta kalan şeyleri ele alalım, ne dersin? Nüfus arttıkça, azınlıklar çoğalır. Sakın ayaklarına basayım deme, köpek severlerin, kedi severlerin, doktorların, avukatların, tüccarların, başkanların çok karılı Mormonların, Baptistlerin, Ünitaristlerin, ikinci kuşak Çinlilerin, İsveçlilerin, İtalyanların, Almanların, Texaslıların, Brooklynlilerin, İrlandalıların, Oregon ya da Meksiko'dan gelenlerin. Bu kitaptaki, bu oyundaki, ya da bu TV dizisindeki kişiler, belirli ressamları, haritacıları, ya da mekanikleri anlatmamaktadır. Pazarın büyüdükçe, Montag, unutma, sorunlarınla daha az uğraşabilirsin! Tüm küçük küçük azınlıklar, çekirdekleriyle birlikte temiz tutulmalıydılar. Şeytanca düşünceleri olan yazarlar yazı makinelerinizi kilitlettirmişlerdi. Evet, yaptılar! Dergiler vanilyalı muhallebilere dönmüştü. Kahrolasıca, kendini beğenmiş eleştirmenlere göre kitaplar da bulaşık suyuna... Kitap satışlarının durmasına şaşmayın diyordu eleştirmenler. Oysa halk, ne istediğini bilerek, güldürü kitaplarının yaşamasını sağladı, mutluydular. Bir de üç buutlu seks dergilerinin, elbette! İşte böyle, anladın mı Montag? Hükümetten inme gelmedi bunlar. Ne baskı, ne uyarı, ne sansür, hiçbiri olmadı başlangıçta, hayır. Bu oyunu, teknoloji, yığınların kullanışı, azınlık baskısı sürdürdü, şükür Tanrı'ya. Bugün hepsine teşekkürler. Güldürü kitaplarını okumaya özgürsün, mutlu olduğun için onlara teşekkür et. Eski, iyi itirafları, ticaret jurnallerini okuyabiliyorsun.

— Evet, de itfaiyecilere ne oldu, sonra? diye sordu Montag.

Beatty piposundan çıkan dumanın içinden öne doğru eğilerek:

— Ya, dedi. Bundan daha kolay açıklanan ve doğal olan ne vardır ki? Okullardan daha çok yarışçılar, atlayıcılar, koşucular, tenekeciler, yağmacılar, kapkaççılar, uçucular, yüzücüler çıkıyordu, araştırmacılar, eleştirmen-

ler, bilginler, yaratıcılar yerine. Böylece de, entelektüel sözcüğü lâyık olduğu biçimde küfür gibi geliyordu insana. Her zaman iyi bilmediğiniz şeyden korkarsınız. Okuldayken sınıfınızdaki, herşeye cevap veren, her derse kalkan parlak arkadaşınızdan, diğer tüm tembel çocukların nefret ettiğini hatırlarsınız. Saatler sonra bile dövmek için, canını acıtmak için seçilen kişi o parlak çocuk değil midir? Elbette odur. Birbirimize benzemeliyiz, hepimiz. Anayasanın dediği gibi herkes eşit ve özgür değil herkes eşitleştirilmiştir. Herkes, her adam bir diğerinin yansımasıdır. O zaman herkes mutludur. Ortada çekinilecek, korkulacak dağlar yoktur, herkes kendini savunabilir durumdadır. Böyledir işte. Bitişik evdeki kitap, dolu bir silahtır. Yakın gitsin. Silah ateş edemesin. Adamın kafasını koparın. İyi okumuş bir adamın hedefi olmayacağını kim bilebilir ki? Ben böylelerini hazmedemem, bir dakika bile. Sonunda, tüm dünyada, evlerin hepsi yanmaz duruma getirilince, geçen akşam senin de dediğin gibi, eski amaçla itfaiyecilere gerek kalmadı. O zaman onlara yeni bir görev verildi, barışın koruyucuları olarak, resmi sansürcüler, yargıçlar ve infazcılar oldular onlar. İşte sen ve ben de bunlardan biriyiz.

Salonun kapısı açıldı, Mildred durmuş, içeriye; Beatty ile Montag'a bakıyordu. Arkasındaki duvarın üzerinde yalnızca tamtamlar, davullar ve simballer için bestelenmiş bir müziğin patlamalarına uyarak akıp giden yeşil, sarı ve turuncu renkte havai fişekler görünüyordu. Ağzı kımıldıyor, bir şeyler söylüyordu, ama, gürültü söylediklerini bastırıyordu.

Beatty, piposunu pembe elinin avcuna vurdu, dökülen külleri inceledi, sanki küller bir şeyin anlamı için araştırılıyor, ya da teşhis konuluyordu.

— Şunu anlamalısın, bizim uygarlığımız o denli geniş ki, azınlıkta kalanların altüst olmalarını, ya da karışmalarını istemeyiz. Kendi kendine sor bakalım, biz bu ül-

kede ne isteriz, diye. İnsanlar mutlu olmak isterler, doğru değil mi? Tüm yaşamın boyunca sen bunu duymadın mı? Mutlu olmak istiyorum, derler. Ya, değiller mi ki? Biz onlara hareket ve eğlence vermez miyiz? Bunun için yaşıyoruz, yalnızca, değil mi? Zevk için, eğlence için değil mi? Kabul etmelisin ki, kültürümüz bunları bol bol sağlamaktadır.

— Evet.

Montag, Mildred'in kapı eşiğinde söylediklerini dudaklarından okuyabiliyordu. Bakmamaya çalışıyordu, çünkü, Beatty de dönecek olursa, görecek, o da okuyacaktı. Mildred:

— Zenciler (Küçük Siyah Sambo)yu sevmiyorlar, yakın gitsin. Beyazlar, (Tom Amca'nın Kulübesi)ni sevmezler, onu da yakın. Birisi çıkmış tütün ve akciğer kanseri konusunda bir kitap yazmış. Sigaracılar ağlıyor, yakın kitabı. Sakin ol, Montag, sus, Montag. Savaşını dışarıda sürdür. Cenazeler kederli ve dinsizdir. Onları da saf dışı bırak. İnsan öldüğünden beş dakika sonra, büyük bacadan dışarı doğru yol almaya başlar. İnsineratörler (ölü insanların yakıldığı fırınlar) bütün ülkede helikopterlerle servis yapmaktadırlar. Öldükten on dakika sonra ise, insan bir tutam kara tozdur. Yaşayanları anılarla aldatmayalım. Onları unut. Hepsini yak gitsin, herşeyi yok. Ateş parlaktır, ateş temizdir, diyordu.

Mildred'in arkasındaki havai fişekler dindi. Aynı anda konuşmasını da tamamlamıştı, inanılmaz bir rastlantı. Montag'ın soluğu kesilmişti. Yavaş bir sesle:

— Bitişikteki bir kız vardı, dedi. Şimdi yok artık. Sanırım ölmüş. Yüzünü bile güçlükle anımsıyorum. Fakat o bambaşkaydı. Nasıl, nasıl olmuştu o öyle? Beatty gülümsedi:

— Orada burada, tektük olabilir. Clarisse McClellan mı? Bizde onun ailesiyle ilgili kayıt var. Onları dikkatle izlemiştik. Miras ve çevre çok ilginç şeyler. Birkaç yıl içinde

insan kendini böyle garip ördek yavrularından kurtaramaz. Okullarda yapmak istediğinin çok fazlasını evinin çevresi yapar insana. İşte o nedenle, anaokulu yaşını her yıl biraz daha düşürdük, öyle ki, nerdeyse beşikten alacağız çocukları. McClellan'lar Şikago'da yaşarlarken onlarla ilgili bir sürü yanlış uyarılar almıştık. Ama asla kitap bulamadık. Amcanın karışık bir geçmişi var, anti-sosyal. Kız ise, saatli bomba gibi. Ailesi onu bilinçsizce besliyordu. Okul yıllığında gördüm, oradan biliyorum. Bir şeyin nasıl yapıldığını değil, neden yapıldığını bilmek isterdi o. Sıkıcı bir şey. Herşeyi neden niçin diye soruyorsun, ama sonra, sürdürdükçe mutsuz oluyorsun gerçekten. Zavallı kızın öldüğü iyi olmuş.

— Evet, ölmüş!

— İyi ki, onun gibi acayip kişiler sık sık çıkmıyor. Böylelerini daha tomurcukken kırıp yokediyoruz zaten. Tahtalar ve çiviler olmadan bir ev yapamazsın. Eğer evin yapılmasını istemiyorsan tahtaları ve çivileri saklarsın. Eğer adamın politik bakımdan mutsuz olmasını istemiyorsan, ona iki yönlü bir soru verme, tek yönlüsünü sor. Daha da iyisi hiç sorma. Bırak savaş diye bir sözcük olduğunu unutsun. Eğer hükümet yeterli çalışmıyorsa, çok işi varsa, vergiler deli gibiyse bırak öyle kalsın, bunun için insanların endişelenmesi daha mı iyi? Sakin ol, Montag. Onlara yarışmalar düzenle, en tutulan şarkıların adlarını sor, devletlerin başkentlerinin adlarını sor, geçen yıl Iowa' da ne kadar mısır yetiştirilmiş, onu sor, bilsinler kazansınlar. Onlar patlamalarına neden olmayacak bilgilerle doldur. Öyle lânet olası olaylarla onları donat ki, kendilerini bilgileriyle gerçekten parlak kişiler sansınlar. Böylece düşündüklerini zannetsinler. Hiç kımıldamadan hareket ettiklerine inansınlar. O zaman mutlu olacaklardır, çünkü bu tür olaylar ve konular hiç mi hiç değişmezler. Onlara felsefe, sosyoloji gibi esnek konular verme, olaylarla bağdaştırmak için. O zaman melankolik olurlar. Bu-

gün birçok adamın yapabildiği gibi, TV antenini ayırıp, yeniden birleştiren kişi, tüm evreni ölçüp biçen, eşitlik arayan, kişiden çok daha mutludur. Çünkü ikincisi bunları yaparken bir an kendini duygusal ve yapayalnız hisseder. Biliyorum, ben bunu denedim, cehenneme dek. Onun için, kur klüplerini, düzenle partilerini, getir akrobatlarını, sihirbazlarını, gözüpek adamlarını, jet arabalarını, helikopterlerini, seks ve kadın kahramanlarını, otomatik refleksle ilgili herşeyi ver onlara. Eğer sahnedeki oyun kötüyse, eğer film hiçbir şey vermiyorsa, eğer oyun boşsa, vur yüzüme. Hiç aldırmam ben de. Çünkü katı eğlenceleri severim. (Beatty ayağa kalktı) Gitmeliyim, dedi. Nutuk bitti. Sanırım herşeyi açıklığa kavuşturdum. Unutmaman gereken önemli nokta şu, Montag, sen ben ve ötekiler, biz mutluluk insanlarıyız, Dixie'li çiftiz. Karşıt teoriler ve düşüncelerle insanları mutsuz kılmak isteyenlere direnen kişileriz. Deliği parmağımızla biz tıkamışız, sıkı tut! Sakın melankoli selinin, hüzün felsefesinin dünyamızı boğmasına izin verme. Şu dünyamızın böylesine mutlu olarak ayakta kalmasında ne denli önemli katkın olduğunu bilmediğinden eminim.

Beatty, Montag'ın zayıf elini sıktı. Montag hâlâ, ev, çevresinde dönüyormuş gibi hiç kımıldamadan oturuyordu yatağında. Mildred kapıdan kayboldu. Beatty:

— Yalnızca dün gece, bir tek gece, dedi. Her itfaiyecinin çalışması süresinde en azından bir kez böyle bir şey olabilir. Böyle bir arzu duyabilir. Kitaplarda ne yazılı diye merak edebilir. Bu tür bir kaşıntıyı kaşımak için ne mi yapmalı? Bunun için benim sözlerimi dinle Montag, ne yaptığımı anlamak amacıyla ben de bir zamanlar birkaç tanesini okudum. Kitaplar hiçbir şey anlatmıyor, inan! Hiçbir şey, öğrenebileceğin, ya da, inanabileceğin. Hepsi hiç varolmamış insanlarla ilgili, hayâl unsuru, uyduruk romanlar. Eğer roman değillerse, o zaman daha beter, bir profesör ötekine budala diyor, bir filozof diğerinin gırt-

lağına basmış bağırıp duruyor. Hepsi koşuşuyorlar ,yıldızları üfleyip güneşi söndürüyorlar. Sen de kendini kaybediyorsun.

— Peki öyleyse, diyelim ki bir itfaiyeci, kazara, hiçbir amaç gütmeksizin, evine bir kitap götürürse, ne olur?

Montag birden seğirdi. Açık kapı kocaman, deli bir göz gibi bakıyordu ona sanki. Beatty:

— Doğal bir yanılgı, dedi. Yalnızca bir merak. Bir telaşa kapılıp öfkelenmeyiz. İtfaiyecinin kitabı yirmidört saat saklamasına izin veririz. Sonunda yakmayacak olursa, son derece basit, biz gider yakarız.

Montag'ın ağzı kurumuştu:

— Elbette, dedi.

— Evet, Montag, bugün geç saatte bir nöbet tutacak mısın? Belki de seni akşama görürüz, ne dersin?

— Bilmiyorum, dedi Montag.

Beatty biraz hayretle baktı:

— Ne? dedi.

Montag gözlerini kapattı:

— Daha sonra gelirim, belki dedi.

Beatty düşünceli düşünceli, piposunu cebine koyarken:

— Eğer gözükmezsen seni gerçekten özleyeceğiz, dedi.

Montag, «hiçbir zaman gelmeyeceğim,» diye düşündü.

— İyileş ve sağlıcakla kal.

Beatty, döndü ve açık kapıdan çıkıp gitti.

* * *

Montag, Beatty'nin kara kömür gibi lastikli parlak sarı böcek arabasıyla gidişini pencereden izledi.

Aşağıya doğru cadde boyunca, önleri dümdüz evler sıralanmıştı. Neydi o, bir öğleden sonra Clarisse, bir şey demişti? *«Hiç ön verandaları yok bunların. Amcam, eskiden olduğunu söyler. O zamanlar, insanlar, otururlarmış verandalarında, geceleri, istedikleri zaman konuşurlarmış,*

konuşmak istemedikleri zaman da konuşmadan sallanarak otururlarmış. Bazen de yalnızca oturup düşünürlermiş, bir şeyleri çözümlemeye çalışırlarmış. Amcam, mimarların çirkin oluyor diye artık veranda yapmadıklarını söylüyor. Oysa, diyor ki amcam, bu işin yutturmaca yanı, gerçekte asıl neden bunun altında saklı. İnsanların öyle oturup, hiçbir iş yapmaksızın, yalnızca sallanarak, konuşarak, yaşamaları yanlış bir sosyal düzen oluyormuş. İnsanlar çok konuştular. Düşünmek için çok zamanları oldu. Onun için verandalara son verdiler. Bahçelere de... Gezinip, oturabilecek hiç bahçe kalmadı. Mobilyalara da bak. Hiç sallantılı iskemle var mı? Onlar çok rahattı. Kaldır insanları koşuştur. Amcam diyor ki... ve... amcam... ve... amcam...» Clarisse'in sesi azaldı gitti...

Montag döndü, karısına baktı. Mildred oturma odasının ortasında oturmuş birisiyle konuşuyordu. Konuşmacı: *«Bayan Montag, şöyle de, böyle de,»* diyordu. Herhalde iyi bir arkadaştı, kuşkusuz.

Başını çevirdi Mildred. Pek dinlemiyor gibiydi, konuşmacıyı.

Montag, sinirli bir sesle konuştu:

— Yarın çalışmayacağım. Belki de itfaiye merkezine bir daha hiç gitmeyeceğimi belirten bir adımdı bugünkü gitmeyişim, dedi.

— Ama sen gene de bu akşam işe gideceksin değil mi? diye sordu Mildred.

— Daha kesin karar vermedim. Şu anda öyle bir müthiş duygu var ki içimde, herşeyi kırıp döküp, yakıp yıkmak istiyorum.

— Git arabayı al.

— Hayır, teşekkür ederim.

— Arabanın anahtarları masanın üzerinde. Ben ne zaman öyle hissetsem hızlı araba sürmek isterim. Doksanbeşe kadar çıktın mı kendini harika hissedersin. Ben zaman zaman çıkar gece dolaşırım, sonra geri gelirim, senin

haberin yok. Şehir dışında dolaşmak çok eğlenceli oluyor. Bazen tavşanlara rastlıyorsun, bazen de köpeklere. Haydi git al arabayı.

— Hayır, bu saatte istemiyorum. Bu gülünç şeyin üzerine gitmeyi düşünüyorum. Tanrım, ne denli büyük benim için. Ne olduğunu bilemiyorum. Öylesine kötü mutsuzum, öyle deliyim ki! Neden bilmiyorum, kendimi kilo alıyormuş gibi hissediyorum. Şişmanlamışım gibi geliyor bana. Bir sürü şey toplamış, saklamışım gibi... Ne olduğunu bilmiyorum. Belki de kitapları okumaya başlayabilirim.

— O zaman seni hapse atarlar, değil mi? diye sordu Mildred.

Montag sanki cam bir duvarın ardındaydı.

Montag, odanın içinde huzursuz huzursuz hareketlerle gezinerek giyinmeye başladı.

— Bir şey yapacağım, dedi. Daha ne olduğunu bilmiyorum, ama büyük bir şey yapacağım.

— Bu eski teraneyi dinlemekten bıktım, dedi Mildred. Tekrar televizyondaki konuşmacıya döndü.

Montag duvardaki, ses ayar düğmesine bastı ve konuşmacının sesi kesilmişti.

— Millie? dedi ve durdu. Burası benim olduğu kadar senin de evin. Sana şimdi bazı şeyler söylememin iyi olacağını düşünüyorum. Belki bunları daha önceden anlatmam gerekirdi, ama kendi kendime bile itiraf etmekten çekiniyordum. Senin görmeni istediğim bir şeyler var. Geçtiğimiz yıl içinde kaldırıp sakladığım bazı şeyler. Neden, niçin bilmiyorum ama arasıra, zaman zaman yaptım bunu. Sana da anlatmadım.

Montag düz arkalıklı bir iskemleyi aldı, yavaşça hole doğru götürdü. Ön kapının yanına koydu, üstüne çıktı. Bir süre orada, kaide üzerindeki bir heykel gibi durdu. Karısı da aşağıda durmuş bekliyordu. Sonra üste uzandı, havalandırma sisteminin önündeki ızgarayı çekip çıkardı.

Elini içeri, sağa doğru soktu, metal bir sürgüyü çekti ve bir kitap çıkardı. Hiç bakmadan yere bıraktı. Yeniden elini oraya soktu iki tane kitap çıkardı, onlara da bakmadan yere bıraktı elinden. Bu şekilde elini soktu kitap aldı yere attı. Küçük kitaplar, oldukça büyük kitaplar, sarılar, yeşiller, kırmızılar... Bittiğinde, karısının ayakları dibinde yatan yirmi kadar kitaba şöyle bir baktı.

— Üzgünüm, dedi. Hiç düşünmemiştim, gerçekten. Ama şimdi anlaşılıyor ki, bu işe ikimiz de bulaştık artık.

Mildred birden geri çekildi, sanki döşemeden bir sürü fare fırlamıştı. Montag, onun, kesik kesik soluk aldığını duyuyor, benzinin sapsarı olduğunu görüyordu. Mildred'in gözleri iri iri açılmıştı. Kocasının adını, bir, iki, üç kez yineledi, sonra söylenerek atıldı, yerden bir kitap alarak doğru mutfaktaki fırına koştu.

Montag, onu yakaladı, acı acı bağırarak. Kadın boğuşup kurtulmaya çalışıyordu. Montag'ı tırmalıyordu.

— Yo, Millie. Hayır, yapma! Dur! Bekle, ne olur! Bilmiyorsun... bırak!

Montag tokatladı onun yüzünü, gene tuttu ve sarstı.

Mildred, «Montag,» diyerek ağlamaya başladı.

— Millie, dedi Montag. Dinle. Bana bir saniye izin ver, oldu mu? Bir şey yapamayız. Bunları yakamayız. Bakmak istiyorum, en azından bir kez bakmak istiyorum. O zaman, eğer Kaptan'ın söyledikleri doğruysa, seninle birlikte yakacağız. İnan bana, birlikte yakacağız. Bana yardımcı olmalısın.

Montag karısının yüzüne baktı, çenesini tuttu, sıkı sıkı sarıldı. Yalnızca ona bakmıyor, bir yandan onun yüzünde, kendisinin ne yapması gerektiğini arıyordu sanki.

— İster hoşumuza gitsin, ister gitmesin, bu işin içindeyiz. Senden bugüne kadar, yıllarca çok bir şey istemedim. Ama bugün istiyorum, bunun için de yalvarıyorum. Bir yerlerden başlamalıyız, niçin bir karmaşa içinde olduğumuzu bulup çıkartmalıyız. Sen, geceleri ilaç ve arabay-

la, ben işimle... Bir uçuruma doğru sürükleniyoruz, Millie. Tanrım, hepsini yinelemek istemiyorum. Bu kolay olmayacak. Yaşamı sürdürecek bir şeyimiz kalmadı, ama belki bir çözüm bulup birbirimize yardımcı olabiliriz. Sana şu anda öylesine ihtiyacım var ki, anlatamam. Eğer beni sevdinse biraz, buna katlanırsın, yirmidört saat, kırksekiz saat, senden istediğim bu, yalnızca. Sonra hepsi geçecek. Söz veriyorum sana, yemin ediyorum. Eğer bu yığının içinde bir şey varsa, küçücük bir şey varsa, belki onu başka birine aktarabiliriz...

Mildred boğuşmuyordu artık, onun için Montag rahat bıraktı onu. Kocasından uzaklaşarak, duvarda nyere doğru kaydı ve çöktü. Kitaplara bakıyordu. Ayağı kitabın birine değmişti, Mildred bunu farkedince birden çekti ayağını.

— O kadın, o geçen akşamki kadın vardı ya, Millie, sen orada değildin. Yüzünü görmedin. Ve Clarisse. Sen onunla hiç konuşmadın, ama ben konuştum. Beatty gibi adamlar ondan korkuyorlar. Anlayamıyorum. Onun gibi birinden bu denli niçin korkuyorlar? Dün gece Clarisse'i itfaiyecilerin yanında düşündüm ve birden anladım ki, onları sevmiyorum hiç, kendimi de artık hiç sevmiyorum. Sonra, düşündüm ki, eğer itfaiyeciler kendi kendilerini de yaksalar iyi olacaktı.

— Guy!

Ön kapıdan birisi sesleniyordu:

— Bayan Montag, Bayan Montag, evde misiniz? Bayan Montag, Bayan Montag!..

İkisi de kapıya baktılar dönerek. Kitaplar yerde yığın halinde durmaktaydı.

— Beatty bu! dedi Mildred.

— O olamaz.

— Geri döndü demek! diye fısıldadı.

Ön kapıdaki tekrar seslendi:

— Evde misiniz?

Montag, duvara yaslandı: «Cevap vermeyelim,» dedi. Sonra ağır ağır çöktü yere, kitapları başparmağı ve işaretparmağıyla sersem sersem itip dürtmeye başladı. Titriyordu. Hepsini yeniden vantilatör boşluğuna tıkmayı istiyordu, ama bunu başaramayacağını biliyordu. Önce çömeldi, sonra oturdu yere. Ön kapıdaki ses ısrarla seslendi gene.

Montag, yerden küçük bir ciltli kitap aldı:

— Nereden başlayalım? (Kitabı yarıdan açtı, içine baktı) Sanırım başından başlayalım, dedi.

— İçeri gelecek Beatty, dedi Mildred ve bizi de, kitapları da yakacak!

Sonunda ön kapıdaki ses kesildi. Bir an sessizlik oldu. Montag birinin, kapının ardında olduğunu, bekleyip dinlediğini hissetti. Sonra merdivenlerden ve çimenlerden geçip giden ayak sesleri duyuldu.

Montag: «Dur bakalım bu neymiş,» dedi.

Sözcükleri kesik kesik çıkıyordu ve korkunç bir sıkıntı vardı üzerinde. Bir düzine sayfa okudu, oradan buradan, sonunda şuna rastladı:

«Onbirbin kişinin, değişik zamanlarda, yumurtaları kırmamak için ölümü göze aldıklarını hesaplamışlardı.»

Mildred, holde karşısında oturuyordu Montag'ın.

— Ne demek istiyor bu? Hiçbir anlamı yok işte. Kaptan haklıydı!

— İşte, şimdi, dedi Montag. Yeniden baştan başlayacağız.

UZUN öğleden sonra boyunca okudular. Soğuk kasım yağmuru gökten, sessiz evin üzerine iniyordu. Hep holde oturdular, çünkü, duvarlarında sarı turuncu konfetiler, fişekler, altın elbiseli kadınlar, gümüş şapkanın içinden tavşanlar çıkartan siyah kadife elbiseli erkekler olmayınca oturma odasını grimsi bir renk kaplıyordu. Montag, odayı adımlayıp, gidip gelip, belki on kez aynı sayfayı okurken, Mildred de boş anlamlı gözleriyle ölgün kalan oturma odasını seyrediyordu. «*Bir dostluğun tam ne anda başladığını bilemeyiz. Sanki bir kabın içine damla damla dolar gibi başlar, sonunda o bir tek damla taşırır kabı. İyilikler dizisinin sonunda bir tane daha eklenir ki, o zaman işte insanın yüreği dolar taşar.*» Montag durdu yağmuru dinliyordu.

— Acaba bitişikteki kızla olanlar da bu muydu? Anlayabilmek için çok uğraşmıştım?

— O öldü artık. Tanrı aşkına, bırak onu da yaşayan biri hakkında konuşalım!

Montag, titreyerek holden mutfağa giderken karısına bakmadı. Orada bir süre durup yağmurun pencerelere vuruşunu seyretti. Sonra tekrar gri renkli hole döndü, titreyişinin dinmesini bekliyordu.

Başka bir kitap açtı.

«*Şu gözde konu, ben kendim.*»

Gözlerini kısarak duvara baktı: «*Şu gözde konu, ben kendim,*» dedi

— İşte onu anlarım, dedi Mildred.

— Oysa Clarisse'in gözde konusu kendisi değildi. Herkesti, bendim. Son birkaç yıl içinde gerçekten hoşuma giden ilk kişiydi o. Bana anımsadığım kadarıyla dosdoğru bakabilen ilk kişiydi. (İki kitabı kaldırdı) Bu adamlar

çok zaman önce ölmüşler, dedi. Ama onların sözlerinin çoğu, şöyle, ya da böyle Clarisse'i anlatıyor.

Ön kapının dışında, yağmurda, hafif bir tıkırtı oldu.

Montag dondu kaldı. Mildred'in kendini duvara atıp, soluğunun kesildiğini farketti.

— Kapatmıştım ben.

— Birisi... Kapıda... Neden seslenmiyor, neden sormuyor bize?..

Kapının altından, hafif bir koklama sesi, sıcak bir hava geliyordu. Mildred güldü:

— Yalnızca bir köpek, hepsi bu! Kovalamamı ister misin?

— Olduğun yerde kal!

Sustular. Soğuk yağmur yağıyordu. Kilitli kapının altından mavimsi bir elektrik sızıyordu. Montag sakince:

— Haydi işimize bakalım, dedi.

Mildred kitabın birine vurdu:

— Kitaplar insan değildir. Sen okuyorsun, ben bakınıyorum, ama hiç kimse yok burada.

Montag oturma odasına baktı, elektronik güneşi açınca, hayat dolup taşabilecek okyanus suları gibi gri ve ölgündü oda.

— Şimdi bak, dedi Mildred. Benim ailem insanlardır. Bana bir şeyler anlatırlar, ben gülerim, onlar güler. Ve o renkler!..

— Evet, biliyorum.

— Üstelik bunun yanında, Kaptan Beatty bu kitaplar hakkında herşeyi biliyordu... (Bir süre düşündü. Yüzü önce şaşkınlık, sonra da dehşete büründü) Gelip evi ve hepimizi yakabilir. Müthiş bir şey bu! Malımızı düşün. Neden okuyacakmışım? Ne için?..

— Ne için mi? Neden mi? diye sordu Montag. Önceki gece dünyanın en kahrolası yılanını gördüm ben. Ölüydü ama yaşıyordu. Görebiliyordu ama göremiyordu. Sen o yılanı görmek isterdin. Midenden çıkarttıkları pisliklerin

raporunu sakladıkları ilkyardımda o yılan! Gidip dosyalarını incelemek ister miydin? Belki Guy Montag, ya da Korku ve Savaş adlarının altında arayabilirsin! Dün gece yanan o eve gitmek ister miydin? Kendi evini kendi ateşe veren o kadının kemiklerinin küllerini tırmıklayabilir misin? Ya Clarisse McClellan, onu nerede arayacağız? Morgta? Dinle!..

Bombardıman uçakları, boşlukta görünmeyen, kocaman bir yelpazeden çıkabilecek gibi gümbürtü, ıslık ve homurtuyla evin üzerinden geçip gittiler.

— Allah, Allah, dedi Montag. Her saat gökyüzünde bu kadar lanet olası şeyler! Yaşantımızın herbir saniyesinde nasıl da kalkıyor bu cehennem uçaklar! Niçin hiç kimse bu konuda konuşmak istemiyor? 1960'dan bu yana iki atom savaşı başlattık ve kazandık. Sanki evlerimizde çok mu eğleniyoruz da dünyayı unuttuk? Sanki biz çok varlıklıyız da geri kalanlar yoksul, biz de onlara hiç mi hiç aldırmıyoruz? Söylentiler işittim, dünya açlıktan ölüyormuş, ama bizler iyi besleniyormuşuz. Gerçek midir, dünya çalışıyor ,biz eğleniyoruz? Bunun için mi bizden böylesine çok nefret ediyorlar? Nefret konusunda da, bir zaman, yıllar önce söylentiler duymuştum. Neden olduğunu biliyor musun sen? Ben bilmiyorum, eminim! Belki de kitaplar bizi mağaralarımızdan yarım da olsa çıkartabilirler. Belki bizi, aynı çılgın yanılgılara, hatalara düşmekten durdurabilirler. Ben senin o oturma odandaki budala piçlerin bu konudan sözettiklerini hiç duymadım. Tanrım, Millie, anlamıyor musun? Günde bir saat, ya da iki, bu kitaplarla, belki de...

Telefon çaldı. Mildred hemen kaptı telefonu:

— Ann! Sen misin? (Güldü) Evet. Beyaz Palyaço var bu gece!

Montag mutfağa yürüdü ve kitabı yere fırlattı.

«*Montag,*» dedi kendi kendine. «*Sen gerçekten aptal-*

sın. Buradan nereye gideriz ki? Kitapları geri mi vereceğiz? Unut sen onu.»

Mildred'in kahkahalarını bastırır gibi, kitabı açtı ve okumaya başladı.*«Zavallı Millie, diye düşündü. Zavallı Montag, sen de çamura battın. Nereden yardım alabilirsin? Bu denli geciktikten sonra kime akıl danışabilirsin? Dur hele.»* Gözlerini kapattı. Evet, elbette. Bir yıl önceki o yeşil parkı düşündüğünü farketti. Son zamanlarda sık sık bu düşünce geliyordu aklına. Fakat, şimdi, o şehir parkında gördüğü yaşlı adamın, siyah elbisesinin içine bir şey sakladığını, paltosunun içine acele acele bir şey soktuğunu anımsamıştı. ...Yaşlı adam kaçacak gibi sıçramıştı. Montag ise, ona: *«Dur, bekle!»* demişti. *«Ben bir şey yapmadım ki!» diye seslenmişti adam titreyerek:*

«Kimse sana yaptın demedi ki!» Yemyeşil yumuşacık ışıkta bir süre hiç konuşmadan oturmuşlardı. Sonra Montag havadan buluşmaydı, yaşlı adam da ölgün bir sesle cevap vermişti. Garip sessiz bir buluşmaydı bu. Yaşlı adam, yönetici ve öğrenci yokluğu nedeniyle kapatılan son bir liberal sanat kolejinden emekli olmuş, kırk yıl önce atılmış, bir İngiliz profesörüydü. Adı Faber'di. Daha sonra, Montag'a duyduğu ilk korkuyu üzerinden atınca, gökyüzüne, ağaçlara, yemyeşil parka bakarak, daha uyumlu konuşmaya başlamıştı. Bir saat geçtikten sonra ise, Montag'a bir şey söylemiş, Montag bunun uyaksız bir şiir olduğunu hissetmişti. Yaşlı adam sonra sonra daha da cesaretlenmiş, başka bir şey daha söylemişti. O da bir şiirdi. Faber paltosunun sol cebinin üzerine elini koyup bu sözcükleri söylemişti. Montag elini bir uzatabilse, adamın paltosunun cebinden bir şiir kitabı çekip çıkarabilecekti, biliyordu. Fakat uzatmadı elini. Dizlerinin üstünde âciz ve yararsız duruyordu elleri. Faber: *«Ben nesnelerden konuşmam,»* diyordu. *«Ben nesnelerin anlamından konuşurum. Burada otururum ve yaşadığımı bilirim.»* Bütün hepsi bu kadardı işte, gerçekten. Bir saatlik monolog, bir

şiir, bir yorum ve derken, Montag'ın bir itfaiyeci olduğundan habersiz, titrek titrek adresini yazıp bir kâğıda vermişti. «*Dosyan için,*» demişti. «*Bana öfkelenmek istediğin zaman gerekebilir.*» Montag hayretle: «*Öfkelenmedim ki,*» demişti.

* * *

Mildred holde kahkahayla gülüyordu.

Montag yatak odasındaki dolabına gitti, dosya çantasını çıkardı. «GELECEKTE ARAŞTIRILACAKLAR» başlıklı dosyayı buldu. Faber'in adı oradaydı, adresini geri vermemiş ve de silmemişti.

İkinci telefondan numarasını çevirdi. Bir düzine kez çaldıktan sonra, hattın öteki ucundan profesörün zayıf sesini duydu. Montag önce kendini tanıttı, sonra, uzunca bir sessizlik oldu, derken: «Evet, Bay Montag?» dedi profesör.

— Profesör Faber, size sormak istediğim garip bir soru var. Bu ülkede İncil'in kaç tane kopyası kaldı acaba?

— Neden sözediyorsunuz anlamadım!

— Hiçbir kopyası kaldı mı bilmek istiyorum.

— Bu bir tür tuzak! Telefonda herhangi biriyle böyle konuşamam.

— Shakespeare ve Plato'dan kaç kopya kaldı?

— Hiç. Benim kadar siz de biliyorsunuz ki, hiç!

Faber telefonu kapattı.

Montag da kapattı. Hiç kalmamış. İtfaiye merkezindeki listeden biliyordu elbette. Her nedense bir de profesör Faber'in ağzından duymak istemişti.

Holde, Mildred'in yüzü heyecandan kıpkırmızıydı. «Şey, hanımlar geliyor!» dedi.

Montag ona bir kitap gösterdi:

— Bu Eski ve Yeni Ahit ve...

Mildred, lâfı ağzına tıktı:

— Gene başlama! dedi.

— Belki de dünyanın bu yöresindeki en son kopyadır bu!

— Onu bu gece geri vermelisin, öyle değil mi? Kaptan Beatty, onun sende olduğunu biliyor, yalan mı?

— Sanırım hangi kitabı çaldığımı bilmiyor. Nasıl başka birini seçebilirdim ki? Jefferson'unkini mi vereyim? Thoreau'nunkini mi yoksa? Hangisi daha az değerli? Eğer Beatty benim hangi kitabı çaldığımı biliyorsa ve ben de onun yerine başka bir şey verecek olursam, bizim, tüm bir kitaplığımız olduğu kanısına varacak o zaman.

Mildred dudağını büktü:

— Gördün mü neler yapıyorsun? Sen bizi mahvedeceksin! Hangimiz daha önemliyiz, ben mi yoksa o İncil mi?

Yavaş yavaş bağırmaya başlamıştı. Kendi ısısıyla eriyen bir mum bebek gibi oturuyordu.

Montag, Beatty'nin sesini duyar gibiydi: *«Otur Montag. Seyret. Bir çiçeğin yaprakları gibi ince. İlk sayfayı yak, sonra ikinci sayfayı yak. Her biri siyah bir kelebeğe benzeyecek. Güzel, değil mi, eh? Üçüncü sayfayı ikinciyle tutuştur. Öylece gitsin, zincirleme duman, konu, tüm sözcüklerin anlatmak istediği saçmalıklar, tüm yalan yeminler, tüm ikinci sınıf fikirler ve zaman aşımına uğramış felsefeler.»* Beatty orada oturmuş, hafif hafif terliyordu. Yerde ise, bir tek fırtınayla ölüp giden siyah kelebekler dolanıp, dönüp duruyorlardı. Mildred başladığı gibi çabuk kesti bağırmasını. Montag dinlemiyordu bile. *«Yapılacak tek bir şey var,»* dedi. *«Bu geceden önce kitabı Beatty'ye verdiğimde bir kopyasının da bende kalmış olması gerek.»*

— Beyaz Palyaço başladığında burada olacak mısın? Hanımlar da gelecek, diye seslendi Mildred.

Montag, kapıda durakladı, sırtı dönük olarak, «Millie?» dedi.

— Ne var?

— Millie? Beyaz Palyaço seni sever mi?

Cevap yok.

— Millie, (Montag dudaklarını yaladı) Senin ... Senin ailen sever mi seni, pek çok sever mi, tüm yürekleri ve ruhlarıyla severler mi seni?

Montag, onun gözlerini ensesine dikip kırpıştırdığını hissediyordu.

— Niçin böyle saçma soru soruyorsun? dedi, Mildred.

Montag ağlamak istediğini hissediyordu. Fakat gözlerine ve ağzına bir şey olmayacaktı.

— Eğer dışarıda o köpeği görecek olursan benim tarafımdan bir tekme at, dedi Mildred.

Bir süre kapıda duraladı, Montag, dinledi, sonra açtı ve dışarıya çıktı. Yağmur durmuş, açık gökyüzünde güneş batmak üzereydi. Cadde, çimenler ve veranda bomboştu. Soluğu derin bir iç çekiş gibi girdi göğsüne.

Kapıyı çarptı.

* * *

Metroya doğru gidiyordu. *«Uyuşuğun tekiyim,»* diye düşündü. *«Bu uyuşukluk, âcizlik benim suratımda, bedenimde ne zaman başlamıştı, gerçekte? Karanlıkta ayağımla ilaç şişesine çarptığım o geceydi, gömülü bir madene çarpmış gibiydim. Ama bu uyuşukluk gidecekti. Belki zaman alacak, ama üstesinden geleceğim, ya da, Faber benim için başaracak bunu. Bir yerde birisi bana eski yüzümü ve eski ellerimi geri verecekti. Hatta ve hatta eski gülüşümü bile, diye düşündü, o cana yakın eski gülüşümü bile. Yitip gitmişti oysa, ben de onunla bittim.»* Metro hızla gelip geçti. Fildişi renkli fayanslar, kara kehribar fayanslar, kehribar rakamlar ve karanlık, daha karanlık, biriken karanlık...

Bir zamanlar, daha çocukken, bir mavi ve kızgın yaz günü, sarı bir kum tepeciğinin üstünde oturmuş eleğini

kumla doldurmaya çalışmıştı. Çünkü acımasız bir kuzeni, ona: «Bu eleği kumla doldur, bir gümüş para kazan!» demişti. Ne kadar hızlı dolduruyorsa kumu, o denli hızla altından eleniyor, sıcak bir fısıltı çıkartarak hem de boşalıyordu elek... Elleri yorulmuştu. Kum kaynıyordu. Elek ise bomboştu. Temmuz ayının ortasında, orada öyle suskun oturmuştu, gözyaşlarının yanaklarından süzüldüğünü hissediyordu.

Şimdi de yeraltı vakumu onu şehrin ölü mahzenlerinden hızla götürürken, birden o korkunç elek olayını anımsamıştı. Eğilip baktığında İncil'i açıkta tutmakta olduğunu farketti. Trende bir sürü insan vardı ve kitabı elinde tutuyordu. Budalaca bir fikir geldi aklına, eğer hızlı hızlı ve tümünü okursa, belki biraz kum kalabilirdi elekte. Okudu, fakat kelimeler döküldü gitti. Düşündü ki, birkaç saat sonra, Beatty orada, kendisi de burada olacaktı. Kitabı ona teslim edeceğim dedi kendi kendine. Onun için, hiçbir cümle kaçmamalıydı benden, her satırını ezberlemeliydim. Ben bunu kendim yapmalıydım.

Kitabı avuçlarında sıkı sıkı tuttu.

Trampetler çalmaya başladı...

* * *

«Denham diş macunları.»

Kapa çeneni, diye düşündü Montag. Kırlardaki zambakları düşün.

«Denham diş macunları.»

Onlar çalışmazlar...

«Denham -»

Kırlardaki beyaz zambakları düşün ve kes sesini, kes.

«Diş macunu!»

Kitabı hızla açtı, sayfalara vurdu eliyle, sanki görmüşcesine yokladı. Tek tek harfleri seçti.

«Denham. Harflerini sıraladı: D-E-N-»

Onlar ne çalışırlar, ne de...

Boşalan elekten kızgın bir fısıltı çıkararak iniyordu kumlar.

«Denham yapar onu!»

Zambakları düşün, zambakları, zambakları...

«Denham'ın diş deterjanı.»

«Kapat çeneni, kes, kes artık.» Bu yalvarış, yakarış öyle müthişti ki, Montag kendini birden ayakta buldu. Çevresindeki yolcular da ona bakıyorlardı. Çılgın bakışlı, kupkuru ağızlı, elinde kitap çeviren bu adamdan geri çekiliyorlardı. Biraz önce bu insanlar, oturmuşlar, Denham Diş macunu, Denham Dandy Diş Deterjanı, Denham Diş macunu, Diş macunu, Diş macunu diye, tempoya uyup ayaklarını yere vuruyorlardı. Hepsinin ağzına Diş macunu sözcüğü takılmıştı. Trenin radyosu sanki Montag'ın üstüne kusuyordu. Teneke, bakır, gümüş, krom ve pirinçten oluşmuş yüksek sesli bir müzikle intikam alıyordu sanki. İnsanlar hiç koşmuyorlar, sanki bu havaya boyun eğmişler gibiydi. Zaten koşacak yer de yoktu. Havalı tren hızla yeraltındaki yolunda gidiyordu.

«Kırlardaki zambaklar.»

«Denham Dişmacunu.»

«Zambaklar! diyorum.»

İnsanlar baktılar.

«Bekçiyi çağırın.»

«Adam gidiyor-»

«Knoll View!»

Tren sssss diyerek istasyonda durdu.

«Knoll View!» Bir çığlık.

«Denham.» Bir fısıltı.

Montag ağzı aralık fısıldadı. «Zambaklar...»

Trenin kapısı ıslıkla açıldı. Montag duruyordu. Kapı solur gibi bir sesle kapanıyordu ki, o anda birden öne atladı, öteki yolcuları geçerek, kayan kapının arasından çıktı. Tünelden dışarı, beyaz fayansların yanından, asansöre

aldırmadan, koşarak çıktı. Çünkü ayaklarının hareket etmesini, kollarının savrulmasını, ciğerlerinin kısılıp gevşemesini, gırtlağının havayla nemlenmesini duymak istiyordu. Ardından bir sesin sürüklendiğini duyuyordu. «Denham, Denham, Denham,» Tren yılan gibi tıslayarak gitti. Tren oyuğunda kayboldu gözden.

* * *

— Kim o?
— Ben, Montag, buradayım.
— Ne istiyorsunuz?
— İçeri geleyim, izin verin.
— Hiçbir şey yapmadım ben!
— Yanlızım, inanın!
— Yemin eder misiniz?
— Evet, ederim!

Ön kapı yavaşça açıldı. Faber aralıktan baktı dışarı, ışıkta çok yaşlı, ince görünüyordu. Korktuğu belliydi. Sanki yıllardır evden dışarı adım atmamış gibiydi yaşlı adam. Beyaz badanalı duvarlardan farksız haldeydi. Dudaklarında, yanaklarında, bir beyazlık vardı. Saçları da beyazdı. Gözleri ölgünleşmiş, belli belirsiz maviliğin içini beyazlık bürümüştü. Montag'ın kolunun altındaki kitaba gözü ilişince, o denli yaşlı, o denli ince görünmedi şimdi. Yavaş yavaş korkusu da kaybolmuştu.

— Beni bağışlayın. İnsan dikkatli olmak zorunda.

Montag'ın kolunun altındaki kitaba bakarak: «Demek gerçek,» diye düşündü ve içeri girdi, kapı kapandı.

Faber, «Oturun,» dedi. Geri geri giderek. Sanki gözlerini kitaptan ayıracak olursa kaybolacağından korkuyordu onun. Arkasından açık duran yatak odasının kapısı görünüyordu. İçeride, bir kürsü üzerinde, bir sürü makine, çelik aletler dağınık biçimde duruyordu. Montag bir an göz atabilmişti odaya, çünkü, Faber hemen onun dikkati-

nin nereye yöneldiğini farkederek döndü ve yatak odasının kapısını kapattı. Titrek eliyle kapının topuzunu tutarak durdu, bakışlarını, kitap-kucağında, oturan Montag'a çevirdi:

— Kitabı, dedi. Nereden?..

— Ben çaldım onu.

Faber, ilk kez, gözlerini kaldırdı ve dosdoğru Montag'ın yüzüne baktı:

— Cesurmuşsun, dedi.

— Hayır, dedi Montag. Karım ölüyor. Bir arkadaşım zaten öldü. Yirmidört saat kadar olmadı, dostum olabilecek birisi de yandı. Bana yardım edebileceğini düşündüğüm tek kişi sizsiniz. Yani anlamak için, görmek...

Faber ellerini uzattı:

— Alabilir miyim?

— Ah, bağışlayın, diye mırıldanan Montag kitabı ona verdi.

— Çok uzun zaman geçti. Ben dindar bir adam değilim. Ama çok uzun zaman geçti... (Faber sayfaları çevirdi, bazı yerlerde durup okuyordu) Anımsadığım kadarıyla iyi, Tanrım, nasıl da değiştirmişler şimdi. İsa şimdi aileden oldu. Çoğu kez, düşünmüşümdür ,Tanrı, bir bilse kendi öz oğlunu nasıl giydirdiğimizi... Yoksa azarlar mıydı onu? (Faber kitabı kokladı) Bilir misin, kitaplar Hindistancevizi gibi ya da uzak ülkelerden gelme baharat gibi kokarlar? Küçük bir çocukken kitapları koklamaya bayılırdım. Tanrım, ne güzel kitaplar vardı o zamanlar, biz onları terketmeden önce... (Faber sayfaları çeviriyordu) Bay Montag, dedi. Şu anda karşınızda bir korkak var. Çok uzun zaman önce, olayların ne yöne gittiğini görmüştüm. Hiçbir şey söylemedim. Konuşabilecek kadar temizdim, suçsuzdum, herşeyi anlatabilirdim. Kimse de suçluları dinlemezdi o zaman. Ama ben de sustum ve kendim suçlu durumuna düştüm. Sonunda kitapları yakmak için merkez kurduklarında bir-iki söylendim, sonra boyun eğdim

itfaiyecileri bu işte kullanmalarına hiç kimse benimle birlik olup karşı gelmedi, bağırıp çağırmadı. Şimdi ise çok geç artık... (Faber İncil'i kapattı) Evet... Söyleyin bakalım, niçin geldiniz buraya?

— Hiç kimse dinlemiyor artık. Duvarlara konuşamıyorum çünkü onlar da bana bağırıyorlar. Karımla konuşamıyorum, çünkü o da duvarları dinliyor. Söylemek istediklerimi duyacak birine ihtiyacım var yalnızca. Belki de yeterince konuşabilirsem söylediklerimin bir anlamı olacak. Bana, okuduklarımı anlamayı öğretmenizi istiyorum.

Faber, Montag'ın mavimsi çeneli, ince yüzünü inceledi.

— Nasıl bu denli sarsıldınız? Elinizdeki meşaleyi kim düşürdü böyle?

— Bilmiyorum. Mutlu olmamız için herşeyimiz vardı, ama, mutlu değiliz. Bir şey eksik. Çevreme bakındım, yokolduğunu gerçekten görebildiğim şeyler, on-oniki yıldır yaktığım kitaplardı. Onu niçin, belki onlar bana yardımcı olabilirler diye düşündüm...

— Umutsuz bir romantiksiniz, dedi Faber. Sizin ihtiyacınız olan şey kitaplar değil, kitapların içindekiler. Aynı şeyler bugün salon ailelerinde de bulunabilir. Aynı sonsuz ayrıntılar ve herşeyin farkında oluş, radyo ve televizyonlardan da gösterilebilir, ama yapmıyorlar. Yo, hayır, hayır, sizin aradığınız kitaplar değil. Eski fonograf plaklarına, eski filmlere bak, eski dostlarında ara, bul. Doğada ara, kendi içinde ara. Kitaplar unutacağımızdan korktuğumuz birçok şeyi biriktirdiğimiz bir tür depolardır. Onları niçinde hiç de sihirli bir şey yoktur. Sihir, kitapların anlattıklarının içindedir. Evrenin yamalarını, parça parça nasıl dikip bizim için bir giysi hazırladıklarını anlatırlar. Elbette sen bunları bilemezdin. Gene de, ben anlatırken bunları, ne demek istediğimi anlayamazsın. Haklısın doğal olarak. Çünkü, üç şeyimiz eksik. Birincisi: Böyle kitapların neden önemli olduklarını biliyor musun?

Çünkü, nitelikleri var. Peki nitelik sözcüğü ne demek? Bence bir yapıları, dokunuşları var. Bu kitabın gözenekleri var. Bu kitap bir mikroskopun altına sokulabilir. Camın altından, sonsuz bir bolluğa akıp giden yaşamı görürsün. Daha çok gözeneklerde, her sayfanın her bir karesinde, daha gerçekçi ayrıntılarla kaydolmuş yaşamı bulursun. Sonra daha bir edebiyatçı kesilirsin. Her neyse bu benim kendi açıklamam. Ayrıntıları anlatmak, canlı, taze ayrıntıları. İyi yazarlar, çoğunlukla yaşama değinirler, anlatırlar. Orta derecedeki yazarlar, şöyle bir yalandan geçerler. Kötü yazarlar ise, yaşama bir kadınmış gibi tecavüz ederler ve onu böceklere bırakıp giderler. İşte, anladın mı şimdi, neden kitaplardan nefret ettiklerini ve korktuklarını? Çünkü onlar, yaşamın yüzündki gözenekleri gösterirler. Rahat insanlar, balmumundan yapılmış, ay gibi donuk, gözeneksiz, saçsız ve de anlamsız yüzler isterler. Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, çiçekler, yağmurla ve kara, özlü toprakların üzerinde değil, birbirlerinin üzerinde yetişmeye çalışıyorlar. Havi fişekler bile, tüm o sevimlilikleriyle, yerin kimyasıyla oluşuyorlar. Gene de, bazen çiçekler ve havai fişeklerle beslenerek, gerçeğin döngüsünü tamamlamadan yaşayabilceğimizi sanıyoruz. Herkül'le dev pehlivan Antaeus'un efsanesini bilir misin? Toprağın üzerinde durduğu sürece Antaeus'un inanılmaz bir gücü varmış. Fakat Herkül, onu havaya kaldırınca, köksüz kalıp hemencecik ölmüş. Eğer bu efsanede, günümüzün insanı için, bu şehir için, bizim için hiçbir şey yoksa, ben tümüyle deliyim, o zaman. İhtiyacımız olan ilk şeyler var işte bunda. Nitelik ve yapı, bilgi dokunuşu...

— Ya ikinci nedir?

— Olanak, boş zaman.

— Ama bizim çok boş saatlerimiz olur.

— Boş saatler, elbette. Oysa düşünmek için zaman? Tehlikeden başka bir şeyi düşünemediğin, saatte yüz mil hızla gittiğin bir anda değilsem, bir oyun oynuyorsundur,

ya da televizyondaki kişiyle tartışamadan oturuyorsundur. Niçin? Televizyondaki kişi gerçektir. Sana yakındır, boyutludur. Sana ne düşünmen gerektiğini söyler. Aklına sokar. Doğru olmalıdır bu. Öylesine doğru gibi görünür ki. Kendi fikirlerini, kararlarını öylesine sana yansıtır ki, karşı gelmeye beynin zaman bulamaz. «Ne saçmalık,» diyemezsin...

— Yalnızca 'aile' insanlarmış...

— Efendim, anlayamadım?

— Karım diyor ki, kitaplar gerçek değilmiş.

— Tanrı'ya şükürler bunu niçin. Kitapları kapatıp, 'Dur bakalım hele,' diyebilirsin. Oysa, televizyonun karşısına bir tohum attın mı, kim seni onun pençelerinden koparıp alabilir? O seni istediği, dilediği biçimde yoğurur şekillendirir. Dünya gibi gerçek bir çevredir o. Oluşur ve gerçeğin ta kendisidir. Kitaplar türlü nedenlerle yenilenebilirler. Tüm bilgim ve inançsızlığımla, hiçbir zaman, yüz kişilik tam renkli, üç buutlu, bir senfoni orkestrasıyla tartışamadım, o inanılmaz salonların içinde ve onlardan bir parça olmama karşın. Gördüğün gibi, benim salonum badanalı dört duvardan başka bri şey değil. Bir de şunlar, (iki lastik tıkaç tutuyordu elinde) Metroya bindiğimde kulaklarım için.

— Denham Dişmacunu, hiç yorulmazlar, dedi Montag, gözleri kapalı. Buradan nereye gideceğiz? Kitaplar bize yardımcı olacak mı?

— Ancak üçüncü gerekli unsur verilirse. Birinci, dediğim gibi, bilgi niteliği. İkinci, olanak, hazmetmek, sindirmek için zaman. Ve de üçüncü: Bu ikisiyle öğrendiğimiz, iç davranışlarımıza dayalı olayları yürütme hakkı. Çok yaşlı bir adamla, bir itfaiyecinin, oyunun bu kadar vaktinde geri dönüp de pek bir şeyler yapabileceklerini sanmıyorum...

— Kitapları alabilirim.

— Sen tehlikeye koşuyorsun.

— Bu ölümün güzel bir şekli... Yitirecek bir şeyin olmazsa, dilediğin tehlikeye atarsın kendini.

— İşte ilginç bir şey söyledin, dedi Faber gülerek. Hem de hiçbir şey okumadan!

— Kitaplardaki şeyler de böyle midir?.. Öyle ağzımdan çıkıverdi!

— Çok daha iyi. Benim için, ya da başkası için, hatta kendin için bile uydurmuş değilsin.

Montag öne doğru eğildi:

— Bugün, öğleden sonra düşündüm ki, eğer bu kitapların değeri belli olursa, bir yayınevi buluruz ve çoğaltırız...

— Biz mi?

— Siz ve ben...

Faber yerinde doğruldu:

— Yo, hayır!

— Ama bırakın da size planımı anlatayım...

— Eğer bana anlatmakta direnirsen, evimi terketmeni isteyeceğim senden.

— Ama hiç ilginizi çekmiyor mu sizin?

— Bu bela yüzünden yanmamı gerektirecek şekilde konuşmaya devam edeceksen hayır. Seni dinleyebilmemin bir tek yolu olabilir, o da, itfaiye merkezinin her nasılsa kendini yakması. Kitapları çoğaltarak yayımlayıp, itfaiyecilerin evlerinde saklamayı planladığını, böylece de bu, yangınları kundaklayanların arasına kuşku tohumları ekeceğini öneriyorsan sana bravo derim!

— Kitapları yerleştir, alarmı çal, itfaiyecilerin evlerinin yandığını gör, bunu mu demek istiyorsunuz siz?

Faber kaşlarını kaldırdı, sanki yeni birini görüyormuş gibi Montag'a bakarak:

— Şaka yapıyordum, dedi.

— Denemeye değer bir plan olduğunu düşünüyorsanız, sizden söz alırsam yardımı olur bana.

— Böyle şeylerin garantisi olamaz. Üstüne üstlük, ih-

tiyacımız olan tüm kitapları bulsak bile, gene de atlamamız gerekecek büyük uçurumlar olduğunu iddia edeceğiz. Fakat dinlenmemiz gerek. Bilgiye ihtiyacımız var. Belki de, bin yıl sonra, önümüzde, atlamamız gerekecek daha küçük uçurumlar olabilecektir. Kitaplar bize, ne denli aptal ve eşek olduğumuzu hatırlatmak içindir. Onlar, tıpkı Sezar'ın yargıçlarının, geçit alayı caddelerden geçerken *«Unutma, Sezar, sen bir fanisin!»* dedikleri gibi... Çoğumuz her yere yetişemeyiz, herkesle konuşup tanışamayız, dünyanın her kentini göremeyiz, çünkü, yeterli paramız, vaktimiz ve arkadaşımız yoktur. Senin aradıkların dünyadadır Montag, ama, sıradan bir insanın görebileceklerinin yüzde doksandokuzu ise kitaplardadır. Garanti isteme. Hiçbir şey, hiçbir kişi, makine, ya da kütüphane arama sığınmak için. Kendi savaşını kendin ver, en azından şunu bilirsin ki, ölürken, boğulduğunda kıyıya doğru yüzüyordun.

Faber ayağa kalktı odayı adımlamaya başladı.

— Peki, öyleyse ne diyorsunuz? diye sordu Montag.

— Sen kesinlikle ciddi misin?

— Kesinlikle.

Faber, sinirli sinirli yatak odasının kapısına doğru baktı:

— Bence, dedi. Söylemek gerekirse, çok haince bir plan bu. Memleketteki tüm itfaiye merkezlerinin yandığını, tüm kötülük ve mikrop yuvalarının mahvolduğunu görmek. Timsah kendi kuyruğunu yiyor artık! Oh, Tanrım!

— Bende, tüm itfaiyecilerin evlerinin adres listesi var. Bir tür yeraltı çalışması...

— İnsanlara güvenilmez, işin pis yanı da bu zaten. Sen, ben, daha başka kim yangınları başlatacak?

— Sizin gibi profesörler, daha önce yazarlık yapmış kişiler, tarihçiler, dilciler... yok mu?

— Ya öldüler, ya da çok yaşlılar.

— Yaşlılar daha iyidir, dikkati çekmezler. Düzinelerle bildiğiniz vardır ,kabul edin!

— Ah, yalnız başına Pirandello'yu, Shaw'u, ya da Sha-

kespeare'i oynamamış birçok aktör vardır, çünkü onların oyunlarının dünyadan haberdar olduklarına inanırlar. Onların öfkelerini kullanabiliriz. Kırk yıldır tek satır yazmamış tarihçilerin dürüst hiddetlerini kullanabiliriz. Doğru, düşünmeyle ve okumayla sınıflar oluşturabiliriz.

— Evet!

— Fakat bu yalnızca kenarları kemirmek olur. Bütün kültür örtülüdür. İskelet, eritilip yeniden şekillendirilmek zorunda. Güzel Tanrım, yarım yüzyıl önce bıraktığın bir kitabı yeniden ele almak kadar basit değil bu iş. Unutma, itfaiyeciler ender de olsa gerekli. Toplum kendi kendine okumayı bıraktı. Zaman zaman siz itfaiyeciler yaktığınız binalarla sanki bir sirk düzenliyorsunuz, kalabalık insanlar güzel alevleri seyretmek için toplaşıyorlar. Gerçekte onlar yan gösteriler, durumu düzenli tutmak için de pek gerekmiyorlar. Çoğu kimse isyan etmeyi düşünmüyor artık. Benim gibi birçoğu da korkuyor. Kolayca. Beyaz Palyaço' dan daha hızlı dansedebilir misin, Bay Gimmick'den daha yüksek sesle bağırabilir misin? Eğer yapabiliyorsan, Montag, yolunu buldun demektir. Herhalde sen aptalsın. Oysa insanlar eğlenmekte.

— İntiharlara kalkışarak! Cinayetler işleyerek!

Konuştukları sürece bir bombardıman uçağı uçuşu doğuya doğru sürüyordu. Ancak, şimdi, iki adam sustular ve dinlediler. Koca jetin gürültüsünün içlerini titrettiğini hissediyorlardı.

— Sabırlı ol, Montag. Bırak savaşlar aileleri söndürsün. Uygarlığımız parça parça dağılıyor. Santrfüjden uzak dur.

— Patladığı anda birisinin hazır bulunması gerekli.

— Ne? Adamlar Milton'un sözlerini mi yineliyorlar? Sofokles'i hatırlıyorum mu diyorlar? Onlar yalnızca, birbirlerine fırlatmak için taşlar topluyorlar. Evine git, Montag. Git yat. Ne diye zaman harcıyorsun, son saatlerini, sincap olduğunu yadsıyarak kafesinde koşuşmakla geçiriyorsun?

— Artık aldırmıyor musunuz?

— Çok hastayım.

— Bana yardım da etmeyecek misiniz?

— İyi geceler, iyi geceler.

Montag'ın elleri İncil'i tutup kaldırdı. Ellerinin yaptığına baktı, şaşırmıştı.

— Buna sahip olmak ister miydiniz?

— Onun için sağ kolumu verirdim, dedi Faber.

Montag durmuş, bundan sonra olacakları bekliyordu. Elleri, birlikte çalışan iki adam gibi, kendi kendilerine, kitaptan sayfalar koparmaya başladılar. Eller, önce birinci sayfayı, ardından ikinciyi yırttılar.

Faber, çarpılmış gibi fırladı:

— Ne yapıyorsun budala! dedi.

Montag'ın üzerine atıldı. Montag onu itti ama elleri yaptıklarını sürdürdüler. Altı sayfa daha yere düştü. Kâğıtları yerden kaldırdı ve Faber'in yüzüne doğru salladı. Yaşlı adam:

— Yo, hayır, yapma! dedi.

— Kim durdurabilir ki beni? Ben bir itfaiyeciyim. Seni yakabilirim!

Yaşlı adam durdu Montag'a baktı:

— Yapamazsın, dedi.

— Yapabilirdim ama!

— Kitabı, daha fazla yırtma. (Faber koltuğa gömüldü. Yüzü bembeyazdı, dudakları titriyordu) Beni daha fazla yorma, ne olur. Ne istiyorsun?

— Bana bir şeyler öğretmeni istiyorum.

— Pekâlâ, pekâlâ.

Montag kitabı bıraktı. Kâğıtları toplayıp düzeltirken, yaşlı adam yorgun yorgun onu izliyordu.

Faber uykudan uyanır gibi: «Montag,» dedi. «Biraz paran var mı?»

— Biraz. Dört, beşyüz dolar kadar. Neden sordun?

— Getir buraya. Yarım yüzyıl önce bizim kolejin gaze-

tesini yayımlayan bir adam tanıyorum. Yeni sömestrin başladığında sınıfa geldiğim yıldı, bir tek öğrenci bulmuştum Aeschylus'dan O'Neill'e kadar oyunları imzalayacak. Anlıyor musun? Güneşte eriyen, ne denli harika bir buzdan heykeldi. Gazetelerin kocaman kocaman kelebekler gibi öldüklerini anımsıyorum. Hiç kimse onları geri istemedi. Hiç kimse aramadı. Hükümet, halk, ihtiraslı dudaklar, ya da mideye inen yumruklarla ilgili kitapları okumalarının ne denli yararlı, kazançlı olduğunu görünce de durumu sizin ateş yutucularımızla çevirdi. İşte, Montag, iş verilmeyen bir yayımcı var bildiğim. Birkaç kitapla başlarız, savaşın patlamasını bekleriz, bu bize ihtiyacımız olan desteği verir. Birkaç bomba ve evlerdeki aileler, soytarı sıçanlar gibi keserler seslerini. Sessizlikte bizim sahne fısıltımız sürüp gider.

Her ikisi de durmuş masanın üzerindeki kitaba bakıyorlardı. Montag :

— Hatırlamaya çalıştım, dedi. Fakat, başımı çevirince unutum. Tanrım, Kaptan'a birşey söylemek isterdim. O çok okumuş, tüm cevapları biliyor, ya da öyle görünüyor. Sesi yağ gibi. Korkarım benimle yeniden konuşacak. Daha bir hafta kadar önceydi, hortumdan gazı pompalarken, «Tanrım ne zevkli şey» diye düşünmüştüm.

Yaşlı adam başını salladı.

— Yapmayanlar yakmalıdır. Bu tarih kadar eskidir, gençlik kusurludur.

— Demek ben de öyleyim.

— Hepinizde biraz vardır.

Montag ön kapıya doğru yöneldi.

— Siz bana herhangi bir şekilde, Kaptan'la ilgili yardımda bulunabilecek misiniz, bu gece? Yağmurdan korunmak için bir şemsiyeye ihtiyacım var. Öylesine korkuyorum ki, bela adam beni gene bulursa boğulurum...

Yaşlı adam hiçbir şey söylemedi, gene sinirli sinirli ya-

tak odasına doğru baktı. Montag onun bakışını yakalamıştı.

— Ee, sonra? dedi.

Yaşlı adam derin bir soluk aldı, bir an tuttu, sonra saldı. Bir kez daha soluk aldı, gözleri kapalı, dudakları sımsıkı, sonunda konuştu, «Montag...»

Derken döndü ve «Gel benimle,» dedi. «Evimden çıkıp gitmeni sağlamalıydım. Ben alçak, yaşlı bir budalayım.»

Faber yatak odasının kapısını açtı, Montag'ı küçük bir odaya soktu. Masanın üzerinde birçok metal aletler, incecik teller, küçücük yaylar, bobinler ve kristaller vardı.

Montag, «Bu nedir?» diye sordu.

— Benim korkunç alçaklığımın ispatı. Kendi yaratıcılığımla duvarlara görüntüler yansıtıyorum. Elektronik ve radyo transmisyonuyla oyalanmak benim hobimdir. Yıllardır yapayalnız yaşıyorum. Benim alçaklığım işte böyle bir arzu. Devrimci ruhumun gölgelerdeki yaşamının bir tamamlayıcısı. Ben bunu yapmak için zorlandım. (Yeşil metal bir şey aldı, 22'lik mermiden küçük bir şeydi bu) Bunun için çok şey ödedim, nasıl mı? Karaborsa stokçuluk yaptım. İşten atılmış tehlikeli entelektüellerin en sonuncusu olarak. Evet, karaborsacılık yaptım ve bunu kurdum, beklemeye başladım. Titreyerek, korkarak, benimle konuşacak biri için yarı yaşamım boyu bekledim. Kimseyle cesaret edip konuşamadım. O gün, seninle parkta oturduğumuzda, birgün mutlaka gelivereceğini, ateşle ya da dostlukla, bunu tahmin güçtü, ama beni arayacağını bilmiştim. Bu küçük parça aylardır hazırdı. Fakat, öylesine korkmuştum ki, neredeyse gitmene izin verecektim.

— Denizkabuğu radyolarına benziyor.

— Dahası da var. Bu dinliyor da! Kulağına koyacak olursan, Montag, ben evimde rahat rahat oturabilirim, korkmuş kemiklerimi ısıtabilirim, bir yandan da hiç sakıncasız, itfaiyecinin dünyasını dinleyip analiz edebilirim. Güçsüz yönlerini yakalayabilirim. Ben kraliçe arıyım, ko-

vanımda güven içindeyim. Sen bal yapan erkek arı olursun, benim gezgin kulağım. Sonuç olarak, değişik adamlarla, şehrin heryerini dinlerim. Balarıları ölürse, ben gene güven içinde evimdeyim, korkumu, en çok rahat ve en az şansla koruyarak. Görüyor musun, ne denli güvenceli oynuyorum ve ne alçak biriyim?

Montag yeşil mermi gibi şeyi kulağına yerleştirdi. Yaşlı adam da ona benzer bir şeyi kendi kulağına soktu ve dudaklarını kımıldattı:

— Montag!

Ses Montag'ın kafasının içindeydi sanki.

— Duyuyorum sizi.

Yaşlı adam güldü:

— Seninki de iyi geliyor... (Faber fısıldıyordu, ama, Montag'ın kulağındaki ses açıktı) Zamanı gelince itfaiye merkezine git. Ben de seninle olacağım. Şu Kaptan Beatty'yi birlikte dinleyelim. Belki bizden biri olabilir. Tanrı bilir. Sana söyleceğin şeyleri vereceğim. Ona iyi bir gösteri yapalım. Benim bu elektronik alçaklığım nedeniyle benden nefret ediyor musun? Seni dışarı karanlık geceye yolluyorum, ama ben geriden, bu lanet kulaklıkla, kafanın nasıl koparılacağını dinliyorum.

— Hepimiz bir şeyler yapıyoruz, dedi Montag. (İncil'i yaşlı adamın ellerine koydu) İşte, alın. Bunun yerine başka bir şey vermeyi deneyeceğim. Yarın...

— Ben de işsiz yayımcıyı göreceğim, evet, o kadarını yapabilirim.

— İyi geceler, profesör.

— İyi geceler, deme. Gecenin geri kalan kısmında seninle birlikte olacağım, bana ihtiyacın olduğunda kulağında tıkırdayacağım. Fakat gene de iyi geceler ve iyi şanslar.

Kapı açıldı ve kapandı. Montag yeniden karanlık caddedeydi, dünyaya bakıyordu.

* * *

O gece gökyüzünde savaşa hazırlanıldığını görebilirdiniz. Bulutlar yana doğru açılıp tekrar geliyorlar, milyonlarca yıldız bulutların arasında yüzüyorlar, düşman gezegenleri andırıyorlardı. Sanki gök kubbe şehrin üstüne düşecek, onu tebeşir tozu gibi dağıtacaktı. Ay kızıl alev gibi yükselecekti. İşte gece böyle görünüyordu.

Montag metrodan çıktı, bütün gece açık olan, robotların hizmet ettikleri bankadan parasını almıştı. Yürürken bir yandan da kulağındaki kulaklığı dinliyordu. Radyo, *«Bir milyon insanı harekete geçirdik. Savaş gelirse, utku hemen bizim olacaktır...»* diyordu. Sesin ardından müzik geldi ve ses kaybolmuştu. Öteki kulağından Faber fısıldadı: *«On milyon adamı silah altına aldılar, ama bir milyon diyorlar. Böylesi daha mutluluk verir.».»*

— Faber?

— Evet?

— Düşünüyorum ben. Her zamanki gibi, yalnızca bana yapmam söylenileni yapıyorum. Parayı al dedin, aldım. Gerçekten de onu kendim düşünmedim. Ne zaman kendim bir işler becermeye başlayacağım?

— Şimdi söylediğini demekle zaten başlamış sayılırsın. Bana güvenmelisin.

— Ben ötekilere de güvenmiştim.

— Evet, neye yöneldiğimize bir bak. Bir süre için kör uçuş yapacaksın. İşte benim kolum seni destekleyecek.

— Ben taraf değiştirmek istemiyorum. Yalnızca söylenileni yapmaktan kurtulmak istiyorum. Eğer böyle olacaksa değişmeme gerek yoktu.

— Sen zaten akıllısın!

Montag, ayaklarının kendisini eve doğru götürdüğünü farketti:

— Konuşmaya devam et, dedi Faber'e.

— Sana okumamı ister miydin? Okuyacağım ki sen de unutmayasın. Ben geceleri yalnızca beş saat yatarım, uyu-

rum. Derler ki, insan uykuda bile kulağına fısıldansa gene bilgi edinirmiş.

— Evet.

— İşte. (Gecenin içinde, şehrin bir ucunda, uzaklarda bir sayfanın çevrilişinden çıkan fısıltı duyuldu) Meslek Kitabı...

Montag yürürken ay doğdu gökyüzünde, dudakları kımıldıyordu.

* * *

Akşam saat dokuzda, ön kapının zili çaldığında Montag yemek yiyordu. Mildred, Vezüv yanardağının püskürtmesinden kaçan bir Pompeili gibi, oturma odasından kapıya koştu. Ön kapıdan Bayan Phelps ve Bayan Bowles girdiler, martinileri ellerinde, yanardağının kraterinde gözden kayboldular. Montag yemeğini bıraktı. Binlerce ses çıkaran, kocaman kocaman kristal avizeler gibi çıngıl çıngıl ötüyorlardı hepsi. Van kedisi gibi gülücükleri evin duvarlarını yakıyordu sanki. Şimdi de birbirlerine bağıra bağıra konuşuyorlardı.

Montag kendini oturma odasının kapısında buldu, hâlâ lokması ağzındaydı.

— Herkes iyi değil mi?

— İyi.

— Sen de iyi görünüyorsun, Millie.

— Herkes şişmanlamış görünüyor.

— Şişmanlamış!

Montag durdu onları izliyordu.

— Sabırlı ol, diye fısıldadı Faber.

— Burada olmamalıydım ben, diye fısıldadı, Montag. Parayla birlikte size doğru gelmekte olmalıydım.

«Yarın da yeterli. Dikkatli ol!»

— Bu gösteri ne kadar harika değil mi? diye seslendi Mildred.

— Harika.

Bir yanda bir kadın, aynı anda hem gülümsüyor hem de portakal suyu içiyor. Montag iki işi aynı zamanda nasıl yaptığını düşündü onun. Öteki yerlerde oturan kadınlar da bunun birer X-ışınlarıyla görüntüleriydi sanki. Onlar da serinletici içkilerini zevkle midelerine indiriyorlardı. Birdenbire, oda, roket uçuşuyla bulutlara doğru yol aldı, liman yeşili bir denize indi, bu denizde, mavi balıklar kırmızı ve sarı balıkları yiyorlardı. Bir dakika sonra, Üç Beyaz Karton Palyaço birbirinin sırtından atlayıp, bu kahkaha dalgalarına eşlik etmeye başladılar. İki dakika daha sonra ise, odadakiler jet arabalara binip, şehirden fırladılar, arenada dönmeye başladılar, birbirlerine vuruyorlar, çekiliyorlar, vuruyorlar... Montag bir sürü vücudun havada uçtuğunu görüyordu.

— Millie, şunu gördün mü sen?

— Gördüm, gördüm onu.

Montag içeriye girdi ve ana fişi çekti. Televizyondaki görüntüler gömülüp gitti. Balık dolu dev bir kristal kâsedeki suyun birden boşalıvermesi gibi bir şey olmuştu.

Üç kadın yavaşça döndüler, rahatsız edilmişçe ve nefret dolu gözlerle Montag'a baktılar.

— Sizce savaş ne zaman başlayacak, dersiniz? diye sordu onlara. Kocalarınızın bu gece burada olmadıklarını görüyorum.

— Ah, onlar gelirler giderler, gelirler giderler, dedi Bayan Phelps. Bir içeri bir dışarı. Dün ordudan Pete'yi çağırdılar. Gelecek hafta burada olacak. Ordudan öyle dediler. Hızlı savaş. Kırksekiz saat, ondan sonra herkes evinde olacakmış. İşte ordudan söylenilen bu. Hızlı savaş. Pete dün çağırıldı, gelecek hafta da döneceğini söylediler. Hızlı...

Üç kadın da rahatsız olmuştu, sinirli sinirli boş duvarlara bakıyorlardı. Bayan Phelps:

— Ben hiç endişelenmiyorum, dedi. Tüm endişeyi bı-

raktım Pete çeksin. (Kıkır kıkır güldü) Bıraktım yaşlı Pete endişelensin, ben değil. Ben endişe duymuyorum.

— Evet, dedi Millie. Bırak yaşlı Pete endişe duysun.

— Derler ki, hep ölen başka birisinin kocasıdır.

— Ben de duydum bunu. Savaşta öldürülmüş hiçbir ölü adam tanımıyorum. Binadan atlarken ölmek, evet, geçen hafta, Gloria'nın kocasının ölmesi gibi. Ama savaşta asla. Hayır.

— Savaşta, hayır, dedi Bayan Phelps. Her neyse, Pete'yle ben dedik ki, gözyaşı ve benzeri şeylere yer yok. Her ikimizin de üçüncü evliliği. Her birimiz de bağımsızız. Her zaman bağımsız olacağız dedik. Bana dedi ki, eğer ben ölecek olursam, sen yaşantını sürdür, ağlama, tekrar evlen, benim için düşünme.

— Bu bana şeyi anımsattı, dedi Mildred. Dün geceki, beş dakikalık aşk romanında Clara Dove'u izledin mi? Böyle bir kadınla ilgili bir...

Montag, çok küçükken gittiği bir garip kilisede, azizlerin yüzüne baktığı gibi, orada durmuş, hiçbir şey söylemeden kadınların yüzlerine bakıyordu. O kilisede uzun bir süre kaldığı, o dine katılmak için ve o dinin ne olduğunu anlamak için çok uğraştığı halde, hatta kendileriyle konuştuğu halde, o mine kaplı yaratıkların yüzleri hiçbir anlam yaratmamıştı onda. Taze buhurun ve kilisenin özel tozunun kokusunu ciğerlerine yeterince çekmeye çalışmış, böylece de, porselen gözlü kan kırmızı dudaklı kadın ve erkeklerin demek istedikleriyle etkilenmiş olmak, ta kanında hissetmek için çok çalışmıştı. Fakat hiçbir şey, hiçbir şey yoktu. Sanki başka bir dükkândan geçiyordu, gezinerek, parası da burada hiç geçerli olmayarak. Duyguları soğuktu, hatta, tahtalara badanalara ve seramiklere dokunduğu zaman bile bir şey duymuyordu. Şimdi de işte, aynı şeyleri, kendi oturma odasında hissediyordu. Montag'ın bakışları altında, kadınlar koltuklarında dönüyorlar, sigaralarını yakıyorlar, dumanlarını üfürüyorlar, gü-

neş vuran saçlarını elliyorlar, alev alev yanan tırnaklarını inceliyorlardı. Sanki onun bakışından bir ateş yakalamışlardı. Sessizlikle yüzleri birden esrarengiz bir havaya bürünmüştü. Montag'ın ağzındaki son lokmayı yutarken çıkardığı sese eğildiler. Onun ateşli ateşli solumasını dinlediler. Odadaki bomboş duvarlar, şimdi uyuyan devlerin alınlarını andırıyordu, hiçbir düş yoktu onlarda. Onlara dokunacak olursa insanın, parmaklarının ucunda incecik tuzlu bir terin çıktığını duyabileceğini düşündü Montag. Ter bu sessizlikle birleşti ve o anlaşılmaz titreyişle bütünleşerek, gerginlikle yanan bu kadınların çevresini sardı. Her an, tükürüklerini saçarak tıslayıp patlayabilirlerdi. Montag dudaklarını kımıldattı:

— Haydi, konuşalım, dedi.

Kadınlar irkildiler ve bakakaldılar. Montag:

— Çocuklarınız nasıl, bayan Phelps? dedi.

— Çocuğumun olmadığını biliyorsunuz! Hiç kimse aklı başındaysa, Tanrı biliyor ki çocuk yapmaz! dedi Bayan Phelps. Bu adama neden böylesine öfkelendiğini anlayamamıştı doğrusu.

— Ben o kanıda değilim, dedi Bayan Bowles. Sezaryenle iki çocuğum oldu benim. Bir bebek için o denli acı çekmenin yararı yok. Biliyorsunuz dünya üremeli, yarış sürdürülmeli. Üstelik, bazen de sana tıpkı benziyor, işte o çok hoş oluyor. İki sezaryen işimi halletti benim, evet, efendim. Ama, doktorum sezaryen gerekmediğini, kalça yapımın yeterli olduğunu, herşeyin normal gittiğini söyledi, ben direttim...

— Sezaryenle, ya da başka türlü çocuklar insanı mahvederler. Sen aklını yitirmişsin, dedi Bayan Phelps.

— On günün dokuzunda onları okula ben bırakırım. Ayda üç gün eve geldiklerinde onlara hoşgörülü davranırım, hiç de kötü olmuyor. Onları odaya koyup düğmeyi çevirince, çamaşırları tıkıp, kapağı kapatarak makinede çamaşır yıkamaya benziyor, dedi Bayan Bowles, gülerek.

Bana vururlarken öpüveriyorlar. Şükür Tanrı'ya ki, ben de vurabiliyorum.

Kadınlar öyle güldüler ki, dilleri göründü.

Mildred bir an oturdu, sonra Montag'ın hâlâ kapıda durduğunu görünce, ellerini çırparak: «Haydi,» dedi. «Guy'u memnun etmek için biraz politika konuşalım.»

— Fena fikir değil, dedi Bayan Bowles. Son seçimlerde ben de herkes gibi oy kullandım ve Başkan Noble'a verdim. Bence bugüne kadar olan başkanların en yakışıklısı o.

— Oh, fakat onların adamı ona karşıydı.

— Çok fazla değildi ama, değil mi? Biraz ufak tefek ve basitti. Sinek kaydı traş olmaz, saçlarını pek iyi taramazdı.

— Karşıt olanlar nesine göre aday koydular onu? Herhalde küçücük bir adamı uzun boylu bir adama karşı aday göstermezsiniz. Üstelik hep mırıldanıyordu. Söylediklerinin yarısını duymadım. Duyduğum sözcükleri de anlamadım.

— Hem şişman, hem de giydikleriyle şişmanlığını gizleyememiş. Kuşkusuz oyların çoğunluğu Wiston Noble'adır. Adları bile yardım etmiştir onlara. Winston Noble adını Hubert Hoag'la karşılaştırın on saniye için, sonucu neredeyse kendiniz çıkarabilirsiniz.

— Kahretsin! diye bağırdı Montag. Siz Hoag'la Noble hakkında ne biliyorsunuz ki?

— Niye, daha altı ay olmadı, hep televizyondaydılar. Birisi de sürekli burnunu çekiyordu, deli etti beni.

— Evet, bay Montag, dedi Bayan Phelps. Onun gibi bir adama oy vermemizi ister miydiniz?

Mildred sırıtarak baktı:

— Hemen kapıdan çık git Guy, bizi de sinirlendirme!

Montag gitmişti, ama elinde bir kitapla geri döndü.

— Guy!

— Lanet olsun, hepsine, hepsine lanet olsun!

— Ne o getirdiğiniz, kitap değil mi? Son günlerde özel eğitimlerin yalnızca filmlerle yapıldığını sanırdım, dedi Bayan Phelps, gözlerini kırpıştırarak. İtfaiyeci teorilerini mi okuyorsunuz?

— Teoriler mi, cehennemin dibine, dedi Montag. Bu şiir kitabı.

Bir fısıltı duyuldu.

«Montag.»

«Beni yalnız bırak!»

Montag kendini büyük bir uğultu, mırıltı ve vızıltı içinde dönüyormuş gibi hissetti.

«Montag dur, yapma...»

«Duydun mu onları, duydun mu bu canavarların başka canavarlar hakkında konuşmalarını? Oh, Tanrım, insanlar için, kendi çocukları için ve kendileri için nasıl ipe sapa gelmez biçimde konuştuklarını, kocaları için dediklerini, savaş için söylediklerini duydun mu? Burada durdum dinledim, ama inanamıyorum.»

— Ben savaş için tek sözcük söylemedim, çünkü, önce bilmem gerek, dedi Bayan Phelps.

— Şiire gelince, nefret ederim, dedi Bayan Bowles.

— Hiç okumuş muydunuz önceden?

«Montag,» Faber'in sesi kulağını tırmaladı. *«Herşeyi mahvedeceksin. Kapa çeneni, aptal!»*

Üç kadın da ayağa fırlamışlardı.

— Oturun!

Oturdular.

Bayan Bowles, titrek bir sesle:

— Ben eve gidiyorum, dedi.

«Montag, Montag, lütfen, Tanrı adına, ne yapmak amacındasın?» diye yalvarıyordu Faber.

— O küçük kitabınızdaki şiirlerden birini niye okumuyorsunuz bize? dedi Bayan Phelps başını sallayarak. Çok ilginç olurdu sanırım.

— Bu doğru değil! diye feryat etti Bayan Bowles. Bunu yapamayız!

— Şey, ama, Bay Montag'a baksana, istiyor o, biliyorum istiyor. Eğer biz de güzelce dinlersek, Bay Montag mutlu olur. Daha sonra da devam edip başka bir şeyler yapabiliriz belki.

«Montag, eğer bunu sürdürürsen, ben de keserim, bırakırım seni.» Kulağındaki böcek ötüp duruyordu. *«Ne yararı var bunun, neyi ispatlayacaksın?»*

«İçlerindeki cehennemi korkutup çıkartacağım, işte, bunu günışığına çıkartacağım!»

Mildred boşluğa baktı:

— Guy, kiminle konuşuyorsun sen? dedi.

Gümüş bir iğne beynine saplandı Montag'ın. *«Montag dinle, bir tek çıkış yolun var, şaka yapıyormuş gibi davran, ört durumu, deli değilmişsin gibi yap. Sonra duvardaki fırına doğru yürü ve kitabı içine at.»*

Mildred, durumu önceden kavramıştı, titrek sesle:

— Hanımlar, dedi. Her itfaiyeciye yılda bir kez olmak üzere, eski günlerden kalma bir tek kitabı evine götürmesi için izin verilir, ailesine o zamanların ne denli saçma olduğunu, öyle şeylerin insanı nasıl sinirli yaptığını, nasıl delirttiğini gösterebilsin diye. Guy da bu gece, küçük yaşlı kafalarımızı eski şeylere hiçbir zaman yormayalım diye, bize o zamankilerin ne denli karmaşık olduğunu göstermek için bir örnek okuyarak sürpriz yapacaktı, öyle değil mi, sevgilim?

Montag kitabı avuçlarında buruşturuyordu.

— Evet, desene.

Ağzını Faber gibi oynatarak:

— Evet, dedi.

Mildred, gülerek kitabı kaptı:

— İşte, al! Bunu oku. Yo, vazgeçtim. Burada, bugün yüksek sesle okuduğun o gerçekten gülünç olan var. Ha-

nımlar, tek sözcük bile anlamayacaksınız. Abuk sabuk gidiyor. Haydi Guy, o sayfa işte, canım.

Açık sayfaya baktı. Kulağında bir sinek kanatlarını çırptı hafifçe: «*Oku!*»

— Başlığı nedir, hayatım?

— Dover Kumsalı. Dili tutulmuştu sanki.

— Şimdi, güzel açık sesle oku ve yavaş git.

Oda alev alev yanıyordu, Montag ateşler içindeydi, üşüyordu hem. Bomboş bir çölün ortasında oturuyorlardı onlar koltuklarında, Montag ayakta duruyor, sallanıyor, Bayan Phelps'in elbisesini düzeltmeyi bitirmesini, Bayan Bowles'un da parmaklarını saçlarından çıkartmasını bekliyordu. Böylece, alçak, yuvarlanan bir sesle okumaya başladı. Satırdan satıra geçtikçe sesi daha kesinleşiyordu. Sesi çölü geçip, kocaman sıcak boşlukta oturan üç kadının çevresini sarıyor ve beyazlığa erişiyordu.

«Sadakat denizi
Bir zamanlar dopdoluydu, dünyanın kıyılarına dek,
Uzanıyordu, sarılmış bir parlak kuşağın katları gibi.
Oysa şimdi yalnızca duyuyorum
Onun melankolisini, upuzun, çekilen kükreyişini,
Geri çekilen, soluğunu
Gece rüzgârının, geniş kıyılarından aşağı kasvetli
Ve de çıplak çakıltaşlarının dünyanın.»

Üç kadının altlarındaki koltuklar gıcırdadı. Montag bitirdi :

«Ah, sevgili, sadık olalım
Birbirimize! Çünkü dünya ki, görünüşe göre,
Önümüzde düşler âlemi gibi uzanıyor,
Öylesine çeşitli, öylesine güzel, öylesine yepyeni,
Oysa gerçekte, ne sevinci, ne aşkı, ne de ışığı var.
Ne inanç, ne barış, ne de acıya derman...
Ve bizler burada karanlık bir düzlükte
Istırabın ve kaçışın karmaşık uyarılarıyla
savrulmuşuz

Bilinmeyen orduların geceleri çarpıştığı yerde.»

Bayan Phelps ağlıyordu.

Diğerleri ise, çölün ortasında, onun yüzünün biçiminin bozulup, ağlamasının daha da çoğalışını seyrediyorlardı. Oturuyorlardı, ona dokunmadan, bu gösteriyle şaşırmış olarak. Kendini tutamayarak ağlıyordu. Montag da şaşırmış, sarsılmıştı.

— Şişşşt... dedi Mildred. Bir şeyin yok, Clara, haydi Clara, toparla kendini. Clara, ne oldu, neyin var?

Bayan Phelps, ağlaya ağlaya hıçkırdı:

— Bilmiyorum, bil-, bil-, ben bilmiyorum, bilmiyorum ki...

Bayan Bowles, kalkarak Montag'a baktı:

— Gördünüz mü? dedi. Biliyordum, ben de bunu kanıtlamak istiyordum. Her zaman derim, şiir ve gözyaşları, şiir ve intihar ve ağlama, korkunç duygular, şiir ve hastalık, hepsi zevzeklik. Şimdi artık kendime kanıtladım bunu. Siz kötü bir insansınız, bay Montag, kötüsünüz.

«Şimdi, haydi...» dedi Faber.

Montag döndüğünü ve fırına doğru yürüdüğünü farketti kendinin. Kitabı aralıktan bekleyen alevlerin içine bıraktı.

— Budalaca sözcükler, saçma müthiş inciten sözler, diyordu Bayan Bowles. İnsanlar neden insanları incitmek isterler? Sanki dünyada yeterince acı yokmuş gibi, böyle saçma bir şeyle insanlarla alay ediyorsunuz.

— Clara, haydi, Clara, diye yalvardı Mildred. Haydi neşelen biraz. Şimdi bak televizyonu açacaksın. Seyredeceksin. Haydi gülelim, mutlu olalım. Kes artık ağlamayı, parti veriyorduk!

— Hayır, dedi Bayan Bowles. Ben doğru evime gidiyorum. Sen beni ve evimi ziyaret edersen, iyi hoş, ama ben bu deli itfaiyecinin evine ömrüm boyunca bir kez daha gelmeyeceğim!

Montag ağır ağır gözlerini onun üzerine çevirdi:

— Git evine, dedi. Git evine ve düşün, boşandığın ilk kocanı düşün, jette ölen ikinci kocanı düşün, kafası parçalanıp beyni dışarı fırlayacak üçüncü kocanı düşün. Evine git ve yaptığın bir düzine düşüklerini düşün, evine git ve o lanet olasıca sezaryenlerini düşün, senin hoşgöründen nefret eden çocuklarını düşün. Evine git de, bütün bunlar nasıl oldu ve sen durdurmak için ne yaptın, onları düşün. Haydi, git evine, git evine! Seni yere devirip tekmeyle dışarı atmadan git!

Kapılar çarpıldı, ev boşaldı. Montag, yapayalnız, bu kış gününde, kirli kar renkli duvarların içinde duruyordu oturma odasının. Banyodan akan suyun sesi duyuluyordu. Mildred'in uyku haplarını avcuna döktüğünü işitti.

— Aptal, Montag, aptal, budala, of Tanrım ne aptalsın sen...

«*Kes sesini!*» Kulağındaki yeşil tıkacı çekti çıkarttı ve cebine tıkıştırdı. «*...aptal, aptal...*» diye vızıltısı duyuluyordu hâlâ.

Montag evin içini araştırdı, Mildred'in buzdolabının arkasına saklamış olduğu kitapları buldu. Bazıları eksikti. Anlaşılan yavaş yavaş, evdeki dinamiti, kendine göre yöntemiyle parçalayıp dağıtıyordu Mildred, çabuk çabuk. Fakat artık kızgın değildi Montag, yalnızca yorgun ve yaptıklarına şaşırmıştı kendi kendinin. Kitapları arka bahçeye taşıdı. Çitin yanındaki çalılıkların arasına sakladı. Belki gene yakmaya karar verebilirdi Mildred diye, bu gecelik sakladı.

Eve girdi, ışıkları söndürülmüş yatak odasının kapısından içeri seslendi:

— Mildred! Ses yoktu.

Dışarıda, işine giderken, çimenlerden geçerken, Clarisse McClenlan'ların tümüyle karanlık ve terkedilmiş evlerine bakmamaya çalışıyordu...

Şehrin yolunda giderken, yaptığı müthiş yanılgıyla başbaşa, yapayalnızdı. Gece konuşan o tanıdık, yumuşak

sesten gelen o garip sıcaklığa ve iyiliğe ihtiyaç duydu. Daha şimdiden, geçen kısacık sürede bile Faber'i yaşamı boyunca tanırmış gibi hissediyordu. İki kişi olduğunu biliyordu kendinin. Hiçbir şey bilmeyen, hatta kendisinin bir aptal olduğunu bilmeyip, yalnızca kuşkulanan bir Montag vardı. Bir de onunla konuşan o yaşlı adam olan Montag... Bu Montag, tren sarsıla sarsıla, insanı hasta edercesine bir hareketle karanlık şehrin bir ucundan öteki ucuna giderken onunla konuşuyordu hep. Gelecek günlerde, ayışığının olmadığı gecelerde, ya da gökte parlak bir ayın yeryüzünü ışıldattığı gecelerde bu yaşlı adam sürdürecekti konuşmalarını, damla damla, taş taş ve parça parça. Sonunda, beyni fışkırıp taşmaya başlayınca artık o Montag olmayacaktı. Yaşlı adam ona bunları anlatmış, inandırmıştı. Ona söz vermişti. Montag-artı-Faber olacaktı o, ateş artı su ve derken birgün herşey iyice karışıp kaynadıktan sonra, ne ateş, ne de su kalacaktı ortalıkta, yalnızca şarap. İki birbirinden ayrı ve iki karşıt şeyden bir üçüncüsü doğacaktı. Birgün geriye dönüp bu budalaya bakacak ve tanıyacaktı. Daha şimdiden bile, o uzun yolculuğun başladığını, kendi kişiliğinin onu bırakmakta olduğunu, yenisini benimsediğini duyabiliyordu.

Buharlı metrodan çıkıp itfaiye merkezine doğru giderken, kulağındaki, böcek gibi, uykulu bir sivrisinek gibi vızıldayan, yaşlı adamın incecik telkâri gibi sesinin, önce onu azarladığını, sonra ise rahatlattığını dinlemek çok hoş oluyordu.

«Acı, Montag, acı onlara. Onları suçlama, çekişme onlarla, unutma ki, sen de kendin daha düne kadar onlardan biriydin. Öylesine inanmışlar ki onlar, işlerini sonsuze dek sürdürebilirler. Fakat sürdüremeyecekler. Onlar bilmiyorlar ki bu boşlukta yanan kocaman bir meteordur, güzel güzel, alev alev yanan bir ateştir. Oysa birgün bu meteor çarpacaktır. Onlar yalnızca alevleri ve güzelim ateşi görüyorlar, tıpkı senin gibi. Montag, evinden çıkmayan,

kemikleri kırılacak diye korkan yaşlı adamların eleştirmeye hiç hakkı yoktur. Sen neredeyse işi başından kurutacaktın ama. Dikkatli ol! Unutma ki, ben hep seninle birlikteyim. Nasıl neden olduğunu anlıyorum. Senin o gözü dönmüş öfken beni de coşturmuştu, kabul etmeliyim. Tanrım, ne kadar genç hissettim kendimi! Oysa şimdi senin kendini yaşlı hissetmeni istiyorum. Bendeki korkaklığın bir parçasının da sende toplanmasını istiyorum, bugece. Önündeki birkaç saat, Kaptan Beatty'yi göreceğin süre, onun çevresinde dolaş ayak uçlarına basa basa. Senin için onu dinleyeyim, duyayım ve durumu anlamaya çalışayım. Biletimiz yaşamak bizim. O aptal zavallı kadınları unut...»

«Ben onları yıllardır olduklarından çok daha mutsuz kıldım sanırım,» dedi Montag. *«Bayan Phelps'in ağladığını görmek şaşırttı beni. Belki de haklı onlar olayların nasıl gittiğini görmemek, karşılaşmamak hiçbir şeyle yalnızca eğlenmek en iyisidir. Bilmiyorum. Kendimi suçlu hissediyorum.»*

— Hayır, hissetmemelisin. Eğer hiç savaş olmasaydı, eğer dünyada barış olsaydı, o zaman iyi derdim, eğlenmene bak. Ama, yok, hayır Montag, geri dönüp gene itfaiyeci olamazsın. Dünyanın hiçbir şeyi tümüyle iyi gitmiyor.»

Montag terliyordu.

«Montag, dinliyor musun?»

«Ayaklarım,» dedi Montag. *«Kımıldatamıyorum. Çok* berbat hissediyorum kendimi. Ayaklarım hareket etmiyor!»

«Dinle. Rahat ol şimdi,» dedi yaşlı adam yavaşça. *«Biliyorum, biliyorum. Yanlışlık yapmaktan korkuyorsun sen. Korkma! Yanlışlıklardan da yararlanılabilir. Evlat, ben gençken bilgisizliğimi insanların yüzüne çarpardım. Beni sopalarla döverlerdi. Kırkıma geldiğimde bu kör âletim benim için keskin bir uç olmuştu. Eğer bilgisizliğini, cahilliğin saklarsan, kimse seni dövmez ama hiçbir zaman da öğrenemezsin. Şimdi, ayaklarını kaldır ve itfaiye mer-*

kezine birlikte girelim. Biz ikiziz, artık hiç yanlız değiliz. Ayrı ayrı salonlarda, aramızda ilinti olmadan oturmuyoruz. Beatty sana saldıracak olur da yardım istersen, kulağının dibinde oturuyor ve sesler çıkarıyor olacağım.»

Montag önce sağ ayağının, derken sol ayağının da hareket ettiğini farketti.

«İhtiyar,» dedi. *«Benimle kal!»*

Mekanik Köpek gitmişti. Kulübesi bomboştu. Bina sessizlik içindeydi. Turuncu timsah, karnında gazyağı ile uyuyordu. Yangın kazmaları iki yanında çapraz takılı duruyordu. Montag bu sessizliğin içinden geçti, pirinç direğe tutunarak karanlıktan yukarı havaya çıktı. Boş kulübeye bakınca yüreği çarpmaya bir durup bir çarpmaya başlamıştı. Faber, sanki gri bir kelebek gibi kulağında uyuyordu, bir an için.

Beatty çıkış deliğinin yanında bekliyordu, ama arkası dönüktü, sanki beklemiyormuş gibi.

— Evet, dedi, kâğıt oynayan adamlara doğru. İşte geliyor, tüm dillerde aptal denen pek garip bir yaratık geliyor.

Bir elini uzattı, avucu açık olarak, bir armağan bekliyordu. Montag kitabı eline koydu onun. Beatty, kitabın adına bile bakmadan çöp sepetine attı, bir sigara yaktı.

— Kimler ki biraz akıllıdırlar, en âlâ aptallar onlardır. Hoşgeldin Montag. Ateşin düştüğüne, hastalığın geçtiğine göre, bizimle kalacaksın değil mi? Bir el poker için otursana.

Oturdular, kâğıtlar karıldı. Beatty'nin bakışları altında Montag ellerinin suçluluğunu duyuyordu. Parmakları günah işlemişler gibi hiç sakin durmuyordu. Beatty'nin alkol alevli bakışları karşısında, kâh karışıyorlar, kâh ceplerine giriyorlardı. Eğer Beatty onların üzerine soluğunu verecek olursa, elleri ölüp gidecek, iki yanına düşecek ve bir daha hiç canlanmayacaklardı. Tüm bundan sonraki yaşamı boyunca kol ağızlarının içine saklanıp

unutulacaklardı. Çünkü, işte bu ellerdi kendi kendilerine harekette bulunan, Montag'ın hiçbir katkısı olmadan, bilinçlerini ilk kez kitap çalmakla göstermişlerdi. Job'un, Ruth'un ve William Shakespeare'nin üzerine atılmışlardı. Şimdi ise, itfaiye merkezinde, kana bürünmüş gibi görünüyordu bu eller.

Montag, yarım saat içinde, iki kez oyun masasından kalkıp gitmiş, ellerini yıkamıştı. Geri döndüğünde ise ellerini masanın altına saklamıştı. Beatty gülerek:

— Ellerini görelim, Montag, dedi. Sana güvenmediğimizden değil, anlasana, ama...

Hepsi güldüler.

— Evet, dedi Beatty. Kriz geçti artık. Herşey yolunda, kuzu sürüsüne döndü. Biz hepimiz zaman içinde dolaşan kuzularız. Gerçek gerçektir, hesaplaşmanın sonuna dek ağladık. Asil duyguların eşlik ettiği kişiler hiçbir zaman yanlız değillerdir, diye kendi kendimize bağırdık durduk. 'Tatlı yiyecek, yoksa tatlı tatlı söylenilen bilgi mi?' demiş Sir Philip Sidney. Oysa öte yanda, Alexander Pope, 'Sözcükler yapraklar gibidir, nerede çok bulunurlarsa, altlarında da mantık meyvası o kadar az bulunur.' Sen ne düşünüyorsun bu konuda?

— Bilmiyorum.

«*Dikkat,*» diye fısıldadı Faber, uzaklarda, başka bir dünyada yaşıyordu.

— Ya da bu? 'Azıcık öğrenme tehlikeli bir şeydir. Pieria kaynağından kana kana içmeyeceksen hiç tatma. İşte küçük dozlar beynini sarhoş eder insanın, daha çokça içilirse aklımız başımıza gelir.' Pope'dan. Aynı makaleden. Bu sana ne anlatıyor?

Montag dudağını ısırdı.

— Ben sana söyleyeyim, dedi Beatty, elindeki kâğıtlara gülerek. Bu seni bir kısa süre için ayyaş yaptı. Birkaç satır okusaydın küt uçurumdan aşağı yuvarlanırdın. Sen şu anda dünyayı havaya uçurabilirsin kafaları koparabi-

lir, kadınları, çocukları alaşağı edip, yönetimi mahvedebilirsin. Biliyorum, ben de aynı yollardan geçmiştim.

Montag sinirli sinirli konuştu:

— Birşeyim yok, iyiyim, dedi.

— Sinirlenmeyi bırak. Seni iğnelemiyorum, gerçekten. Bir saat kadar önce bir rüya gördüm, biliyor musun. Biraz kestireyim demiştim, rüyamda sen ve ben, Montag, ateşli bir tartışmaya girmiştik kitaplar konusunda. Sen öfke yüklüydün, bana sövüp durdun. Bense, sakindim, her saldırını sakin karşılıyordum. Güçlü ol, dedim. Sen, Dr. Johnson'un dediklerini sayıyordun, şöyle ki: 'Bilgi kuvvete daha çok eşittir,' diye. Ben de diyordum ki: 'Evet, Dr. Johnson aynı zamanda der ki, sevgili oğlum, (Kesin olmayan bir şey için kesin şeylerden vazgeçen adam akıllı değildir) der,' Sen itfaiyecilikten vazgeçme, Montag. Ondan başka herşey hazin bir kaos olacaktır!

«Sakın dinleme,» diye fısıldadı Faber. *«Senin aklını karıştırmak istiyor. Kaypak konuşuyor, dikkat et!»*

Beatty güldü:

— Sen gene konuşuyordun, diyordun ki: 'Gerçekler günışığına çıkar, cinayet daha fazla saklı kalamaz!' Bense hoş karşılayarak, dedim ki sana: 'Oh, Tanrım, o yalnızca hep kendi atından sözeder!' ve 'İblis kendi amacı için Kutsal Kitabı mahkeme edebilir.' O zaman sen bağırdın: 'Bu kuşak, şık, parlak bir budalayı, akıl okulundan, üstü başı dökülen bir azize yeğ tutar!' diye. Ben gene yavaşça fısıldadım: 'Bu denli çok protesto edilince gerçeğin asaleti kaybolur,' dedim. O zaman sen haykırdın: 'Ölü bedenler katilin görüntüsü karşısında kanarlar,' diye. Elini okşadım senin ve dedim ki: 'Ne, sana frengi mi geçirdim?' Sen sarsıldın. 'Bilgi kuvvettir! Devin omuzlarındaki cüce birbirine en uzak iki şeydir,' dedin. Sonunda ben, kendi düşüncelerimi son derece sakin bir biçimde özetledim ve dedim ki: 'Kanıtlamak çin benzetmedeki yanılgı ahmaklığı,

asıl gerçekler kaynağı için gevezelik seli ve kendisi vahiy gibi içimizde doğdu, demişti Valey bir kez...

Montag'ın başı delice dönüyordu. Alnına, gözlerine, burnuna, dudaklarına, çenesine, omuzlarına ve kesik kollarına acımasızca dayak atılmış gibi hissediyordu kendini. Haykırmak istiyordu: «Hayır, sus, herşeyi karıştırıyorsun! Kes artık!» diye Beatty'nin nazik parmakları bileğini tutmak için uzanmıştı.

— Tanrım bu ne nabız! Seni kaybediyorum galiba, ne dersin, Montag? Allah, Allah, nabzın savaşın ertesi günkü gibi atıyor. Siren ve çandan başka herşey. Biraz daha konuşayım mı? Senin bu paniğe kapılmış halin hoşuma gitti. Swahili, Hint ve İngiliz edebiyatlarının hepsinden konuşabilirim. Bir tür en iyi budala mantığı, Willie'den de! (Shakespeare)

«Sıkı dur Montag!» Kelebek Montag'ın kulağına dokunuyordu. *«Adam suları bulandırıyor, çamurluyor!»*

Beaaty, sürdürdü konuşmasını:

— Ah, sen aptalca korktun, dedi. Ben senin sarıldığın kitapların sana karşı çıkmak için her noktasını, her yerini kullanarak müthiş bir şey yapıyordum. Kitaplar nasıl da hain olabiliyorlar! Onların sana destek olduklarını sanırsın, ama onlar sana karşıdırlar! Başkaları onları kullanabilir, işte şimdi senin durumun, çalılığın orta yerinde kaybolmuşsun. Yüklemler, isimler ve sıfatlar karmaşasının içinde yokolmuşsun. Rüyamın en sonunda ise, ben timsahla geliyorum ve sana: 'Benimle geliyor musun?' diyorum, sen de atlıyorsun arabaya. Birlikte itfaiye merkezine geliyoruz, sen yenik bir sessizlik içinde.

Beatty, Montag'ın bileğini bıraktı, el masanın üzerine düştü yavaşça. Sonra devam etti:

— Herşey yolunda, sonu iyi bittiği için, dedi.

Sessizlik oldu. Montag oyulmuş mermer gibi oturuyordu. Kafatasına inen son çekiç darbesinin yansıması yavaş yavaş, Faber'in beklemekte olduğu karanlık kovukta öl-

günleşti. Montag'ın kafasının içinde kalkan şaşkınlık tozu dumanı yatışınca, Faber, hafif hafif: *«Pekâlâ,»* dedi. *«Söylevini bitirdi o. Sen de dinledin. Önümüzdeki birkaç saat içinde de ben söylev vereceğim. Onu da dinlersin. Her ikisini de yargılarsın, sonra hangi yola atlayacağına karar verirsin, ya da düşersin. Ben, bunun, senin kararın olmasını diliyorum, ne benim, ne de Kaptanın. Fakat şunu unutma ki, Kaptan, gerçeğin ve özgürlüğün en büyük, en tehlikeli düşmanına bağlı bir kişi. Katı hareketsiz bir çoğunluk sürüsünden biri o. Tanrım, o çoğunluğun en gaddarı. Hepimizin çalmak için arplerimiz var. Hangi kulağınla dinlemeye karar vermek sana düşüyor.*

Montag tam Faber'e cevap vermek için ağzını açmıştı ki, istasyonun çanının çalmasıyla, hepsinin önünde olabilecek bir yanılgı önlenmiş oldu. Tavandaki alarm zili şakıyordu. Odanın öteki ucunda, alarm raporu telefonu adresi makineyle geçerken tak tak sesleri duyuluyordu. Kaptan Beatty, kâğıtları pembe elinde, abartılmış bir yavaşlıkla telefona doğru gitti, yazılması biten raporu yırtarak aldı. Şöyle bir baştan savma okuyarak cebine tıkıştırdı. Geri gelip yerine oturdu. Ötekiler ona baktılar.

Beatty, neşeli neşeli: «Tam kırk saniye kadar bekleyebilir,» dedi. «Bu arada ben de sizin paralarınızı alırım.»

Montag kâğıtları masaya koydu.

— Yoruldun mu, Montag? Oyunu terk mi ediyorsun?

— Evet.

— Hayır, etme. Düşün bir kez, bu oyunu sonra da bitirebiliriz. Kâğıtlarınızı ters olarak masaya koyun, acele âletleri hazırlayalım. İki kat çalışalım. Beatty yerinden ayağa kalktı:

— Montag sen iyi görünmüyorsun, neden? Tekrar ateşlenebileceğini düşünmek korkutuyor beni...

— Bir şeyim kalmaz.

— İyileşeceksin. Bu özel bir durum. Haydi gel, atla!

Sıçrayarak pirinç direğe tutundular, pirinç direk korkularına karşın onları kaydırarak aşağıya karanlığa indirdi. Gaz dolu ejderha kükrüyordu aşağıda...

— Hey!

Siren ve çan sesleriyle köşeyi döndüler, öyle hızlı gidiyorlardı ki, lastiklerden çığlıklar çıkıyor, parlak pirinç deponun içindeki gaz, sanki bir devin karnındaki yiyecek gibi çalkalanıyordu. Montag demirleri sıkı sıkı yakalamış, soğuk havada savruluyor, rüzgâr saçlarını geriye doğru itip koparıyor, rüzgâr dişlerinde ıslık çalıyordu. Montag bir yandan düşünüyordu oturma odalarındaki kadınları, o saçmasapan konuşan kadınları. Sonra kendisinin budalaca kitap okuyuşunu düşünüyordu. Su tabancasıyla yangın söndürmek gibi, ne denli aptalca ve çılgınca bir şeydi yaptığı. Durup durup öfkeleniyordu. Bir kızgınlığın yerini bir diğeri alıyordu. Ne zaman kurtulacaktı bu delilikten de sakin, huzurlu olacaktı gerçekten.

— İşte geliyoruz!

Montag baktı. Beatty arabayı hiç kullanmazdı ama, bu gece o direksiyondaydı. Timsahı köşelerde dönerken savuruyor, direksiyonun üzerine eğiliyor, siyah yağmurluğu öylesine havalanıyordu ki, arkasından, uçan bir yarasaya benziyordu.

— İşte gidiyoruz, Montag, dünyayı mutlu kılmak için!

Beatty'nin, pembe fosforlu gibi ışıldayan yanakları, derin karanlıkta parıldıyordu. Hırslı hırslı gülüyordu.

— İşte geldik !

Timsah hızlı durdu, adamlarını yere fırlattı. Montag avuçlarında sıktığı soğuk demire gözlerini dikti, duruyordu. «Yapamayacağım,» diye düşündü. «Bu yeni işe nasıl katılırım ,nasıl herşeyi yakıp yıkarım? Buraya giremem artık.»

Beatty, havayı kokladı, Montag'ın bileğinden tutarak: «Pekâlâ Montag,» dedi. Adamlar kabasaba botlarıyla felç-

li gibi koşuyorlardı. Örümcek gibi sessizdiler. Sonunda Montag gözlerini kaldırdı ve döndü. Beatty onun yüzünü izliyordu.

— Bir sorun mu vardı, Montag?

— Ama, dedi Montag yavaşça. BENİM evimin önünde durmuşuz!

Üçüncü Bölüm

IŞIKLAR yakıldı, cadde boyunca evlerin kapıları açıldı, karnavalın başlamasını bekliyorlardı. Montag ve Beatty, karşılarında duran, birazdan meşalelerin yanacağı ateşin yutulacağı eve bakıyorlardı. Birisi kuru kuruya tatmin olmuş, diğeri inançsız bakıyordu.

— İşte, dedi Beatty. Yaptın yapacağını. Yaşlı Montag güneşe yakın uçmak istedi ve sonunda o kahrolası kanatlarını yaktı, şimdi de nedenini merak ediyor. Köpeği çevrende dolaştırırken seni uyarmadım mıydı?»

Montag'ın yüzü tümüyle anlamsız ve aptallaşmıştı. Bitişikteki, çiçeklerle çevrili karanlık eve doğru başının döndüğünü farketti. Beatty kahkahayla güldü:

— Yo, hayır, dedi. O küçük budalanın yöntemiyle kandırılmadın bu kez, öyle değil mi? Çiçekler, kelebekler, yapraklar, güneş batmaları, cehennemin dibine... Hepsi dosyasında var. Lanetleyecekler beni, ama, tam hedeften vurdum. Şu suratındaki hasta görüntüsüne bak. Birkaç sap çayır çimen ,bir de ayın dörttebiri. Ne değersiz şeyler. Tüm bunların ne yararı olmuştu ki ona?

Montag, ejderhanın soğuk çamurluğuna oturmuş, başını birazcık sola, birazcık sağa, biraz sola, sağa, sola, sağa sola çevirip duruyordu...

— O herşeyi görmüştü. Kimseye de bir kötülük yapmamıştı ki. Yalnızca kendi hallerine bırakmıştı onları.

— Kendi hallerine mi, hangi cehenneme! Senin çevrende konuşup durmadı mı? O iyilik perilerinden biri, sessiz sedasız, insanın kendini suçlu hissetmesini sağlamakta birincidirler. Tanrı belalarını versin, geceyarısı güneş g bi doğup adamı yatağından terletirler.

Ön kapı açıldı, Mildred koşarak basamaklardan indi.

Elindeki bavulu rüyada gibi dimdik, sıkı sıkıya tutuyordu .Böcek gibi bir taksi kaldırımın kenarına yanaştı:

— Mildred!

Vücudu kaskatı, koşarak geçti, yüzü pudradan bembeyazdı. Boyasız dudakları görünmez olmuştu.

— Mildred, alarmı sen vermedin, değil mi?

Bekleyen arabaya bavulu itti, binerken mırıldanıyordu:

— Zavallı aile, zavallı aile, ah ,herşey gitti, herşey bitti şimdi...

Beatty Montag'ın omuzundan tuttu, araba, saatte yetmiş mil hızla caddeden aşağı doğru geçip giderken...

Eğri büğrü camlardan, aynalardan ve kristal prizmalarından yapılmış bir düşün parçalanırken çıkarabileceği gürültü gibi bir ses vardı. Montag, sanki başka bir anlaşılmaz fırtınaya tutulmuş gibi sürüklenerek Stoneman ve Black'ın baltalarını kullanmalarını, pencere kenarlarını kırışlarını seyretmek için döndü.

Soğuk karanlık perdede bir kuru kafa gibi, Faber'in sesi geldi: *«Montag, benim, Faber. Beni duyuyor musun? Neler oluyor?»*

«Benim de başıma geldi işte,» dedi Montag.

— Ne müthiş bir sürpriz, dedi Beatty. Bugünlerde herkes bilir, kesinlikle de gerçektir ki, bana hiçbir şey olmayacaktır, sonsuza dek. Ötekiler ölecek ben yaşamayı sürdüreceğim. Ne sonu var bu işin, ne de sorumluluğu. Bundan başkasının var ama. Fakat şimdi onları bırakalım, konuşmayalım, ne dersin? İşin sonuna yaklaştın mı, çok geç olur, öyle değil mi Montag, iş işten geçer?

«Montag, koşup kaçamaz mısın?» diye soruyordu, Faber.

Montag yürüdü, ama yaklarının asfalta ve çimenlere değdiğini farketmiyordu.

Beatty, çakmağını çaktı hemen yakınında, küçük turuncu aleve büyülü gözlerle baktı:

— Şu ateşte ne var ki, bu denli sevimli kılar onu? de-

di. Kaç yaşında olursak olalım, bizi ona iten nedir? (Küçük alevi üfledi ve tekrar yaktı) Onun şu sonsuz hareketi var ya, insanoğlu onu yaratmak istedi ama asla beceremedi. Ya da daimi hareketi. Eğer sürüp gitmesine izin verirsak tüm yaşamımızı yakabilir. Ateş nedir? Bir sırdır o. Bilim adamları, molekülleri ve sürtünme olayı karmaşasını bize anlatırlar, ama gerçekte onlar bilmezler. Ateşin gerçek güzel yanı sorumlulukları ve sonuçları yıkmasıdır. Eğer bir sorun artık yük haline gelmiş, dayanılmaz olmuşsa, atarsın fırına, hepsi birlikte biter. İşte Montag, sen bir yük olmaya başladın artık. Bir ateş seni benim omuzlarımdan alacak, işi temizleyecek, çarçabuk ve kesin bir biçimde. Öyle ki, daha ileride çürümeyceek şekilde. Antibiyotik, estetik ve de pratik olarak.

Montag orada dikilmiş bu garip evine bakıyordu. Komşuların mırıltı sesleri, yerlerde cam kırıkları, kuğu kuşunun tüyleri gibi yolunup savrulmuş, o inanılmaz ama şimdi hiçbir değeri olmayan, sararmış kâğıtları, kara kara yazılarıyla, saçma ve de önem vermeye değmez kitaplarla ev gerçekten de garip görünüyordu.

Mildred elbette. Montag'ın kitapları bahçeye sakladığını görmüş ve sonra onları içeri taşımıştı tekrar. Mildred'di, Mildred...

— Montag, bu işi senin kendi başına yapmanı istiyorum. Gazyağı ve kibritle değil, parça parça, alev püskürtücüyle. Bu senin evin ve senin temizliğin.

«Montag, koşamaz mısın, kaçamaz mısın?»

«Hayır!» diye inledi Montag, çaresiz. *«Köpek!»* dedi. *«Köpeğin yüzünden.»* Faber cevabı duydu. Beatty de duydu ama kendisine söylenildiğine yükmederek:

— Evet, Köpek buralarda bir yerde, komşularda belki onun için hiçbir şeye yeltenme. Hazır mısın?

— Hazırım!

Montag alev püskürtücü makinenin emniyet süpabını çekti.

— Ateş!

Uzun bir alev parçası makinenin ağzından yayıldı ve kitapları kucaklayıp onları duvara çaldı. Yatak odasına girdi Montag, makineyi iki kez ateşledi. İkiz yataklar, umduğundan çok daha sıcaklık, arzu ve alevle, büyük bir fısıltı çıkararak yandılar. Yatak odasının duvarlarını ve kosmetik çekmecesini yaktı, plastik tabakları herşeyi... Bu bomboş evde birlikte yaşamış olduğu o yabancı kadını, onu yarın unutacak olan, belki de daha şimdiden, Denizkabuğu kulaklığı radyosunu dinleyerek, tek başına şehirden giderken çoktan unutmuş olan o kadınla yaşadığını gösteren herşeyi yakıyordu. Tıpkı eskiden olduğu gibi, yakmak zevkli bir şeydi. Alevlerle coştuğunu duyuyordu kendisinin. Ateşle yarılıyor, parçalanıyor ikiye ayrılıyordu. Mantıksız sorunu kaldırıyordu ortadan. Eğer bir çözüm yok idiyse, bir sorun da yoktu artık. Herşey için ateş en iyisiydi!

— Kitaplar, Montag!

Kitaplar fırladılar ,kanatları sarı ve kızıl renkli tüylerle, sanki kavrulan kuşlar gibi dansediyorlardı.

Sonra oturma odasına geldi. Beyaz düşünceleri ve kar gibi düşleriyle uyumakta olan o kocaman budala canavarların bulunduğu odaya geldi. Odadaki bomboşluk, daha bir boş fısıltı ve anlamsız çığlık yaratıyordu. Hiçbir şeyin görüntülenmediği vakumu düşünmeye çalıştı, ama başaramadı. Soluğunu tuttu, vakum belki de ciğerlerini çekip alır diye. Odanın bu müthiş boşluğunu kesip bitirmek için geriye çekildi ve tüm odaya kocaman ateşten, parlak sarı bir çiçek armağan etti. Herşeyin üzerindeki yanmaz plastik kılıf yırtıldı ve ev alevlerin içinde titremeye başladı.

Beatty, sakin bir sesle konuştu:

— İşini bitirdikten sonra tutuklanacaksın, dedi.

Ev kırmızı kömürler ve kara kara küller içinde yıkıldı. Pembemsi gri küllerin ortasına yatıverdi sanki. Bir du-

man bulutu üzerinden geçiyor, gökyüzüne yükselerek, bir ileri bir geri sallanıyordu. Saat sabahın 3.30'unu gösteriyordu. Kalabalık yavaş yavaş evlerine çekildi. Sirkin büyük tenteleri odun kömürü haline gelip parçalanmıştı. Artık gösteri bitmişti.

Montag, titreyen elleriyle tuttuğu alev püskürtücüyle öyle duruyordu. Koltuklarında terden kocaman kocaman adalar oluşmuştu. Yüzü islenmişti. Öteki itfaiyeciler de onun ardında, karanlıkta bekliyorlardı. Yüzleri, yanmakta olan temelin alevleriyle hafifçe aydınlanıyordu.

Montag iki kez konuşmak için söze başladı, derken düşündüklerini ancak bir araya getirerek: «Alarmı veren benim karım mıydı?» diye sorabildi güçlükle. Beatty başını salladı:

— Fakat arkadaşları daha önceden alarm vermişlerdi, ama ben aldırmamıştım. Öyle, ya da böyle, başına geldi ya. Ulu orta ,rahat ve özgürce şiir okumak kadar budalaca ne olabilir ki? Tam bir aptal züppenin davranışı. Adama ver bir iki satır şiir, kendini yaratıcılığın kralı sansın! Sen kitaplarınla su yüzeyinde yürürüm sandın. Dünya onlarsız da çok güzel yaşanabiliyormuş değil mi? Bak o kitaplar seni nereye götürdüler, ağzına kadar çamura battın. O çamuru küçük parmağımla bir karıştıracak olursam sen boğulursun!

Montag kımıldayamıyordu. Sanki yangınla birlikte büyük bir zelzele olmuş, evini dümdüz etmiş, Mildred ve tüm yaşamı enkazın altında bir yerlerde kalmış, kendi de hareket edemiyordu. Zelzele hâlâ içinde bir şeyleri sarsıyor, sallıyor ve deviriyordu. Şaşkınlık ve yorgunluk yükünün altında, dizleri katlanmış öyle duruyor, elini bile kaldırmadan, Beatty'nin kendisine vurmasına izin veriyordu.

— Montag, seni budala. Montag, seni kahrolası aptal, sersem, neden yaptın bunu gerçekten?

Montag duymuyordu çok uzaklardaydı. Kafasının için-

de koşuyordu, ölü ,isli bedeni bırakmış kaçıyordu sanki.

Faber: *«Montag, çık git oradan!»* diyordu.

Montag dinledi.

Beatty başına bir vurdu, Montag sersemleyerek arkaya doğru düştü. Faber'in sesinin fısıldadığı, bağırdığı yeşil kulaklık kaldırımın üzerine fırladı. Beatty, sırıtarak kaptı onu yerden .Yarı içerde, yarı dışarda kulağına doğru tuttu. Montag, uzaktan bir sesin konuştuğunu duydu: *«Montag, iyi misin?»*

Beatty, yeşil kulaklığı çıkardı ve cebine attı:

— Eh, desene, benim sandığımdan da çok şeyler varmış. Başını yana eğerek dinlediğini görmüştüm zaten. Önce, Denizkabuğu radyo kulaklığın var sandım. Fakat sonra sonra akıllıca sözler ettiğini görünce, meraklandım. Bunun izinde gidip arkadaşını da bulacağız.

— Hayır! dedi Montag.

Alev püskürtücünün emniyet süpabını çekti. Beatty, birden Montag'ın parmaklarına bakışlarını dikti, iri iri açılmıştı gözleri. Montag bu gözlerdeki şaşkınlığı görebiliyordu. Kendisi de kendi ellerine ve yapmakta oldukları bu yeni işe şaşırmış bakıyordu. Daha sonraları geriye dönüp de düşündüğünde, cinayete doğru son dürtüyü ellerinin mi, ya da Beatty'nin davranışının mı sağladığını hiç mi hiç anlayamayacaktı. Yuvarlanan çığın son hareketi kulaklarında taşlaşmış kalmıştı sanki.

Beatty en sevimli gülüşüyle sırıttı:

— Eh, bu da seyirci toplamanın bir türü, dedi. Adamın üzerine silahını çevirip, konuştuklarını dinlemesi için zorlarsın onu. Haydi öt bakalım. Bu kez söylevin ne üzerine olacak? Neden bana Shakespeare'den kusmuyorsun, seni beceriksiz züppe seni? Senin tehditlerinden hiç korkmuyorum Cassius, çünkü, ben öylesine şerefle donatılmış, silahlanmışım ki, senin tehditlerin tembel bir rüzgâr gibi gelip geçerler beni. Hiç değer vermem onlara! Nasıldı? Haydi devam et, ikinci sınıf edebiyatçı, çeksene tetiği.

Montag'a doğru bir adım attı.

Montag yalnızca: «Biz hiçbir zaman haklı olarak yakmadık...» dedi.

Beatty, yüzünde takılı kalmış gülüşüyle: «Ver onu bana, Guy» dedi.

İşte o anda, bir çığlık alev ,bir sıçrayış, bir yere yayılış, anlaşılmaz sözler söylemeye çalışan bir mankendi Beatty. Artık insanoğlu değildi, tanınmaz bir şeydi. Montag sürekli ateş püskürtünce, çimenlerin üzerinde kıvrılmış yanan bir ateş olmuştu. Kızıp kızarmış bir sobaya fırlatılan ağız dolusu tükürüğün çıkardığı tıslamaya benzer bir ses çıkıyordu. Kocaman kara bir salyangozun üzerine tuz dökülünce nasıl köpürür, kaynar, sarı bir köpük olur, öylesine kabarıp köpürüyordu. Montag gözlerini kapadı, bağırdı, bağırdı, haykırdı... Sesleri duymamak için kulaklarını elleriyle kapamaya uğraştı. Beatty, çırpındı, çırpındı, tekrar tekrar çırpındı, sonra büküldü, mum bebek gibi ve kımıldamadan kaldı. Öteki iki itfaiyeci de kımıldamadan duruyorlardı.

Montag uzun bir süre sonra kendini toparladı ve alev püskürtücüyü onlara yöneltti: «Arkanızı dönün!» dedi.

—Döndüler. Bembeyaz et gibi yüzlerinden ter boşanıyordu. Montag başlarına vurdu başlıkları fırladı, kendileri de üzerlerine düştüler, hiç hareket etmeden kalakaldılar.

Tek bir sonbahar yaprağının savrulması...

Montag döndü ve Mekanik Köpek oradaydı.

Çimenliğin yarısındaydı. Sessizlik içinde, ona doğru üflenmiş kara-gri bir bütün bulut parçası gibi rahatlıkla geliyordu gölgelerin içinden. Havada son bir sıçrayışla Montag'ın yanıbaşına gelivermişti. Örümcek gibi ayaklarını uzattı, o öfkeli, tek dişinin içinden iğnesi çıkıyordu. Montag, sarı, mavi, turuncu, yapraklarıyla kocaman bir çiçek gibi alev fırlattı metal köpeğin üzerine. Fakat Köpek, öyle bir çarptı ki Montag'a, elindeki alev makinesiyle birlikte onu ağacın arkasına fırlattı. Ateş Köpeği sar-

madan bir an önce, Montag'ın bacağını yakalayıp iğnesini saplamıştı bile. Şimdi ise kıpkırmızı roket gibi yere yapışmış duruyordu. Montag, yattığı yerden havada sesler çıkartan ve ölen, ölü-canlı nesneye bakıyordu. Bu durumuyla bile Köpek, tekrar ona saldırmak ve iğnesine devam etmek istiyordu. İğne zaten Montag'ın bacağına saplanmıştı. Tam zamanında, bacağını çekmekle, yalnızca arabanın çamurluğuna vurmuştu dizini. Müthiş bir rahatlamayla karışık korku duyuyordu. Ayağa kalkmaktan ürküyor, yeniden ayağını kazanamamaktan, çirkinleşen bacağını kullanamamaktan korkuyordu. Uyuşukluk içinde uyuşukluk, uyuşukluğu oyuyordu...

Cadde bomboştu. Film setinden kalmış eski bir parça gibi ev yanmıştı. Öteki evler karanlıktı. Köpek şuradaydı, Beatty orada, diğer üç itfaiyeci başka bir yerde ve de Timsah... Kocaman arabaya baktı. O da gitmeliydi.

Evet, diye düşündü, görelim bakalım sen nasıl yok olacaksın. Haydi ayağa kalk bakalım. Yavaş, yavaş, dikkat... işte oldu.

Ayağa kalktı, tek bacağı var sayılırdı. Öteki bacağı, bilinmeyen bir günahın acısı olarak taşınan, yanık bir çam kütüğü gibi olmuştu. Ağırlığını o bacağının üzerine bırakınca dizkapağına iğneler saplanıyordu sanki. Hırsından ağladı.

Cadde boyunca bazı evlerin ışıkları yeniden yanmaya başlamıştı. Kimbilir, belki geçen olaylardan, belki de kavgadan sonraki bu anormal sessizlik yüzünden Topallaya topallaya yangından kalan enkazın çevresinde dolaştı. Bacağının hâli kötüydü; geri kaldıkça tutuyor, konuşuyor, ona emirler yağdırıyor ve lânetliyor, ya da yalvarıyordu; kendisine yardım etmesini istiyordu. Karanlıkta bir sürü insanın bağırdığını ve seslendiğini duyuyordu. Arka bahçeye ve dar sokağa vardı. «Beatty» diye düşündü. «Sen artık bir sorun değilsin. Her zaman demez miydin, sorun-

larla karşılaşma, yak gitsin? İşte ben şimdi ikisini de yaptım. Hoşçakal Kaptan!»

Sonra karanlıkta, dar sokakta sendeleye sendeleye yürümeye devam etti.

* * *

Ayağını her bastığında, bacağının içinden ateş edilmiş gibi bir yangın yayılıyordu: «Sen aptalın birisin, lanet bir aptal, berbat bir budala, kahrolası bir sersemsin. Şu pisliğe bak. Süpürgen nerede, ne yaptın sen?» diye düşündü kendi kendine. «Gurur mu duydun, lânet olsun. Herşeyi karmakarışık edip yakıp yıktın. Daha ilk baştan herkesin ve kendinin üzerine kustun. Hepsi, herşey üstüste geldi: Beatty, kadınlar, Mildred, Clarisse, herşey. Hiçbir şekilde bağışlanamaz, gerçekten, bağışlanamaz. Kendini ele verecek kadar aptal, Allahın cezası bir budalasın! Yo, hayır, ne kurtarabilirsek kârdır. Yapılması gereken ne kaldıysa yapacağız. Eğer yakmak zorundaysak, birkaç tane daha alalım yanımıza. İşte!»

Kitapları hatırladı ve döndü. Şansına, belki kalmışlar vardır diye. Bahçe çitinin yanında, onları bıraktığı yerde birkaç kitap buldu. Tanrı iyiliğini versin Mildred, birkaçını unutmuştu. Koyduğu yerde dört kitap hâlâ saklı duruyordu. Sesler bağırışıyor ve parlak ışıklar dolaşıyordu çevrede. Diğer Timsahlar motorlarını kükretiyorlar, polis sirenleri yolları kaplıyordu, şehir çevresinde.

Montag kalmış olan dört kitabı aldı, dar sokaktan aşağı sıçraya, sarsıla, sıçraya yolunu bulmaya çalışıyordu ki, sanki kafası kesilmiş gibi, kendini yerde buldu, yalnızca bedeni yatıyordu. İçinde bir şey onu durdurup yere savurmuştu sanki. Düştüğü yerde yattı, inledi bacakları katlandı, yüzü kumlara gömülmüş, kör gibiydi.

«BEATTY ÖLMEK İSTEMİŞTİ!»

Feryadın ortasında, Montag bunun gerçeğin ta kendisi

olduğunu anlamıştı. Beatty ölmeyi istemişti. Orada öylesine durmuş, gerçekten kendini savunmaya çabalamamış, yalnızca böyle durup alay etmiş, iğnelemişti. Bu düşünceyle Montag bir ara ağlamasını kesti ve soluklanmak için durdu. Ne garip, ne garipti, bu denli çok ölümü istemek... Karşındaki silahlı adamın dolaşmasına izin veriyorsun, onu durduracağın yerde, bağırıyorsun, söyleniyorsun adamı delirtene kadar alay ediyorsun onunla ,sonra da...

Uzaklardan bir koşan ayak sesi duyar gibi oldu. Doğrulup oturdu:

«Haydi buradan gidelim. Gel, haydi, kalk, kalk, böyle oturamazsın!» dedi kendi kendine. Oysa hâlâ ağlıyordu ve kesmeliydi ağlamayı. Biraz biraz kendine gelir gibi oldu. O hiç kimseyi öldürmek istememişti, hatta ve hatta Beatty'yi bile...

Etleri sıkışmış, her yanının aside batırılmış gibi çekilip büzüştüğünü hissediyordu. Tıkanmıştı. Beatty'yi görüyordu, çimenlerin üzerinde bir meşale gibi kımıldamadan yanıyordu. Parmaklarını ısırıyordu Montag: «Üzgünüm, üzgünüm, ah, Tanrım çok üzgünüm,» diye mırıldandı...

Herşeyi yeniden toparlayıp, parçaları birleştirmek, birkaç gün öncesine, o elekle kumun, Denham Dişmacununun, kulağındaki seslerin, ateş böceklerinin, alarmların ve gezintilerin öncesine dönmek istyiordu. Tüm bu olaylar o birkaç kısa gün için ne denli çok gelmişti, gerçekten, bir yaşam için bile fazlaydı.

Dar sokağın uzaklarından ayaklar koşuştu.

Kendi kendine: «Kalk!» dedi. «Lânet olası, kalk!» Bacağına söylendi ve kalktı. Dizkapağına önce iğneler, sonra çiviler ve daha sonra da kancalar batıyormuş gibi oldu. Elli kez daha sıçrayıp, sektikten sonra, avuçlarına tahta çitten kıymıklar dolmuştu, ama, dizindeki sancı azalmış, sanki bir tutam soğuk su çalınmış gibi rahatlamıştı. Sonunda bacağı gene eski bacağı olmuştu. Koşmakla gevşek bileğini kırmaktan ürküyordu. Bütün gece bo-

yunca ağzı açık karanlık geceyi içine çekmiş, sonra solgun bir soluk gibi dışarı atmıştı. Tüm karalık içinde kalmıştı. Artık hızla koşabiliyordu. Kitaplarını elinden bırakmamıştı, taşıyordu.

Faber'i düşündü.

Hiçbir adı ve niteliği olmayan, buharı tüten katranın içindeydi artık Faber. Faber'i de yakmıştı. Bu duyguyla birden sarsıldı, onun gerçekten ölmüş olabileceğini düşündü, o küçük kapsülün içinde, kara ziftli bir iskelet halinde yerde yatan adamın cebinde atılıp kaybolmuş bir yeşil kapsülde, hamamböceği gibi yanmış, kavrulmuştu belki...

«Unutmamalısın, sen onları yakmazsan onlar seni yakarlar,» diye düşündü. İşte şimdi bu kadar basitti.

Ceplerini karıştırdı, parası duruyordu. Öteki cebinde, soğuk, karanlık sabahta tüm şehrin çıkardığı sesleri duyduğu Denizkabuğu kulaklığını buldu.

«Polisin dikkatine. Şehirde bir kaçak var. Cinayetler ve Devlete karşı suçlar işlemiştir. Adı Guy Montag. Görevi: İtfaiyeci. Son olarak görüldüğü yer...»

Dar sokakta altı blok kadar koştu. Sonra sokak, on tane sokak kadar geniş bir caddeye çıktı. Yüksek sokak lambalarının altında, ışıkta donmuş gibi görünen, teknesiz bomboş bir ırmağı andırıyordu cadde. Karşıya yüzecek olsa insan boğulacak gibiydi. Montag öyle düşündü, çok genişti ve de çok açıktaydı. Onu, koşması için davet eden bomboş bir sahneydi. İşte o zaman kolayca görülecek, kolayca yakalanacak ve hemen vurulacaktı.

Kulağındaki Denizkabuğu mırıldanıyordu: «...koşan adamlara dikkat... koşan bir adama dikkat... yalnız bir adama, yayan giden birine dikkat... izleyin...» Montag geri çekilip gölgelere sokuldu. Geniş bulvarı geçebilmesi için, sakin, rahat olması, koşmayıp yürümesi gerekiyordu. Temiz ve düzgün olmalıydı. Keşke yıkanıp taranmış olsaydı daha bir güvenli hissederdi kendini. Oysa nereye gittiğini bile bilmiyordu.

Evet, diye düşündü, ben nereye koşuyorum ki?

Hiçbir yere. Gidecek hiçbir şeyi yoktu, başvurabileceği hiçbir dostu yoktu. Faber dışında. İşte o zaman farketti, gerçekten de, içgüdüsüyle, Faber'in evine doğru koşmaktaydı. Oysa Faber onu saklayamazdı, bir tür intihar olurdu buna kalkışmak bile. Ama gene de, birkaç dakika için bile olsa Faber'i görmeye gidebilirdi. Kendi yeteneği ile yaşamını sürdürebilmek için, hızla tükenmekte olan inancını ancak orada yenileyebilir, tazeleyebilirdi. Dünyada Faber gibi bir adamın varolduğunu bilmek istiyordu yalnızca. Adamın, başka bir bedenin içinde yanmadığını ve yaşadığını görmek istiyordu. Hem parasının birazını da Faber'e bırakmak doğru olacaktı. Montag kaçıp gittikten sonra kullanabilirdi. Belki açık arazide, şehir dışında, ırmakların, karayollarının yakınında, ya da kırlarda, tepelerde yaşayabilirdi.

Hızla dönen bir şeyin gürültüsü Montag'ın gökyüzüne bakmasına neden oldu. Polis helikopterleri, kuru hindiba çiçeğinin gri, top başının üflenip tohumların uçuştuğu gibi, yükseklere doğru uçuyorlardı. İki düzine kadar helikopter, hızla dalga dalga, kararsız kararsız üç mil kadar yüksekten geçiyorlardı. Sonbaharda şaşırmış kelebekler gibiydiler. Sonra, birer birer, oraya buraya, caddeye, iniyorlar, arabaları arıyorlar, sonra birden gene havalanıp aramalarını sürdürüyorlardı.

* * *

İşte şurada bir benzin istasyonu vardı, görevliler müşterileriyle meşguldüler. Montag, arka taraftan yaklaşarak, erkekler tuvaletine giriverdi. Aluminyum bölmeden radyonun sesini duyuyordu. «Savaş ilan edildi!» diyordu ses. Dışarıda benzin pompalanıyordu. Arabaların içindeki adamlar konuşuyorlardı. Görevliler de, motorlardan, benzinden ve ödeyecekleri paradan sözediyorlardı.

Radyodan duyduğu o sessiz bildirinin şokunu hissetmeye çalışıyordu, fakat hiçbir şey olmayacaktı. Savaş onu bekleyecekti, kendi dosyasıyla, bir saat, ya da iki saat sonra.

Ellerini ve yüzünü yıkadı, havluyla kurulandı iyice. Hiç ses çıkartmamaya dikkat ediyordu. Tuvaletten çıktı, kapıyı özenle kapattı, karanlığa doğru yürüdü, sonunda gene bomboş bulvarın kenarındaydı.

Kazanması için önünde bir oyun duruyordu. Bulvar, bir arena meydanının adı verilmemiş kurbanların ve tanınmayan katillerin daha çıkmadan iki dakika öncesinde olduğu gibi tertemizdi.

Koca, geniş asfalt ırmağın üzerindeki hava yalnızca Montag'ın bedeninin ısısıyla ürperiyordu. Tüm bu dünyanın kendi ısısıyla böylesine titrediğini duymak inanılacak gibi değildi. Montag, fosforlu bir hedefti. Biliyordu bunu ve duyuyordu. Artık küçük yürüyüşüne çıkmalıydı.

Üç blok kadar ötede birkaç araba farı parladı. Montag derin bir soluk aldı. Ciğerleri, göğsünde yanan birer süpürge gibiydi. Ağzının içi koşmaktan kupkuru olmuştu. Gırtlağında paslı demir tadı vardı. Ayakları ağırlaşmış çelik gibiydi. Oradaki ışıklar ne oldyordu? «Yürümeye başladığın zaman, o arabaların buraya ne kadar sürede gelebileceklerini ölçmen gerekir,» dedi kendi kendine. Peki bundan sonraki çembere daha ne kadar vardı acaba? Sanki yüzlerce kilometre varmış gibi görünüyordu. Belki de yüz metre filandı, ama gel de anla, Montag'ın geze geze, yavaş yavaş gidişiyle tüm o yolu yürümek otuz, belki de kırk saniye kadar sürecekti. Ya arabalar? Yürümeye başlarsa, onbeş saniye kadar sonra, üç blok gerisinde bırakacaktı onları da. Böylece, tam yarı yolda koşmaya başlayabilirdi de... acaba?

Sağ ayağını uzattı, sonra sol ayağını attı, gene sağ ayağını attı. Boş bulvarda yürüyordu.

Caddenin tümüyle boş olmasına karşın, karşıdan karşı-

ya geçerken güvenceli olamazdı insan, çünkü, birdenbire, dört blok ötedeki tümsekten bir araba çıkabilir daha bir düzinesi soluk almadan yanından geçebilirdi.

Adımlarını saymamaya karar verdi. Ne soluna bakıyordu, ne de sağına. Yüksekteki lambaların ışıkları ortalığı yaz günü gibi aydınlatıyor ve de çok ısıtıyordu. Sağında, hızını arttırarak iki blok öteden gelmekte olan arabanın sesini dinledi. Arabanın hareketli farları, birden ileri geri oynadı ve Montag'ı yakaladı.

Yürümeye devam etti.

Montag bir an duraladı, elindeki kitaplarını sıktı, sonra donup kalmamak için kendini zorladı. İçgüdüsel olarak birkaç hızlı, koşar adım attı, sonra, kendi kendini yüksek sesle uyararak, gene sallana sallana yürümeye başladı. Şimdi artık yarısındaydı caddenin. Ama, hızlanan arabanın motor gürültüsü gittikçe yükseliyordu.

Polisti, elbette. «Beni görüyorlar. Fakat, yavaş yavaş, sakin yürü, dönme, bakma, ilgilenmiş görünme. Yürü, işte böyle, yürü yürü,» dedi kendi kendine.

Araba hızla geliyordu. Araba kükrüyordu. Araba hızını arttırıyordu. Araba kişniyordu. Araba gök gibi gürlüyordu. Araba uçarak geliyordu. Görünmeyen bir silahtan çıkan kurşun gibi ıslık çalarak geliyordu. Hızı saatte 120 mil, ya da 130 mil kadar vardı, en azından. Montag çenelerini sıktı. Yarışan farların ışığı yanaklarını yaktı, sanki, gözkapaklarını sarstı, ekşimsi bir ter tüm bedenini sarmıştı. Ayakları dolanmaya, aptal aptal konuşmaya başladı kendi kendine. Derken birden atıldı ve koşmaya başladı. Bacaklarını atabildiğince uzağa doğru atıyor, basıyor, sonra gene en uzağa fırlatıyor, basıyordu. İleri, aşağı, geriye, ileri ,aşağı, geriye. Tanrım, Tanrım, bir kitap düşürdü, hızını kesti, neredeyse dönüyordu, sonra vazgeçti öne atıldı, asfaltın boşluğunda haykırıyordu, araba yaklaşıyordu hızla, ikiyüz, yüz fit ötede, doksan, seksen, yetmiş, Montag soluk soluğaydı, ellerini bacaklarını sopalar gibi hava-

da bir aşağı, bir yukarı uzatıyor, daha yakın, yaklaşıyor, yaklaşıyor, uğulduyor, sesleniyor, arabanın önü karşısına gelince gözleri bembeyaz yanıyor, artık araba kendi ışığı içinde boğuldu, artık üzerine gelen bir meşaleden başka bir şey değildi, tüm o gürültü, o alev...

Montag tökezlendi ve yere düştü.

«İşim bitik artık! Herşey bitti!» diye inledi kendi kendine.

Oysa, bu düşüş herşeyi değiştirmişti. Daha bir anlık süre önce ona erişen, o korkunç araba bir yere sapıp gitmişti. Montag, dümdüz, başı aşağıda yatıyordu. Arabanın mavimsi egzosundan demet demet kahkahalar savruluyordu sanki.

Sağ elini üzerine uzatmıştı doğru. Orta parmağının en tepesinde, şimdi elini kaldırdığında hafif bir ezik görüyordu. Geçen arabanın lastiği değmiş olmalıydı. Ayağa kalkarken, o kara çiziğe de baktı inanmaz gibi.

«Demek ki, o, polisler değilmiş,» diye düşündü.

Bulvardan aşağılara doğru baktı. Şimdi bomboştu. Her yaşta çocuklarla dolu bir araba geliyordu. Çocukların yaşları, Tanrı bilir, oniki ile onaltı arasındaydı. Islıklar çalıyorlar, bağırıyorlar, naralar atıyorlar, çığlıklar atıyorlardı. Montag'ı görünce, onun bir kaçak olduğunu bilmeden, dolaşmaya çıkmış birisi sanarak, son derece basit: «Onu da alalım,» dediler. Herhalde birkaç saatliğine ayışığında gezdirmeye çıkarmışlardı onları. Yüzleri rüzgârdan buz gibiydi. Evlerine ya gidemiyecekler, ya, sabaha karşı gidecekler, ya sağ, ya da değil, tüm macera buydu işte.

Kendini zorlayarak en uzak kaldırıma kadar yürüdü. Dağılan kitaplarını toplamıştı, ama, eğilip onlara dokunduğunu anımsamıyordu hiç. Sanki iskambil kâğıdıymışlar gibi, bir o eline, bir öteki eline geçirip duruyordu. «Merak ediyorum ,acaba Clarisse'i öldürenler bunlar mıydı?» diye düşündü.

Durdu, beyninde yineledi aynı sözleri, daha yüksek.

«Merak ediyorum, acaba Clarisse'i öldürenler bunlar mıydı?»

Onların ardından haykırarak koşmak istedi.

Gözleri yaşardı.

Dümdüz düşmesi onu kurtarmıştı. O arabanın sürücüsü de Montag'ı yerde görünce, o hızla bir insanın üzerinden geçecek olursa arabanın devrilebileceğini ve içindekilerin de savrulabileceğini düşünmüştü. Eğer Montag ayakta bir hedef olarak kalsaydı...

Montag soluğunu tuttu.

Bulvarın aşağısında uzakta, dört blok kadar ötede, araba yavaşladı, iki tekerleği üzerinde döndü, caddenin ters yönünde hızla geriye doğru geliyordu. Gittikçe de hızlanarak... Bir saat, ya da yoksa bir dakika önce miydi, bu uzun yolculuğa çıktığı o dar karanlık sokağın güvencesine sığınarak kaybolmuştu Montag, gitmişti. Gecenin içinde titriyordu. Araba hızla geçti ve yeniden caddenin orta yerine doğru kaydı. Giderken havaya kahkahalar savuruyordu. Gitmişti.

Montag karanlıkta ilerledi, daha sonra, helikopterlerin, uzun kışta yağan ilk karın taneleri gibi yavaş yavaş indiklerini gördü.

* * *

Ev sessizdi.

Montag arkadan dolaştı, gecenin nemlendirdiği nergis ve güllerin kokusu içinden, ıslak çayırların üzerinden sürünerek, arka, telli kapıya vardı. Kapı açıktı. İçeri süzüldü. Verandayı geçti, çevresini dinliyordu.

«Bayan Black, içeride uyuyor mu acaba?» diye düşündü. Sonra kendi kendine: «Bu güzel bir şey değil ama, kocanız başkalarına yaptı bunu ve ne sordu, ne endişelendi, ne de merak etti. Değil mi ki, siz de bir itfaiyeci eşisiniz, sıra sizde ve evinizde artık, kocanızın yaktığı tüm ev-

lere ve düşünmeden, kılını kıpırdatmadan incittiği tüm o insanlara karşılık!..» dedi.

Ev hiçbir cevap vermedi.

Montag kitapları mutfağa yerleştirdi ve evden çıkarak, dar sokağa yöneldi. Geri dönüp baktığında ev hâlâ karanlıktı ve uyuyordu.

Şehri geçerken, helikopterler tepede, yırtık kâğıt parçaları gibi uçuşuyorlardı. Gece olduğu için kapanmış bir dükkânın dışındaki telefon kabininden alarm için telefon etti. Gece karanlığında, soğukta durdu bekliyordu. Uzaklardan yangın arabası sirenleri duyuldu. Timsahlar Bay Black'in evini yakmaya geliyorlardı, kendisi işe çıkmıştı. Karısını sabah serinliğinde dışarıda titreteceklerdi. Evin çatısı ateşin içinde yıkılıp gidecekti. Oysa, kadın şu anda uyuyordu.

«İyi geceler Bayan Black,» diye söylendi Montag.

* * *

«Faber!»

Bir kez daha vurdu kapıya, fısıldadı ve uzun bir bekleyişten sonra, Faber'in küçücük evinin içinden hafif bir ışık parıldadı. Biraz sonra da arka kapı açıldı.

Yarı karanlıkta, Faber'le Montag durmuşlar birbirlerine bakıyorlardı. Sanki birbirlerinin varoluşuna inanamıyorlardı. Derken Faber elini uzattı ve Montag'ı tuttu, içeri çekti, bir yere oturttu. Geri gidip kapıda durdu, çevreyi dinledi. Sabahın ilk saatlerinde, uzaklardan siren seslerinin ölgünleştiği duyuluyordu. İçeri girdi ve kapıyı kapattı.

— İşin başından beri bir budalaydım ben, dedi. Uzun süre kalamayacağım. Tanrı bilir nereye, bir yol tuttum gidiyorum, diye konuştu Montag.

— En azından haklı şeyler için bir budalaydın, dedi Faber. Seni öldü sanıyordum. Sana verdiğim kulaklık kapsül...

— Yandı.

— Kaptanın seninle konuştuğunu dinliyordum. Sonra birden hiçbir şey duyulmadı. Neredeyse seni aramaya çıkacaktım.

— Kaptan öldü. Kulaklık kapsülünü buldu, senin sesini dinledi, izine düşecekti. Ben de onu alev püskürtücü ile öldürdüm!

Faber oturdu, bir süre konuşmadı.

— Tanrım, nasıl oldu bu? dedi Montag. Daha bir önceki gece herşey yolundaydı, iyiydi. Ondan sonra bildiğim ise boğuluyordum. Bir insan kaç kez aşağılara iner ve gene de yaşar? Soluk alamıyorum. İşte Beatty orada ölü, bir zamanlar benim arkadaşımdı, işte Millie de yok, sanırım o da benim karımdı, ama şimdi bilmiyorum. Ya evim tüm yandı. İşim de gitti bitti, ben bir kaçağım. Yolda ,bir itfaiyecinin evine kitap yerleştirdim. Tanrım, tüm bunları bir tek hafta içinde yaptım ben!

— Yapman gerekeni yaptın sen. Uzun bir süredenberi oluşmaktaydı bu.

— İnanılacak başka şey yoksa buna inanırım, evet. Kendi kendine oluşmuştu bu, kaçınılmazdı. Bir süredir farkındaydım. Bir şeyler saklıyordum, bir işi yaparken, başka şeyi hissediyordum. Tanrım, işte hepsi bunlardı. İyi ki, şişmanlık gibi, üzerimde belli olmamıştı. İşte şimdi de burada durmuşum senin hayatını altüst ediyorum. Beni buraya kadar izlemiş olabilirler.

— Yıllardanberi ilk kez yaşadığımı duyabiliyorum, dedi Faber. Bir yaşam boyu öncesi yapmam gereken şeyi yaptım şimdi. Kısa bir süre hiç korkmadım. Belki de bu, en sonunda doğru olanı yapmamdan ötürüydü. Belki de yüreklice bir iş yapıp sana korkak olmadığımı göstermek istemiştim. Sanırım daha da şiddetli şeyler yapacağım, işimden kopmamak ve yeniden korkmamak için, kendimi ortaya koyacağım. Planların nedir?

— Kaçmaya devam!

— Savaşın başladığını biliyorsun değil mi?

— Duydum.

— Tanrım, ne gülünç değil mi? dedi yaşlı adam. Olay ne denli uzak görünüyor bizden, sanki dışımızda, çünkü kendi sorunlarımız var.

— Düşünmek için zamanım olmadı hiç, dedi, Montag yüz dolar çıkartırken sonra ilave etti: Bunun senin yanında kalmasını istiyorum. Ben gittikten sonra, yararı olacak her şekilde kullanabilirsin.

— Ama...

— Öğlene kadar ölebilirim, belki, kullan bunu!

Faber başını salladı:

— Eğer becerebilirsen ırmağa doğru git, onu izle, şehir dışına giden eski demiryoluna rastlarsan, onu izlersin. Her ne kadar bugünlerde herşey havalanmıştır, izlerin çoğu terkedilmiştir ama, gene de, eski demiryolları hâlâ oradadır, paslanıyordur. Şehrin dışında birçok serseri kampları varmış, işitmiştim. Onlara yürüyen kamplar diyorlar. Eğer epeyce yürüyecek olursan ve de gözünü açık tutarsan, çok sayıda Harvard mezunlarına rastlayabilirsin, Los Angeles'le burası arasında. Onların çoğu şehirde aranan ve izlenen kişiler. Yaşadıklarını sanıyorum. Belki de sayıları çok değildir, hükümet onlara pek fazla değer vermediği ve büyük bir tehlike gözüyle bakmadığı için peşlerine düşmüyor. Bir süre için onların arasında yuvalanabilirsin ve benimle St. Louis'de bağlantı kurabilirsin. Bu sabah, saat beş otobüsüyle buradan ayrılıyorum, emekli matbaacıyı görmeye gidiyorum. Sonunda ben de ortalığa düşüyorum işte. Paran iyi işte kullanılacak. Teşekkürler ve Tanrı seni korusun. Birkaç dakika için uyumak ister miydin?

— Kaçsam daha iyi olur.

— Dur bakalım kontrol edelim.

Montag'ı hemen yatak odasına götürdü. Duvarda bir resim çerçevesini kenara çekti, altından bir kartpostal kadar küçük televizyon ekranı çıkmıştı.

— Her zaman çok küçük bir şey istemiştim, konuşabileceğim, elimin içiyle örtebileceğim, bana bağıramayacak, canavar gibi büyük olmayan bir şey... İşte görüyorsun...

Televizyonu açtı.

«Montag,» dedi TV'deki ses, sonra yazdı: *«M-O-N-T-A-G»*. Kelime sesle de harf harf okunuyordu. *Guy Montag. Hâlâ kaçmaktadır. Polis helikopterleri havadadır. Yeni bir Mekanik Köpek getirilmiştir öteki eyaletten...»*

Montag'la Faber birbirlerine baktılar.

«...Mekanik Köpek hiç mi hiç yanılmaz. İlk kullanılışında yaptığı yanlışlıktan beri hiç yanılmamıştır avında. Bu gece, ekipler, televizyon kamerasıyla helikopterden, Köpeğin hedefine doğru yol almasını izleyebilecekleri için gururludurlar.»

Faber iki bardak viski doldurdu:

— Buna ihtiyacımız olacak, dedi.

İçtiler.

«...burnu çok keskindir Mekanik Köpek'in. Onbin kadar koku tanır ve ayırdedebilir, onbin kişinin üzerinde.»

Faber biraz titriyordu, evin içini, duvarları, kapıyı, kapı topuzlarını, Montag'ın oturmakta olduğu koltuğu gözden geçirdi. Montag onun bu bakışını gördü. Çarçabuk eve baktılar, Montag'ın evin havasında yaptığı değişikliği burnuyla farketmişti hemen. Kapı topuzunda elinin teri vardı. Küçük bir avizenin taşları gibi evin her yerine dağılmıştı, her yerde o vardı, parlak bir bulut gibi...

«Şimdi Mekanik Köpek, yangının olduğu alana helikopterle indiriliyor!»

Ve derken küçük ekranda, yanmış ev göründü, kalabalık toplanmıştı. Üzerinde çarşaf gibi bir şey örtülü olarak, gökyüzünden alçaldı helikopter.

«Böylece oyunlarını oynamalılar,» diye düşündü Mon-

tag. «Sirk devam etmeli, savaşın neredeyse başlayacağı şu arada bile...»

Görüntüyü büyülenmişcesine izliyordu, hiç kımıldamak istemiyordu. O denli kendi dışındaydı ki, sanki hiç onun bir parçası değildi. Başka, apayrı bir oyundu sanki, izlemesi ilginçti. Tüm bunlar benim için, hepsi de benim için hazırlanıyor... Eğer dilerse burada oyalanabilirdi, rahattı, tüm avı bölüm bölüm izleyebilirdi. Dar sokaklardan geçip, caddelere çıkıp, oyun bahçelerinden geçip, orada burada gerekli alışverişleri yaparak, Bay ve Bayan Black'lerin yanan evine gelerek ve de en sonunda Faber'in evine girerek, oturduğunu, içki içtiğini...

Elektrikli Köpek en son izi koklayarak, ölümün kendisi gibi sessiz gelip, pencerenin dışında duracaktı. Sonra, eğer Montag, canı isterse, kalkıp, pencereye yürüyebilir, bir gözünü TV ekranından ayırmadan, pencereyi açıp, dışarı eğilip arkasına da bakarak, kendisinin anlatıldığını görebilirdi, küçük ekranda. Oysa biliyordu ki, bazı evlerin kocaman TV ekranlarında, tam renkli üç buutlu ve yaşam dolu gözükecekti. Birkaç dakika önceki çılgın sirenlerin sesiyle yataklarından kalkan insanlar, bu büyük oyunu, bu avı ve tek adamlı karnavalı izlemek için oturma odalarına TV'lerinin başına koşuyorlardı.

Acaba bir söz söylemek için zaman bulabilecek miydi? On, yirmi, otuz milyon kişinin önünde Köpek yakalayınca onu, son bir tek haftada olanlarla tüm yaşamını birkaç sözde özetleyebilecek miydi? Bu sözcük ki, Köpek onu madeni çeneleriyle sıkıp ezdikten, karanlıkta koşarak kaybolduktan sonra bile akıllarından çıkmasın istiyordu. Tek bir sözcükle, ya da birkaç tanesiyle, neler söyleyebilirdi ki, tüm yüzlerini sarartacak, tüm izleyenleri uyandıracak?

— İşte, dedi Faber, fısıldayarak.

Bir helikopterden, bir şey kaydırıldı indirildi. Bu ne makineydi, ne hayvandı, ne ölüydü, ne canlıydı, yemyeşil bir parıltıyla parlıyordu. Montag'ın dumanlar tüten evi-

nin kalıntılarının yanında durdu. Adamlar Montag'ın terkedilmiş alev püskürtücü makinesini, Köpek'in burnuna dayadılar. Bir sesler, tıkırtılar ve mırıltılar duyuldu. Montag başını salladı ve kalktı, içkisinin geri kalanını içti:

— Vakit tamam, dedi. Bunun için üzgünüm.

— Ne bakımdan? Benim mi? Evim için mi? Ben herşeyi hakettim. Tanrı aşkına kaç. Ben belki onları burada oyalayabilirim...

— Bak, dinle. Senin keşfedilmenin bir yararı yok. Ben gidince, bu yatak örtüsünü yak, dokundum çünkü. Oturma odasındaki iskemleyi de fırında yak. Eşyayı alkolle sil, kapı topuzlarını da. Holdeki halıyı da yak. Havalandırma sistemini sonuna kadar aç, evde varsa naftalin spreyi sık evin her odasına. Çim sulama fıskiyelerini sonuna kadar aç kaldırımlar yıkansın. Şansımız varsa, buradaki izleri yoketmiş oluruz böylece.

Faber başını salladı:

— Yapmaya çalışacağım, dedi. Talihin açık olsun. Eğer ikimizin de sağlığı yerinde olursa, gelecek hafta, öteki hafta bağlantı kuracağız. Genel Dağıtım, St.Louis. Üzgünüm, beni bağışla, bu kez, kulaklıkla senin yanında olamıyorum. Öylesi her ikimiz için de daha iyi olurdu, ama benim âletim sınırlı. Biliyor musun, hiç kullanacağımı sanmamıştım. Ne sersem bir yaşlı adamım! Hiç düşünmemiştim. Akılsızlık, ahmaklık. Senin kulağına takacak başka bir yeşil kapsül yok işte. Şimdi git haydi!..

— Son bir şey daha. Çabuk. Al bu bavulu, en eski, daha doğrusu en kirli giysilerini, bir gömleğini, lastik ayakkabılarını, çoraplarını doldur içine...

Faber içeri gitti ve bir dakika sonra geri geldi. Bavulun kenarlarını bantla yapıştırdılar.

— Bay Faber'in eski kokusunu içinde tutmak için elbette, dedi. (Faber, terlemişti. Montag bavulun dışını viskiyle ıslattı) Köpek'in iki tür kokuyu birden almasını is-

temiyorum. Bu viskiyi alabilir miyim? Daha sonra ona ihtiyacım olacak. İnşallah işe yarar bu plan!

Tekrar el sıkıştılar, kapıdan çıkarken TV'ye gözattılar. Köpek yoldaydı geliyordu. Helikopterden de kameralar izliyordu. Koklaya koklaya, gece rüzgârında, ilk dar sokağa doğru koşuyordu, Köpek.

— Hoşçakalın!

Ve Montag, arka kapıdan yavaşça çıkmıştı, yarı boş bavulla koşuyordu. Ardından çim sulama fıskiyesinin fışkırarak, karanlık havayı yumuşak yumuşak düşen yağmurla doldurduğunu duyuyordu. Sonra daha sert fışkırdı ve kaldırımı yıkayarak sokağa akıtıyordu. Montag yüzünden de bu yağmurdan birkaç damla taşıyordu. Yaşlı adamın «güle güle» dediğini duyduğunu sandı, ama emin değildi.

Evden hızla uzaklaşıyordu ve ırmağa doğru yönledi.

Montag koşmaya başladı.

Beyaz kaldırımlardaki yaprak gölgelerini rahatsız etmeden, pencereleri sarsmadan, çimenleri karıştırmadan gelip geçen rüzgâr gibi, soğuk, kuru, yumuşak sonbahar gibi gelişini duyuyordu Köpek'in. Sanki dünyaya dokunmuyordu. Kendi sessizliğini kendi taşıyordu, böylece de, ardınızda, tüm şehirde bir basınç oluşturduğunu hissedebiliyordunuz. Montag basıncın arttığını farketti ve koştu. Irmağa doğru inerken, soluklanmak için durdu. Bazı evlerin halkı ayaktaydı, loş bir ışık sızıyordu dışarıya. Montag, pencerelerinden içeri bakınca, tümünün televizyonlarını izlediklerini gördü. Mekanik Köpek ekranda görünüyordu, örümcek ayaklarıyla bir oraya gidiyordu, bir buraya. Şimdi Elm Terrace'da, Lincoln'de, Oak'da, Park' da ve dar sokaktan geçerek Faber'in evine yöneldi.

Geç git, diye söylendi Montag, durma, devam et, dönme! Televizyon ekranında şimdi Faber'in evi görülüyordu. Bahçedeki fıskiye sistemi, gece karanlığında nabız gibi atıyordu.

Köpek durdu, titreyerek.

Yo, hayır!.. Montag pencerenin pervazını yakaladı. Bu tarafa!.. Buraya!

Köpek uyuşturucu iğnesini çıkardı, çekti, bir dışarı, bir içeri...

Montag, soluğunu tuttu, göğsüne iki yumruk gibi sıkışmıştı soluğu. Mekanik Köpek, döndü ve Faber'in evinden uzaklaşarak dar sokağa çıktı yeniden.

Montag bakışlarını gökyüzüne yöneltti. Helikopterler daha yaklaşmışlardı, tek bir ışık kaynağına üşüşen pervaneler gibiydiler.

Tüm gücüyle, kendi kendine, bu izlediklerinin bir roman parçası olmadığını, ırmağa giderken durup izlememesi gerektiğini hatırlattı. Adım adım tanık olduğu, gerçekte kendisinin kullanıldığı satranç oyunuydu.

Son evin penceresinde, gereken dürtüyü verebilmek için, kendine, bağırdı. Oysa içeride o büyüleyici seans devam ediyordu. Cehenneme kadar! Uzaktaydı ve gitmişti! Dar bir sokak, bir cadde, bir sokak daha, bir cadde ve de ırmağın kokusu! Bacak ileri, bacak aşağı, bacak ileri ve aşağı. Yirmi milyon Montag koşuyordu. O eski Keystone Komedi'sindeki soyguncular, kovalayanlar ve kovalananlar ,avcılar, avlananlar gibi koşuyordu. Bin kez görmüştü o oyunu. Arkasından yirmi milyon ekranda ,yirmi milyon köpek havlıyordu sessiz sessiz.

Montag, Denizkabuğu kulaklığını kulağına yerleştirdi.

«Polis, Elm Terrace'daki tüm oturanlara şöyle yapmalarını öneriyor: Her caddede, her evde oturan herkes, bir dakika sonra, aynı anda, ön ya da arka kapılarını açıp, ya da pencerelerinden baksınlar. Eğer herkes aynı anda yaparsa kaçak kaçamaz. Hazır mısınız?»

Elbette! Neden bunu daha önce yapmadılar! Tüm o geçmiş yıllarda, niçin bu oyun denenmedi? Herkes ayağa, herkes dışarı! O zaman kaçamazdı! Karanlık şehirde tek koşan adam, bacaklarını geliştiren tek bir adam!

«On'a kadar sayılacak! Bir! İki!»

Şehrin ayağa kalktığını duyuyordu.

«Üç!»

Tüm şehrin binlerce kapıya doğru döndüğünü duydu.

Hızlı, daha hızlı koşmalıydı. Bacak yukarı, bacak aşağı!

«Dört!»

İnsancıklar uykulu uykulu koridorlarındalar.

«Beş!»

Ellerini kapı topuzlarına koyduklarını hissediyordu.

Irmağın kokusu serindi, sert bir yağmur kokusu gibiydi. Boğazı paslanmış gibi yanıyordu, gözleri koşmaktan kurumuştu. Nâra atıyordu, sanki bu sesle jet gibi hızlanacak, son kilometreleri hızla atlayacaktı.

«Altı, yedi, sekiz!»

Beşbin kapının topuzları döndü.

«Dokuz!»

Son ev sırasından dışarı çıkmıştı artık, uzaklaşıyordu, kendisini, hareket eden katı karartıya götürecek olan yamaçtaydı.

«On!»

Kapılar açıldı.

Binlerin üzerinde suratın, bahçelere, caddelere,, dar sokaklara, gökyüzüne bakışını gözünün önüne getirmeye çalışıyordu. Perdelerin ardında saklanmış, solgun suratlar, geceden ürken suratlar, grimsi renksiz gözlü suratlar... Uyuşuk suratlardan bakan grimsi düşünceler...

Oysa Montag ırmağa varmıştı. Gerçek olup olmadığına inanmak için dokundu ırmağa. Ayaklarını soktu, soyundu, vücudunu ıslattı, kollarını, bacaklarını, başını bu taze sıvıyla yıkadı. Biraz içti, biraz burnuna çekti. Sonra, Faber'in eski giysilerini ve ayakkabılarını giydi. Üstünden çıkardıklarını ırmağa attı, sürüklenerek uzaklaşmalarını

seyretti. Sonra, bavul elinde ırmağın içinden yürüdü. Ayakları yere değmeyene dek yürüdü, sonra kendini bıraktı sulara.

* * *

Üçyüz kilometre kadar ırmaktan aşağı sürüklenmişti ki, Köpek ırmağa vardı. Başının üstünde helikopterlerin kocaman kocaman pervaneleri dönüyordu. Irmağın üzerine sert bir ışık tuttular. Sanki güneş bulutların arasından sıyrılmış gibi bir şey olmuştu, Montag hemen daldı. Karanlıkta, ırmak onu daha hızla götürüyormuş gibi geldi ona. Biraz sonra ışık karaya tutuldu. Helikopterler tekrar şehrin üzerine doğru yöneldiler. Sanki yepyeni bir iz yakalamışlardı. Gitmişlerdi artık. Köpek de gitmişti. Yalnızca soğuk ırmak kalmıştı. Montag, birden bir sessizliğin içinde, şehirden, ışıklardan, kovalamacadan, herşeyden uzak yüzmekte olduğunu farketti.

Kendini, sahne gerisinde, tüm aktörlerin dışında bırakılmış gibi hissediyordu. Büyük oyunun seansını ve söylenen hayaletleri terketmiş gibiydi. Ürkütücü, gerçek dışı bir durumdan, yepyeni olduğu için gerçek gibi görünmeyen ama gerçek olan bir duruma hareket ediyordu.

Karanlık kara parçası geride kalıyor, tepelerin arasına, şehir dışına doğru gidiyordu. Belki oniki yıldı ilk kez başının üzerinde yıldızların, ışıklar saçarak doğuşunu izliyordu.

Bavul suyla dolup batınca sırtüstü yüzmeye başladı. Irmak sakin ve tembel tembel akıyordu. Irmak çok gerçekti. Onu rahat tutuyordu, bu ayı, bu yılı, tüm yaşam boyu yılları düşünebilmek için boş zamanı vermişti ona sonunda. Kalbinin yavaşladığını hissetti. Düşüncelerinin kanla beynine fırlaması dinmişti.

Gökyüzünde ayın alçaldığını gördü. Ay oradaydı, onun ışığı nasıl oluyordu? Güneştendi elbette. Peki güneşi kim

aydınlatıyordu? O onun kendi ateşi. Ve güneş hergün hergün yanmaya devam ederdi. Güneş ve zaman. Güneş, zaman ve yanmak. Yanmak. Irmak ağır ağır götürüyordu onu. Yanmak. Güneş ve yeryüzündeki her saat. Hepsi bir araya gelip, kafasının içinde tek bir şey olmuştu. Uzun bir süre karada yaşamakla, kısa bir süre de ırmakta yüzmekle, yaşamı boyunca, niçin artık hiçbir zaman bir şey yakmaması gerektiğini anlamıştı.

Güneş hergün yanıyordu. O zamanı yakıyordu. Dünya bir çember içinde koşuyordu, kendi ekseni çevresinde dönerken, zaman, yılları ve insanları yakmakla meşguldü. Güneşten hiçbir yardım görmüyorlardı. Böylece, eğer, o itfaiyeciler nesneleri yakıyor idiyse, güneş de zamanı yakıyorsa, bu demektir ki, herşey yanmaktadır! Birisi yakmayı bırakacaktı. Elbette, bu güneş olamazdı. Öyleyse, Montag ve birkaç kısa saat öncesine kadar birlikte çalıştığı arkadaşları bu yakma işini terkedeceklerdi. Bir yerlerde, biriktirme ve saklama yeniden başlamalıydı. Birileri bunu yapacaklardı. Şöyle, ya da böyle, kitap olarak, plak olarak, ya da insanların beyinlerinde, güvelerden, pasdan ve de eli kibritli adamlardan uzak yapılacaktı bu iş. Dünya her türlü ve her ölçüde yanmalarla doludur. Onun için, asbestos yapımcısı pek yakında dükkân açmalıdır.

Topuğunun yere çarptığını, çakıl taşlarına, kumlara ve kayalara doğunduğunu farketti. Demek ki, ırmak onu kıyıya atıyordu.

Gözleri, ışığı ve bir biçimi olmayan, binlerce kilometre bıkmadan akıp giden, çevresindeki yeşil tepeleri, ormanlarıyla kendini bekleyen bu kocaman kara yaratığın içlerine baktı.

Suyun rahatlatıcı akışını terketmek istemedi Montag. Köpek'in oralarda olacağını sanıyordu. Sanki, birdenbire, kocaman helikopterlerin rüzgârıyla ağaçlar savrulacaklardı.

Oysa, yalnızca, ırmak boyunca giden, alışılmış sonba-

har rüzgârı vardı. Köpek neden koşmuyordu? Niçin arama kara içind eyapılıyordu? Montag dinledi çevreyi. Hiçbir şey yoktu, hiçbir şey.

Millie'yi düşündü. Tüm bu yerleri, dinle! Hiçbir şey yok, hiçbir şey. Öylesine bir sessizlik ki, Millie, acaba sen nasıl karşılardın? Bağırır mıydın, sus, kes sesini diye? Millie, Millie. Üzgündü Montag.

Millie burada değildi, Köpek burada değildi. Uzak bir tarladan esintiyle gelen saman kokusu Montag'ı karaya çıkarttı. Çok küçükken ziyaret ettiği bir çiftliği anımsadı, inekler otları çiğniyor, domuzlar öğlenleri ılık havuzlarında oturuyorlar ve tepedeki beyaz koyunların ardından köpekler havlıyordu. İşte genc, şehrin konserve kutularından; oturma odalarından uzaklaşarak, düş âleminin yedi kat gerilerini keşfettiği anlardan biriydi...

Kuru samanın kokusu, suların akışı, onda, gürültülü karayollarından uzakta, eski bir yeldeğirmeninin altında, sessiz sessiz, geçen yılların çıkardığı fısıltıları dinleyen bir çiftlik evinin yapayalnız ahırında taze samanların üzerinde uyumak arzusu doğurdu. Bütün gece, hayalinde uzaktan gelen, hayvanların, böceklerin ve ağaçların küçük seslerini ve hareketlerini dinleyerek saman yığınının üzerinde uyudu.

Düşünüyordu, belki, geceleyin, ayak sesi gibi bir ses duyacaktı. İrkilip uyanacak, sonra sesler uzaklaşacaktı. Gecenin geç saatlerinde, arkaüstü yatacak, samanlığın penceresinden dışarıya bakacaktı. O sırada çiftlik evinin ışıkları söncecek, ancak, ışıksız bir camın önünde genç, güzel bir kadın oturup saçlarını örecekti. Yüzünü görebilmek güçtü, ama, artık çok eskilerde kalmış bir kızın yüzünü andırır olacaktı. O havayı tanıyan, ateşböcekleriyle yanmayan, çenenizin altına sürtünce hindiba çiçeklerinin ne anlam çıkardığını bilen bir kız olacaktı. Derken, o kız, ılık pencerenin önünden çekilecek ve ayışığının aydınlattığı odasında yatacaktı. Montag ise, gökyüzünü iki kara parça-

ya bölen jet gürültüsüne ve ölümün sesine karşın, samanlıkta saklı ve güvenceli olarak yattığı yerden, gökyüzündeki yeni yıldızların şafak vaktinin yumuşak renklerinden kaçışlarını seyredecekti.

Sabahleyin, uykuya ihtiyacı olmayacaktı, çünkü, taşra gecesinin tüm kokuları ve görüntüleri, gözleri ve ağzı açık olduğu halde onu uyutup dinlendirmiş olacaktı. Tüm bunları düşününce hafifçe gülümseyecekti.

Samanlık merdiveninin alt ucunda, inanılmaz bir şey onu bekleyecekti. Sabah saatlerinin pembemsi ışıkları içinde, merdivenden dikkatli dikkatli inerken, aşağıda bekleyen mucizenin farkına varacak, üzerine basmadan, dokunmak için eğilecekti. Merdivenin son basamağında, bir şişe soğuk süt, birkaç elma ve armut bulacaktı. Montag'ın tüm istediği buydu şimdi. Koca dünyanın kendisini kabullendiğini ve düşünülmesi gereken şeyleri düşünebilmesi için zaman tanıdığını belirten bazı işaretlerdi bunlar.

Bir bardak süt, bir elma, bir armut...

Kıyıya çıktı.

Toprak sanki bir dalga gibi, atıldı üzerine. Karanlığın içinde; kırların görüntüsü ve bedenini buz kesen, binlerce kokuyu taşıyan rüzgârın arasında sıkışmıştı. Karanlığın, seslerin ve kokuların çatlayan kıvrımları arasında kulakları uğuldayarak sırtüstü yere düştü. Döndü. Yıldızlar, alev alev yanan meteorlar gibi üzerine dökülüyorlardı. Yeniden ırmağa atılmak, tembel tembel, su nereye sürüklerse güve niçinde oraya gitmek istedi. Küçüklüğünde, bir kez ,yüzerken ki gibi, kocaman bir dalganın onu kaldırıp hızla karaya, tuzlu çamura ve yemyeşil karanlığa çalışını suyun burnunu ve ağzını yakışını hissediyordu şu anda karaya çıkınca. O zaman midesi bulanmış, kusmuş, çığlık çığlığa bağırmıştı. Ne çok suydu o!

Ne büyük karaydı şimdiki de!..

Önündeki kara duvardan bir fısıltı duydu. Bir şekil.

Şekilde iki köz. Gece ona bakıyordu sanki. Orman onu görüyordu.

Köpek!..

Bu kadar koştuktan, ter döktükten, yarı boğulduktan ve de bu denli uzaklara geldikten, böylesine zorluk çektikten ve kendini güvencede sanıp derin bir huzur soluğu aldıktan sonra karaya çıkıp da onu bulmak...

Köpek!..

Bunun herhangi bir insan için çok fazla geleceğini düşünerek son bir ıstırap çığlığı attı.

Şekil kayboldu. Gözleri yokoldu. Yapraklar kuru bir duş gibi havada uçuştular. Montag kırda yapayalnız kalmıştı.

Bir ceylan! Ceylanın miske benzeyen kokusunu, çiğnediği kakule, yosun ve otlardan çıkan kokulu soluğunu duydu. Ağaçlar ona doğru koşuyor, çekiliyor, koşuyor, çekiliyorlardı.

Karada milyonlarca yaprak olmalıydı, aralarından yolunu açtı, sanki sıcak karanfil ve ılık toz kokuyordu. Daha bir sürü kokular! Kesik bir patates gibi, taze, serin ve de tüm gece boyunca üzerine ayışığı vurmuşcasına bembeyaz bir koku...

Kavanozdaki turşular gibi, evde yemek masasındaki maydanoz gibi kokular vardı. Küçük bir hardal kavanozundan çıkan koku gibi de sarımsı bir koku vardı. Bitişik evin bahçesindeki karanfiller gibi de bir koku vardı. Ellerini yabani otların arasına soktu, küçük bir çocuğun saçlarını tarar gibi, parmakları meyan kökü koktu. Durmuş soluk alıyordu, toprağı soludukça daha çok ayrıntılarıyla doluyordu içi. Boş değildi. Burada yeterinden fazlası vardı onu dolduracak. Her zaman yeterinden fazlası bulunacaktı.

Yaprakların oluşturduğu alçak dalgada yürüdü tökezlenerek.

Bu yabancı ortamın içinde tanıdık bir şeye rastlamıştı.

Ayağı bir şeye çarptı ve hafif bir ses çıktı. Elini yerde gezdirdi, biraz sağa biraz sola götürdü. Bir demiryoluydu bu!

Şehirden çıkıp, ormanlardan, korulardan geçip gelen bu raylar, ırmağın yanında terkedilmişlerdi.

Her nereye gidiyorsa bu raylar onu götürecek patikaydı. Bir süre için ihtiyacı olacak, sihirli ve tanıdığı tek şeydi bu. Çalıların, kokulu göllerin, fısıldayan yaprakların arasından geçerken, koklarken, duyarken ve onlara dokunurken bu rayları ayaklarının altında hissetmek güzeldi.

Rayın üzerinden yürüdü.

Kanıtlayamadığı bir konuda ne denli emin olduğunu birdenbire farkederek şaşırdı. Bir zaman, çok eskiden, onun şimdi yürüdüğü yerde Clarisse de yürümüştü.

* * *

Yarım saat kadar sonra, soğuk ve de rayın üzerinde dikkatle yürümek bedenini etkilemşiti. Yüzü, ağzı, gözleri kararmış, kulakları sesle dolmuş, bacakları dikenler ve ısırgan otlarıyla çizik çizik olmuş giderken, ileride bi rateş gördü.

Ateş bir an kayboldu, sonra gene belirdi, göz kırpar gibi. Tek bir solukta ateşi söndürmekten korkarcasına durdu. Oysa ateş oradaydı, uzaktaydı ve Montag ürkek ürkek yaklaşıyordu. İyice yaklaşması onbeş dakikasını aldı. Sonra durdu bakmaya başladı. Küçük bir hareket, beyaz ve kırmızı renkler, garip bir ateşti, çünkü ona değişik bir anlam hissettiriyordu.

Yanmıyordu, ısıtıyordu!

Sıcaklığına uzatılmış birçok el gördü. Kolları karanlıkta saklanmış, kolsuz ellerdi bunlar. Ellerin üzerinde ise, yalnızca ateşin ışığıyla hareket eden, titreşen durgun yüzler vardı. Montag ateşin böyle görünebileceğini hiç bilmemişti. Tüm yaşamı boyunca, ateşin alıp götürdüğü gibi

bir şeyler de verebileceğini hiç mi hiç düşünmemişti. Öyle ki, bu ateşin kokusu bile farklıydı sanki.

Orada ne kadar durduğunu bilmiyordu. Fakat içinde aptalca bir duygu vardı, kendini ormandan gelen, ateşe kapılan bir hayvan gibi görüyordu. Uzunca bir süre öyle durdu orada, alevlerin sıcak çıtırtısını dinledi.

Ateşin çevresinde sessizlik toplaşmıştı, sessizlik adamların yüzündeydi, sessizlik ve zaman oradaydı, bu paslanan rayların yanında oturup, dünyayı, bir çelik parçası gibi bu ateşin orta yerine tutup şekillendirip, gözleriyle döndürüp seyrediyorlardı. Farklı olan yalnızca bu ateş değildi. Sessizlik de farklıydı. Montag, bu tüm dünya ile ilgilenen kendine özgü sessizliğe doğru ilerledi.

Derken sesler geldi, konuşuyorlardı. Seslerin dediklerini anlayamıyordu, ama, sesler yükseliyor, alçalıyordu ve dünyayı evirip çevirip bakıyorlardı. Seslerin sahipleri, ırmağın yanından giden demiryolunun aşağılarında yatan şehri, ağaçları ve toprağı biliyorlardı. Sesler, herşeyden konuşuyorlardı, hakkında konuşamayacakları hiçbir şey yoktu. Bunu onların seslerinden, hareketlerinden, merak ve ilgilerinden anlamıştı.

Drken adamların biri başını kaldırdı ve Montag'ı gördü, belki ilk kez, belki de yedinci kez. Bir ses seslendi.

— Pekâlâ ,ortaya çıkabilirsin artık!

Montag geriye gölgelerin kuytusuna çekildi.

— Tamam artık, dedi ses. Buraya hoşgeldin!

Montag yavaşça ateşe doğru yaklaştı. Mavi pamuklu-dan pantalon ceket ve koyu renk elbise giymiş beş yaşlı adam oturuyorlardı. Onlara ne söyleyeceğini bilmiyordu Montag.

— Otur, dedi adam. Küçük grubun lideri gibi görünüyordu. Biraz kahve alır mısın?

Açılır kapanır teneke bir fincana, sıcak koyu renkli sıvının dolduruluşunu izledi. Fincanı dosdoğru ona uzattılar. Yavaş yavaş kahvesini yudumlarken, merakla kendi-

sine baktıklarını farketti Montag. Dudakları haşlanmıştı, ama iyi de gelmişti. Çevresinde oturanların suratları sakallıydı, ama, sakallar tertemiz, bakımlı, elleri de temizdi. Konuklarını karşılamak için ayağa kalkmışlardı, sonra gene oturdular. Montag, kahveyi yudumladı:

— Teşekkürler, dedi. Çok teşekkür ederim.

— Hoşgeldin, Montag. Adım Granger. (İçinde renksiz bir sıvı bulunan küçük bir şişe uzattı) Bundan da iç. Terinin kimyasal içeriğini değiştirecektir. Yarım saat içinde, iki başka başka kişinin kokusuna sahip olacaksın. Köpek ardında olunca, en iyi şeydir Bottoms.

Montag acı sıvıyı içti.

— Vaşaklar gibi kötü kötü kokacaksın, ama zararı yok, dedi Granger.

— Siz benim adımı biliyorsunuz, diye kekeledi Montag.

Granger, ateşin yanında duran, pilli televizyona bakarak başını salladı.

— Takibi izledik. Güneye, ırmak boyuna doğru yöneleceğini tahmin ettik. Sarhoş bir geyik gibi ormanda oraya buraya atıldığını işitince, her zaman yaptığımız gibi saklanmadık. Helikopterler, şehrin üzerinden arama yaparken senin ırmakta olabileceğini tahmin ettik. Gülünç bir şey oluyor. Takip hâlâ sürüyor. Ama, tam ters yönde.

— Ters yönde mi?

— Dur bir bakalım.

Granger, portatif televizyonu açtı. Görüntü bir karabasanı andırıyordu. Kısa kısa, ormanı gösteriyor, renkler ve uçanlar birbirine karışıyordu. Bir ses bağırıyordu: *«Takip şehrin kuzeyinde sürmektedir. Polis helikopterleri, 87 Avenue ile Elm Grove Park üzerinde aramaktadırlar! »*

Granger başını salladı:

— Atıyorlar, dedi. Sen onları ırmakta atlattın. Kabul edemiyorlar. Seyircilerini daha uzun süre oyalayamayacaklarını biliyorlar. Gösterinin kısa, kopuk bir sonucu olmalı, hemen! Eğer ırmağın tümünü aramaya kalkarlarsa

bütün gece sürer bu iş. O nedenle, uydurma bir suçlu bulacaklar ve olayı gürültülü bir biçimde sonuçlandıracaklardır. İzle, bekle. Şu beş dakikanın içinde bir Montag yakalayacaklar!

— Ama, nasıl?..

— İzle bak!

Helikopterin karnında, havada dolanmakta olan kamera, şimdi bomboş caddeye doğru alçalıyordu hızla. Granger:

— Gördün mü, onu? dedi. O sen olacaksın işte, caddenin hemen sonunda, kurmanımız bekliyor. Kameramız nasıl yaklaşıyor bak. Sahneyi oluşturuyor şimdi. Birden bir kesiklik. Sonra birden bir girişim. İşte, yürüyüşe çıkmış zavallı bir adamcağız. Ender bir durum. Tuhaf birisi. Polisin, böyle acayip ördeklerin davranışlarından habersiz olduğunu sanma. Uykusuzluktan çıkmış yürüyen biri olabilir. Polis, onu aylarca, yıllarca denetlemiştir. Böyle bir bilginin ne zaman gerekeceği bilinmez. Ve bugün, gerçekten çok iyi işe yarayacaktır o bilgiler. Şereflerini kurtaracaktır polisin. Oh, Tanrım, şuraya bak!

Ateşin çevresindeki adamlar öne eğildiler. Ekranda bir adam köşeyi dönüyordu. Mekanik Köpek birden ileri atıldı. Helikopterlerin ışıkları birden adamın üzerine yöneltildiler ve bir kafes içine aldılar onu.

Bir ses bağırıyordu: *«İşte Montag! Arama amacına erişmiştir, tamamdır!»*

Suçsuz adam şaşkın şaşkın çevresine bakınıyordu. Elinde yanık bir sigara vardı. Köpek'e baktı, ne olduğunu bilmiyordu onun. Hiçbir zaman da bilmemişti ki. Gökyüzüne doğru başını kaldırdı baktı, sirenler acı acı çalıyordu. Kameralar üzerine tutuluyordu. Köpek, bir tempoyla havada zıplıyor, inanılmaz derecede güzel ayarlıyordu zamanı. İğnesi kapalıydı. Bir an için görünmüştü, herkese, sanki seyircilere durumun değerlendirmesini yapmaları için süre veriyordu. Karşılarında saf görünen yüzüyle

kurban, boş cadde ve hedefe yönelmiş bir mermi gibi de çelik hayvan duruyordu.

Gökyüzünden bir ses, aşağıya: *«Montag, kımıldama!»* diye bağırdı.

Kamera ve de Köpek üzerine yöneldi, kurbanın. Her ikisi de anında adamı yakaladılar. Kameranın ve Köpek'in örümcek gibi ayaklarıyla kıskıvrak yakalanmıştı. Bağırdı, haykırdı, haykırdı!

Ekran karardı.

Sessizlik bastı.

Karanlıktı artık.

Montag sessizliğin içinde bağırdı ve arkasını döndü.

Gene sessizlik vardı.

Bir süre, anlamsız yüzleriyle ateşin çevresinde oturmaya devam etti adamlar ,sonra, kara ekranda bir konuşmacı şöyle dedi: *«Arama bitmiştir. Montag öldü. Topluma karşı işlenmiş bir suçun öcü alınmış oluyor.»*

Karanlık...

«Şimdi sizi Hotel Lux'ın Gökyüzü Odasına, Şafaktan Önce programını izlemek üzere bağlıyoruz, programda...»

Granger televizyonu kapattı.

— Adamın yüzünü görüntülemediler, dikkat ettin mi? En yakın arkadaşların bile onun sen olup olmadığını söyleyemez. Şöyle böyle hayalde kalacak kadar oldu bitti'ye getirdiler. Cehennemin dibine, diye fısıldadı. Cehennemin dibine...

Montag hiçbir şey söylemiyordu, ama şimdi, döndü, boş ekrana gözlerini dikti titriyordu.

Granger, Montag'ın koluna dokundu:

— Ölümden hoşgeldin, dedi. Montag başını salladı. Granger konuşmasını sürdürdü: Şimdi, hepimizi tanımalısın. Bu, Fred Clement, Atom Mühendisliği Okulu olmadan önce, Cambridge'deki Thomas Hardy kürsüsünün üyesiydi eskiden. Bu ise, Dr. Simmons, U.C.L.A.'dan, Ortega y Gasset'de uzman. Bu da profesör West, Columbia Üni-

versitesi'nde ahlak üzerine birçok araştırma ve çalışmalara emeği geçmiş bir kişi. Rahip Padover ,otuz yıl kadar önce vaazlar verirdi, sonra bir gün, bir pazar günü bakmış ki, ardındaki cemaat yok. Bir süredenberi bizimle birlikte serserilik yapıyor. Bana gelince, ben bir kitap yazmıştım: «Eldivendeki Parmaklar» Bireyle toplumun arasındaki uyumlu ilişkileri anlatıyordum, işte sonunda buradayım. Sen de Hoşgeldin, Montag!

— Ben sizlere katılamam, dedi Montag. Çünkü ben tüm yaşantım boyu bir budala olarak yaşadım.

— Biz ona alışığız. Hepimiz de haklı yanlışlıklar yaptık. Aksi durumda burada bulunmazdık ki. Her birimiz ayrı ayrı bireyler olduğumuz zaman, tek sahip olduğumuz şey öfkeydi. Yıllar önce, kütüphanemi yakmak için gelen bir itfaiyeciyi dövmüştüm. O zamandanberi de kaçıyorum. Bize katılmak ister misin, Montag?

— Evet.

— Sunacak neyin var?

— Hiçbir şeyim. Kutsal kitaplardan bir bölüm var sanıyordum, ama şimdi o bile kalmadı.

— Kutsal Kitaptan varsa iyi. Nerede?

Montag, eliyle başına dokundu:

— Burada, dedi.

Granger gülümsedi, başını salladı.

— Ne yani? Olmaz mı? dedi Montag.

— Olanın en iyisi, mükemmeli, diyerek Rahip Padover'e döndü: Kutsal kitaplardan var mı bizde?

— Bir tane. Harris Youngstown adında bir adam...

Granger, Montag'ın omuzunu sıkı sıkı tutarak:

— Montag, dedi. Dikkatli yürü. Sağlığını koru. Harris'in başına bir şey gelecek olursa, sen Kutsal Kitabımız olacaksın. Son anda ne denli önemli oluverdiğini gördün mü?

— Fakat ben unutmuşum.

— Yo, hayır, hiçbir şey kaybolup gitmez. Seni silgeleme yöntemlerimiz bulunur.

— Ama ben anımsamaya çalıştım!

— Uğraşma. İhtiyacımız olduğunda gelecektir aklına. Hepimizin fotoğrafik anılarımız vardır. Gerçekte kafamızda olan şeyleri, yaşamımız boyu dondurmaya çalışırız. Simmons, yirmi yıldır bunun üzerinde çalıştı, bir zamanlar okunmuş bir şeyi anımsamak için kurallar edindik. Montag, birgün Plato'nun «Devlet»ini okumayı ister miydin?

— Elbette.

— Ben Plato'nun «Devlet»iyim, ya «Marcus Aurelius»u okumak ister misin? Bay Simmons, Marcus'dur.

— Nasılsınız? dedi, Bay Simmons.

— Selam, dedi Montag.

— O korkunç, şeytan politika kitabı, Güliver'in Seyahatleri kitabının yazarı Jonathan Swift'le tanışmanı istiyorum. Bu diğer arkadaş Charles Darwin ve bu da Schopenhauer, bu ise Einstein ve şu benim dirseğimin yanında oturan da Bay Albert Schweitzer, gerçekten çok ince bir filozof. İşte hepimiz buradayız Montag. Aristophanes ve Mahatma Gandhi ve Gautam Buddha ve Confucius ve Thomas Love Peacock ve Thomas Jefferson ve Bay Lincoln, arzu edersen. Biz aynı zamanda Matthew, Mark, Luke ve John'uz...

Hepsi sessizce güldüler.

— Olamaz, dedi Montag.

— Evet, öyle, diye cevap verdi Granger gülümseyerek. Biz kitap yakanlarız da. Biz kitapları okuruz ve belki bulunur diye korkup yakarız. Mikro filmler para etmedi, çünkü hep dolaşıyorduk, filmi bir yere gömüp de sonra geri gelmek istedik. Her zaman için keşfedilme olasılığı vardı. Onun için, bu yaşlı kafalarda onları saklamak daha iyiydi, kimse göremez ve kuşkulanamazdı. Hepimiz, tarihin, edebiyatın, uluslararası hukukun birer parçaları, bölümleriyiz. Byron, Tom Paine, Machiavelli, ya da Christ, hepsi burada. Vakit ilerledi. Savaş başladı. Bizler bura-

lardayız, şehir ise orada, binlerce renkli paltosunun içine sarınmış duruyor. Sen ne düşünüyorsun, Montag?

— Herşeyi kendi bildiğim yöntemlerle yapmaya uğraştığım için körmüşüm. İtfaiyecilerin evlerine kitaplar yerleştirdim ve alarm verdim.

— Ne yapman gerekiyorsa onu yaptın sen. Ulusal teraziyi taşıyacaktın, iyi şekilde de işleyebilirdi bu iş. Ama bizim yöntemimiz daha basit ve sanırız daha iyi. Bizim bütün yaptığımız, ihtiyacımız olacağını düşündüğümüz bilgileri saklamak, sağlıklı ve güvenceli olarak. Daha kimseyi kışkırtıp, kimseye öfkelenmek amacında değiliz, henüz. Çünkü eğer bizler mahvedilirsek bilgiler de ölecek. Biz kendimize özgü biçimimizle örnek şehirlileriz. Eski demiryollarından yürürüz, geceleri tepelerde yatarız, şehir halkı da bize dokunmaz, karışmaz. Zaman zaman durdurulup aranırız, ama, üzerimizde bizi suçlu gösterecek hiçbir şey bulunmaz. Kuruluş zaten çok esnek ve gevşek. Kimimiz plastik ameliyat geçirdik yüzümüzden ve parmak izlerimizde. Şu anda ise çok müthiş bir işimiz var, savaşın başlamasını ve bir an önce de bitmesini bekliyoruz. Hoş bir şey değil ama, o zaman bizler kontroldan uzak olacağız. Kırlarda yaşayan garip bir azınlığız. Savaş sona erdiğinde, sesimizi duyurup, dünyada bir işe yararız belki de.

— Gerçekten inanıyor musunuz, o zaman sizleri dinleyeceklerine?

— Dinlemezlerse, yalnızca bekleyeceğiz. Kitapları ağızdan, sözcüklerle çocuklarımıza geçireceğiz. O zaman çocuklarımız sıralarını bekleyecek, öteki insanlara karşı. Elbette bu şekilde çok şey yitirilecek. Fakat, insanları zorla dinletemezsin. Kendi kendilerine dolaşıp, neler olduğunu, dünyanın altlarında neden patladığını merak edip öğrenmeleri gerekir. Sonu yok bunun.

— Sizin gibi kaç kişisiniz?

— Yollarda, sokaklarda, terkedilmiş demiryollarında binlercemiz var. Dışardan birer serseri hepsi, ama içten

birer kütüphane. Önceleri planlanmamıştı. Herkes, unutmamak istediği bir kitabı aldı ve öğrendi. Yirmi yıldan fazla bir süre kadar seyahat ederken birbirimizle buluştuk. Bu gevşek ağı bir araya topladık ve plan yaptık. Kafalarımıza kesin olarak soktuğumuz bir tek şey vardı ki, bizler önemli kişiler değiliz, bilgiç olmayacağız, dünyadaki hiç kimseye karşı kendimizi üstün görmeyeceğiz. Kitapların üzerindeki kaplardan başka bir şey değiliz, hiçbir özelliğimiz yok. Kimimiz küçük kasabalarda yaşıyor Thoreau'nun Walden adlı yapıtının birinci bölümü Green River'da, ikinci bölümü Willow Farm'da, Maine'de. Bir de, Maryland'de küçük bir kasaba var, orada yirmiyedi kişiyiz, o kasabayı hiçbir bomba etkileyemez çünkü, Bertrand Russell'in tüm makalelerinin tamamı orada. Kasabayı al, kitapların yapraklarını dağıt, kişi başına ne kadar çok sayfa düşecektir. Sonra birgün savaş sona erince, kitaplar yeniden yazılabilirler. İnsanlar teker teker çağırılırlar, bildiklerini söylerler ve Karanlık Çağa kadar hepsi yazılır. O Karanlık Çağda gene bu lanet olası işleri yapmak zorunda kalabiliriz. Fakat insanoğlu için harika olan şey budur, hiçbir zaman cesareti kırılmaz, bıkmaz usanmaz, vazgeçmez tekrar tekrar aynı şeyi yapmaktan. Çünkü, bilir ki, bu önemlidir ve yapmaya değerdir.

— Bu gece ne yapıyoruz? diye sordu Montag.

— Dur bekle, dedi Granger. Irmak boyu asağı doğru biraz gideceğiz, ne olur, ne olmaz.

Ateşin üzerine toprak atmaya başladı.

Öteki adamlar da, Montag da yardım ettiler. Kırdaki tüm adamlar elleriyle ateşi söndürmeye çalışıyorlardı.

Yıldızların ışığında ırmak kıyısında durdular.

Montag, su geçirmez saatinin, ışıklı kadranına baktı, saat beşti. Beş! Sabahın beşi! Bir saat çiinde başka bir yıl gelecekti, şafak ise ırmağın uzak kıyısının ardında bekliyordu.

— Bana niçin güveniyorsunuz? diye sordu Montag.

Karanlıkta bir adam kımıldadı:

— Görünüşün yeterli. Son zamanda kendini aynada hiç görmedin herhalde. Bunun ötesinde, şehirliler bizi bulmak için hiçbir zaman seninki gibi bir takip yürütmediler. Geniş nüfus, Magne ve Anayasa ile ilgilenmediği sürece herşey yolundaydı. İtfaiyeciler bunu denetlemek için yeterlidir, zaman zaman. Hayır, şehirler bize aldırmaz. Ve sen bir cehennemsin onların gözünde.

Güneye doğru, ırmak boyunca yürüyorlardı. Montag adamların yüzlerini görmeye çalışıyordu, ateşin çevresindeyken gördüğü çizgi çizgi ve yorgun, yaşlı yüzleri anımsıyordu. Bir ışık, bir çözüm, zor da olsa yarın belirecek bir utkuyu arıyordu bu yüzlerde. Belki de ,içlerinde sakladıkları bilgiyle, fenerler gibi ışıklı görünmelerini bekliyordu Montag onların. Oysa tüm ışık kamp ateşinden gelmişti. Uzun bir yarışı koşmuş, uzun bi raramaya katılmış, iyi şeylerin mahvolduğunu görmüş ve şimdi, geç vakit, partinin dağılmasını ve sonuçlanmasını bekleyen, lambaları söndüren herhangi bir kişiden farksızdılar. Kafalarının içinde taşıdıkları şeylerin, geleceğin her şafak vaktini daha parlak ve daha saf bir ışıkla aydınlatacağının farkında değillerdi. Yalnızca, sakin gözlerinin ardında dosyalanmış gibi, daha sayfaları kesilmemiş bekleyen kitapların, yıllardan sonra birgün sahiplerini bulacağını, kimi tertemiz, kimi de kirli parmaklarla açılacağını iyi biliyorlardı, bundan emindiler.

Yürürlerken, Montag bakışlarını birinin suratından ötekine atlayarak inceliyordu.

Birisi, «Kitabı dış kabıyla yargılama,» dedi.

Hepsi birden sessiz sessiz güldüler, ırmak aşağı gidiyorlardı .

* * *

Müthiş bir gürültü ile şehirden bu yana gelen jetler, daha adamlar yukarı bakmadan hızla geçip gittiler. Montag,

geriye şehre doğru baktı, ırmağın aşağılarında uzakta, solgun bir ışıktı şimdi.

— Karım, orada kaldı, dedi.

— Bunu duyduğuma üzüldüm, dedi Granger. Çünkü şehirlerin durumu iyi olmayacak önümüzdeki birkaç gün içinde.

— Çok garip, ama, onu hiç özlemiyorum, çok garip, hiçbir şeyi fazla hissetmiyorum, dedi Montag. Bir dakika önce farkettim ki, eğer o ölecek olsa, üzüleceğimi sanmıyorum. Bu doğru bir şey değil. Bende bir bozukluk olmalı.

Granger, onun kolundan tuttu ve bilrikte yürüdüler. Bir yandan da çalıları aralıyordu onun geçebilmesi için:

— Dinle, bak, dedi. Ben küçük bir çocukken büyükbabam öldü. Bir heykeltraştı o. Dünyaya verecek çok fazla sevgisi olan yumuşak bir adamdı. Şehrimizdeki pisliğin ve sefilliğin temizlenmesine yardımcı olmuştu. Bizim için oyuncaklar ve daha bir sürü şeyler yapmıştı, tüm yaşamı boyunca. Her zaman elleri meşguldü. Öldüğünde, birdenbire anlamıştım ki onu niçin ağlamıyordum, yaptığı şeyler için ağlıyordum. Ağlıyordum, çünkü, onları bir daha yapamayacaktı, bir parça daha tahta oymayacaktı, arka bahçede kumru ve güvercin beslememize yardımcı olamayacaktı, her zamanki gibi kemanını çalamayacaktı, her zamanki gibi bize hoş öyküler anlatamayacaktı. Öldüğü zaman, bizim bir parçamızdı sanki. Onun yaptıklarını yapabilecek bir tek kişi daha yoktu. Sanki herşey birden donup kalmıştı. O bir taneydi. O önemli bir kişiydi. Ölümünü hiç mi hiç kabullenememişimdir. Sık sık düşünürüm, o öldüğü için birçok harika yontular artık doğmayacaklardı. Dünya ne kadar çok gülmeceden yoksun kalacaktı. Kaç tane güvercine onun elleri değmeyecekti, okşamayacaktı. O dünyaya biçim vermişti. O dünyada gerçekten bir şeyler yapmıştı. Onun geçip gittiği akşam, dünya, onmilyon iyi ve güzel davranışı yitirmişti, iflas etmişti.

Montag sessizlik içinde yürüyordu. «Millie, Millie,» diye fısıldadı. «Millie.»

— Efendim, ne?

— Karım, karım. Zavallı Millie. Hiçbir şey anımsamıyorum. Ellerini düşünüyorum, ama o ellerin hiçbir şey yaptığını görmüyorum. Yalnızca iki yanında sarkmış duruyorlar, kucağında yatıyorlar, ya da bir sigara tutuyorlar. Bütün yaptıkları bunlardı.

Montag geriye döndü ve baktı.

«Sen bu şehre ne verdin ki, Montag?» diye sordu kendi kendine.

Küller yalnızca.

Ya ötekiler birbirlerine ne verdiler?

Koskoca bir hiç.

Granger de durmuş Montag'la birlikte bakıyordu:

— Herkes öldüğü zaman ardından bir şeyler bırakmalıdır, derdi büyükbabam diye konuştu. Bir çocuk, bir kitap, bir tablo, bir bina, örülmüş bir duvar, ya da yapılmış bir çift ayakkabı. Yahut düzenlenmiş bir bahçe. Herhangi bir nedenle elinin değdiği bir şey. Sen öldüğünde ruhun ona gidecektir ve de insanlar senin diktiğin ağaca, ya da çiçeğe bakınca onda seni göreceklerdir. Ne yaptığın önemli değildir, yeter ki, elinin dokunduğu şeyi eski durumundan değiştirip, kendinden bir şeyler katmış olasın ona. Elini üzerinden çektiğinde sana benzemiş olsun, senden bir parça olsun. O derdi ki, çimleri kesen bir adamla, gerçek bahçıvanın arasındaki fark işte bu dokunuştur. Çimleri kesen belki de orada hiç olmayabilirdi, ama, bahçıvan bir yaşam boyu orada kalacaktı... Büyükbabam, bir keresinde, elli yıl kadar önce, bana V-2 roket filmi göstermişti. Sen hiç, iki mil öteden atom bombasının mantar biçiminde yayılışını gördün mü? Bir iğnenin batışı gibi bir şey... Çevresindeki alan ise, çöl gibiydi sanki... Büyükbabam, V-2 roket filmini belki bir düzine kez oynattı. Sonra da, birgün gelecek, şehirlerimizi açıp, yeşilliğin,

karanın ve de çölün daha çok girmesine izin vereceğimizi umduğunu söyledi. Böylece insanlar, yeryüzünde ne denli az bir pay aldıklarını anlayacaklardı. Çöl soluğunu üfürerek tüm verdiklerini geri alabileceğini ve büyük olmadığımızı anlamamız için de denizleri gönderebileceğini anımsatıyordu. Geceleri, çölün ne denli yakın olduğunu unuttuğumuzda, derdi büyükbabam, birgün gelip sarabilir bizi. Anlıyor musun? (Granger Montag'a döndü) Büyükbabam öleli bunca yıl geçti, ama, kafatasımı açıp da bakacak olursan, Tanrım, beynimin kıvrımlarında hâlâ onun parmağının izlerini bulursun. O dokunmuştu bana. Daha önce de söyediğim gibi, o bir heykeltraştı. 'Status Quo adlı Romalı'dan nefret ederim' demişti bana. 'Gözlerini harikalarla doldur. On saniye sonra ölecekmişsin gibi yaşa. Dünyayı gör. Fabrikalarda yapılan ve ödeyerek alınan tüm düşlerden daha süslüdür. Hiçbir garanti isteme, hiçbir güvence isteme. İnsanoğlu gibi bir canlı yoktur. Eğer olsaydı, tıpkı ağaca asılanlar gibi bütün gün boyu uyuyacaklardı. Cehenneme kadar, ağacı sallarsın ve düşürürsün onları,' derdi.

Montag, «Bakın!..» diye bağırdı birden.

O anda savaş başladı ve de bitti.

Montag'ın çevresindeki adamlar, sonradan, gerçekten bir şey görüp görmediklerini anlayamadılar. Belki de, gökyüzünde ışığın yayılmasını ve hareketini görebilmişlerdi. Belki de bombalar oradaydı, jetler oradaydı, bir an için, on mil, beş mil, ya da bir mil yüksekteydiler. Kocaman bir elin avcundan darılar savruluyordu cennetin üzerine. Bombalar korkunç bir hızla düşüyorlardı, onların geride bıraktıkları şehrin üzerine. Jetler hedeflerini görünce, tüm amaçları ve nedenleriyle bombardıman sonuçlanmıştı. Savaş bir tırpanın çıkardığı rüzgâr sesi gibi hızla bitivermişti. Bombalar atılınca herşey bitmişti...

İnanılır gibi değildi. Yalnızca bir hareketti bu. Montag, uzaktaki şehrin üzerine kocaman bir metal yumruğun in-

diğini görmüştü. Ardından uçan jetlerinse, işlem bittiğinde, parçalayın, taş taş üstünde bırakmayın, mahvedin, ölün, diyeceklerini biliyordu.

Bir tek dakika çin, Montag kafasından, bombaları gökyüzünde tuttu, ellerini kaldırdı çaresiz, «Kaç!» dye bağırdı Faber'e. Clarisse'e, «Kaç!». Mildred'e, «Çık, oradan uzaklaş!» diye bağırdı. Fakat sonra anımsadı, Clarisse ölmüştü. Faber de dışarıdaydı. Beş otobüsüyle yola çıkmıştı, belki de derin vadilerden geçiyordur şimdi, bir felaketten bir diğerine gidiyordu. Hoş, felâket daha havadaydı, ama adamlar niyetliydi bu işe. Daha otobüs elli kilometre kadar gitmeden hedefinin anlamı kalmamıştı. Ayrıldığı başkent bir harabeye dönmüştü. Ve Mildred...

Çık, kaç!

Bombalara yarım saniye yakınlıkta bir otelin odasında görüyordu onu Montag. Sürekli konuşulan televizyonlu duvarlara doğru eğildiğini görüyordu. Ailesi konuşuyordu konuşuyordu ,ona adıyla sesleniyorlardı, ama otele bir iki santim kadar yaklaşan bombalardan hiç kimse sözetmiyordu. Mildred uzanıyordu, duvarlara bakıyordu, sanki tüm uykusuzluğunun ve huzursuzluğunun gizini bulacaktı orada. Mildred endişeliydi, sinirliydi. Sanki, o renkli âleme atlayacak, dalacak ve orada parlak mutluluğun içinde boğulacaktı.

İlk bomba çarptı.

«Mildred!»

Belki de hiç kimse bilmeyecekti. Belki de büyük yayın istasyonları, renkli ve ışıklı biçimde konuşacaklar, gevezelik edecekler ve ilk bomba gümbürtüye gidecekti.

Montag, yere düşerken, Millie'nin yüzünün kapkara olduğunu gördü ve hissetti, ya da hayalinde gördüğünü ve hissettiğini sandı. Çünkü bir anın milyonda biri kadar bir sürede yüzünün aynaya yansıdığını görmüştü. Bomboş, acı çeken bir yüzdü bu. Millie son anda durumu anlamış ve kendiliğinden tavana doğru bakmıştı. Tüm tavan, mil-

yonlarca ton tuğla, metal, kireç ve tahtasıyla üzerine inivermişti. Montag yere yapışmıştı. Hatırlıyorum. Hatırlıyorum. Chicago. Chicago'daydı, çok zaman önce. Millie ve ben. Buluştuğumuz yer orasıydı. Şimdi hatırlıyorum. Chicago'ydu. Çok zaman önce.

Bu şiddetli çarpma, ırmağın üzerindeki havayı etkilemişti, adamlar domino taşları gibi sıraya dizildiler, sular içlerine kadar dolmuştu. Tozu toprağı kaldırmış, üzerlerindeki ağaçları güneye doğru esen müthiş bir rüzgârla uğuldatmıştı. Montag yerde büzülmüş, toparlanmış, gözleri kapalı, küçücük bir yumak olmuştu sanki. İşte o anda şehri gördü, havadaki bombalar yerine. Sanki yer değiştirmişlerdi. Derken o olanaksız anlardan birinde, şehir yeni baştan kurulmuş, eskisinden çok daha yüksek olmuştu. Parçalanan asfalt taneleri, kırılan metal kıvılcımları, milyonlarca renk, milyonlarca zırva, başaşağı kapı, önü arkaya gelmiş pencere ve şehir havada yuvarlana yuvarlana ölü olarak düşmüştü artık.

Ölüşünün sesi sonradan gelmişti.

Montag, gözleri tozla kapanmış, ağzını ince nemli çimento örtmüş olarak öyle yatarken, soluğunu tutuyor, ağlıyor, düşünüyordu, anımsıyorum, anımsıyorum, başka bir şeyi daha anımsıyorum. Nedir ki? Evet, evet, Kutsal kitaplardan bölümleri. İşte. Sessiz sessiz kendi kendine tekrarladı, titreşen yerin üzerinde yatarken tekrarlıyordu sözcükleri. Kusursuzdu işte. Artık Denham Dişmacunu yoktu. Rahip, kafasının içinde, durmuş ona bakıyordu...

«İşte,» dedi bir ses.

Çayırın üzerine atılmış balık gibi kesik kesik soluk alıyorlardı adamlar. Çocukların tanıdıkları şeylere sarılması gibi yere sarılmışlardı. Ne denli soğuk, ne denli ölü bile olsa ,olmuşlara, ya da olacaklara aldırmadan, parmakarını kirli toprağa geçirmişler, kulaklarının zarları patlamasın diye bağırıyorlar, ağızlarını açıyorlar, akıllarını korumaya çalışıyorlardı. Montag da onlarla birlikte bağırıyor,

suratlarını kesen, dudaklarını parçalayan, burunlarını kanatan rüzgâra meydan okuyordu sanki.

Montag kocaman toz bulutunun yatışmasını ve büyük bir sessizliğin dünyalarının üzerine çöküşünü izledi. Orada öyle yatarken, sanki her toz taneciğini, her otun yaprağını gördüğünü, dünyadan yükselen her çığlığı, bağırmayı ve fısıltıyı işittiğini sanıyordu. Elenmiş tozun üzerine sessizlik çökmüştü. Bu günün gerçeğini bilinçlerine yerleştirmek için gereken olanak çevrelerini sarmıştı.

Montag ırmağa baktı. Irmaktan gideceğiz. Terkedilmiş eski demiryollarıan baktı. Ya da o yöne gideceğiz. Yahut da karayolunda yürüyebiliriz, şimdi, artık herşeye kendimiz karar verebileceğiz, zamanımız var. Birgün gelecek hepsi bizim ellerimizden ve ağzımızdan çıkacak. Çoğu yanlış olacaktı, ama, yeterli bölümü ise haklı ve doğruydu. Biz bugün hemen yürümeye başlayacağız, dünyayı ve onların nasıl konuştuklarını, konuştukları şeyleri ve neye benzediklerini göreceğiz. Artık herşeyi görmek istiyorum ben. Gördüklerim içime dolarken benden bir parça değiller, ama, sonra sonra hepsi içimde bütünleşince, toplanınca o zaman, o ben olacağım. Şuraya, dışımdaki dünyaya bir bak, Tanrım, şöyle bir bak, ne denli benden kopuk, ayrı, ardımda benim. Ona gerçekten dokunabilmek için, o ben olana dek, kanıma, günde onbinlerce kez pompalanan kanıma kadar doldurmak gerek, içime. Onu öylesine sıkı sıkıya tutacağım ki, hiç kaçmasın ellerimden. Birgün dünyaya sımsıkı yapışacağım. Şu anda tek bir parmağımı koydum üzerine, bu bir başlangıçtır daha.

Rüzgâr dinmişti.

Öteki adamlar yatıyorlardı. Daha uykunun şafağındaydılar. Kalkıp da, günün yükünü karşılamaya, ateşi yakmaya, yiyecek bulmaya, günün binlerce ayrıntılarına adım adım yaklaşmaya, ellerini uzatmaya hazırlıklı değillerdi daha. Tozlu gözlerini kırpıştırarak yatıyorlardı. Hızlı hız-

lı soluduklarını, sonra daha yavaş ve daha daha yavaş soluduklarını duyabiliyordunuz.

Montag doğruldu oturdu.

Nedense, daha fazla hareket etmedi. Öteki adamlar aynı şeyi yaptılar. Güneş kapkara ufuğa kızıl renkle dokunuyordu. Hava soğuktu ve yağmur gelecek gibi bir koku vardı.

Granger, sakin sakin doğruldu, kollarını bacaklarını gerdi, söyleniyordu, soluğunun altından sürekli sövüyordu. Ter yüzünden damlıyordu. Irmağa doğru gitti aşağılara baktı.

— Dümdüz etmişler, dedi, epey durduktan sonra. Pasta mayasını andıran bir yığın duruyor şehir. Gitmiş bitmiş. (Biraz durdu) Acaba kaç kişi bunun gelmekte olduğundan haberdardı, merak ediyorum, dedi. Acaba kaç kişi de şaşırdı?

Ve dünyanın öteki yanında daha başka hangi şehirler yıkıldı öldü, diye düşündü Montag. Ya burada bizim ülkemizde kaç tane? Yüz mü, bin mi?

Birisi bir kibrit çaktı, cebinden çıkardığı bir kâğıt parçasını tutuşturdu, kuru ot ve yaprakların altına itti, sonra üzerine küçük çalı çırpı koydu. Biraz ıslak oldukları için geç tutuştular. Ateş büyüdü. Sabahın bu erken saatinde, güneş doğarken, adamlar ırmaktan yana bakmayı bıraktılar ve ateşin yanına çekildiler. Hiçbir şeyleri yoktu söyleyecek. Öne eğildiklerinde güneş ışınları enselerini renklendiriyordu.

Granger, içinde bir parça domuz eti bulunan muşambayı açtı:

— Birer lokma alalım, dedi. Ondan sonra da döner ırmak yukarı yürürüz. Bize oralardakilerin ihtiyaçları olacaktır.

Birisi, küçük bir tava çıkarttı ve eti içine koydu, ateşin üstüne yerleştirdi. Bir dakika sonra et zıplamaya, sıçramaya, dansetmeye başladı tavada ve kokusu sabah havasını

aromayla doldurdu. Adamlar bu töreni sakin sakin izliyorlardı.

Granger ateşin içine doğru baktı:

— Anka kuşu, diye söylendi.

— Ne?

— İsa'dan önce, Anka adında, lanet budala bir kuş varmış. Her birkaç yüzyılda bi rodun yığını yapıp kendini yakarmış. İnsanoğlunun ilk kuzeni olmalı herhalde. Fakat, her seferinde kendini yakınca, küllerin içinden gene kendi fırlarmış. Yeniden doğarmış. Tıpkı bizim aynı şeyi tekrar tekrar yapmamıza benziyor. Fakat bizim, Anka kuşunda olmayan bir lanet olası şeyimiz var, bizler, yaptıklarımızın ne denli budalaca olduğunu biliyoruz. Binlerce yıldır yaptığımız lanet olası budalalıkların farkındayız. Beki böyle giderse, birgün cenaze için odunları yığmaktan vazgeçeceğiz ve orta yerine atlamayacağız. Her kuşaktan, bunları hatırlayacak birkaç kişi daha bulacağız.

Tavayı ateşten aldı, etin soğumasını bekledi ve yavaş yavaş, düşünceli düşünceli yediler.

— Haydi, şimdi ırmak yukarı yürüyelim, dedi Granger. Aklınızdan şu düşünceyi hiç çıkarmayın. Siz önemli değilsiniz. Hiçbir şey değilsiniz. Bir gün üzerimizde taşıdığımız bu yük birisine yardımcı olacaktır. Uzun zaman önce, kitaplar elimizdeyken bile, onlardan edindiklerimizi kullanmamıştık. Dosdoğru ölüyü aşağılıyorduk. Bizden önce ölen zavallıların mezarlarına tükürüyorduk. Gelecek hafta, gelecek ay, gelecek yıl bir sürü yalnız kişilerle karşılaşacağız. Onlar bize ne yaptığımızı sordukları zaman, onlara, hatırlıyoruz, deyin. Bu uzun koşunun burasında biz kazanacağız. Birgün gelecek, öyle çok şey hatırlayacağız ki, tarihin en büyük buharlı küreğini yapacağız, en büyük çukuru kazıp içine savaşı gğmüp üzerini örteceğiz. Haydi gelin, öncelikle bir ayna fabrikası kuracağız ve yalnızca aynaları yerleştirip gelecek yıl, onlara bakacağız.

Yemeklerini bitirdiler ve ateşi söndürdüler. Pembe bir lambanın ışığı artar gibi çevrelerinde gün ışıldıyordu. Ağaçlarda da, uçup giden kuşlar geri gelip yerleşiyorlardı.

Montag yürümeye başlamıştı, biraz sonra ötekilerin kendisinin ardından gelmekte olduğunu gördü. Kuzeye doğru gidiyorlardı. Şaşırmıştı, genara çekildi ve Granger'in öne geçmesi için yol verdi. Oysa, Granger ona başıyla ilerlemesini işaret etti. Montag başı çekiyordu artık. Irmağa gökyüzüne ve çiftliklere doğru giden paslı raylara baktı. Ahırlar saman doluydu. İnsanlar geceleri şehirden çıkıp gelirlerdi buralara. Daha sonraları, bir ay, ya da altı ay içinde, kesinlikle, bir yıldan erken, buralardan tekrar geçecek, yalnız başına, insanlarla kaynaşana dek yürüyecekti. Oysa şimdi, öğleye kadar uzun bir sabah yürüyüşü vardı. Eğer adamlar böyle suskun gidiyorlarsa, nedeni, düşünülecek ve anımsanacak çok şeyler vardı onun için.

Belki daha sonra, vakit ilerledikçe, güneş yükselip onları ısıtınca konuşmaya başlayacaklardı. Ya da yalnızca anımsadıklarını anlatacaklardı, orada bulunduklarından emin olmak için, akıllarındaki şeyleri nkesinlikle güven içinde olduğunu anlamak için anlatacaklardı. Montag sözcüklerin yavaşça karıştığını ve kaynadığını farkediyordu. Kendine sıra geldiğinde, ne söyleyebilecekti, böyle bir günde onlara ne sunabilecekti, yolculuğu daha kolay kılmak için ne anlatabilecekti? Herşeyin bir mevsimi vardı. Evet. Yıkıp dökmenin bir sırası, yapmanın bir sırası vardı. Evet. Susmanın bir zamanı, konuşmanın bir zamanı vardı. Evet, hepsi bu. Peki başka ne? Ne vardı başka? Birşey, birşey, bir şey...

Ve ırmağın her iki yanında, oniki tür meyvası yetişen yaşam ağacı vardı, her ay meyvalarını verirdi. Ağacın yaprakları ise uluslara şifa vermek içindi.

Evet, diye düşündü Montag, bunu öğleye saklamalıyım. Öğleye...

Şehre vardığımız zamana...

SON

RAY BRADBURY

FAHRENHEITT 451

...Bitişik evdeki kitap, dolu bir silahtır. Yakın gitsin, Silah ateş etmesin. Adamın kafasını koparın. İyi okumuş bir adamın hedefi olmayacağını kim bilebilir ki? Ben mi? Ben böylelerini hazmedemem, bir dakika bile... Sonunda tüm dünyada evlerin hepsi yanmaz duruma getirilince, eski amaçla itfaiyecilere gerek kalmadı. O zaman onlara yeni bir görev verildi; barışın koruyucuları olarak, resmi sansürcüler, yargıçlar, infazcılar oldular. İşte sen ve ben bunlardan biriyiz...

200 TL.